

Kvinnors förvärvsarbete och förvärvshinder

En undersökning i Borås och Sundbyberg

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2013

National Library
of Sweden

Kvinnors förvärvsarbete och förvärvshinder

En undersökning i Borås och Sundbyberg

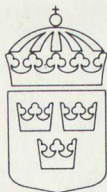

Rapport till sysselsättningsutredningen

SOU 1978:28

2 55-
29

Statens offentliga utredningar

1978:28

Arbetsmarknadsdepartementet

Kvinnors förvärvsarbete och förvärvshinder

En undersökning i Borås
och Sundbyberg

Rapport till sysselsättningsutredningen
Stockholm 1978

Omslag Håkan Lindström
Jernström Offsettryck AB

ISBN 91-38-04151-0
ISSN 0375-250X
Gotab, Stockholm 1978

Förord

För att få underlag för överväganden och förslag i sysselsättningsutredningens betänkande har utredningen tagit initiativ till ett stort antal forsknings- och försöksverksamhetsprojekt. Utvärderingen av dessa projekt har i huvudsak lagts på olika från utredningen fristående institutioner och forskare. De har fått till uppgift att lämna rapporter till utredningen.

I utredningens direktiv betonas att vi ska arbeta med stor öppenhet. Ett sätt att uppfylla detta mål är att offentliggöra de rapporter som utredningen beställt så snart de är färdiga och innan utredningen har diskuterat och dragit slutsatser av dem. Publiceringen kommer i allmänhet att ske i en särskild serie inom ramen för SOU (Statens offentliga utredningar). I vissa fall finns rapporterna endast i stencilupplaga. Tidigare publicerade rapporter finns förtecknade på omslagets sista sida.

Sysselsättningsutredningen redovisar i sitt delbetänkande »Arbete åt alla», SOU 1975:90, beräkningar av den potentiella arbetskraften i Sverige. Där framgår klart att denna i huvudsak består av kvinnor.

Sysselsättningsgraden bland kvinnorna har ökat mycket snabbt under de senaste decennierna. Sysselsättningsgraden varierar dock mycket mellan olika regioner. Trots detta har ökningstakten under 70-talet varit i stort sett densamma i områden med hög sysselsättningsgrad som i områden med låg sådan. I de områden av landet där sysselsättningsgraden är högst har ökningen inneburit att kvinnornas sysselsättningsgrad nu ligger mycket nära männens.

Mycket stora ansträngningar måste göras för att undanröja de förvärvshinder som för närvarande gör att kvinnorna inte efterfrågar arbete i samma utsträckning som männen. Ju närmare målet »arbete åt alla» vi kommer, desto större ansträngningar måste dock göras för att åstadkomma en ytterligare ökning av sysselsättningsgraden.

Mot denna bakgrund är det viktigt att försöka skapa sig en föreställning om de svårigheter som man kommer att möta när man har nått en hög sysselsättningsgrad för kvinnor och därefter ytterligare skall försöka öka den. Sådan kunskap kan man t ex få genom att studera de områden i landet som nu har den högsta sysselsättningsgraden för kvinnor. Framst skulle den grupp som inte förvärvsarbetar studeras liksom de förvärvshinder som denna grupp har. För att kunna göra jämförelser skulle man emellertid också behöva studera dem som har förvärvsarbete.

Statistiska centralbyrån har på uppdrag av sysselsättningsutredningen genomfört en studie i form av en intervjuundersökning i några områden i landet där sysselsättningsfrekvensen bland kvinnor f_n är hög, nämligen Borås och Sundbyberg. Dessa kommuner hör till de områden som har den absolut högsta kvinnliga sysselsättningsgraden i landet. Samtidigt representerar de områden med olika näringslivsstruktur. Borås med den traditionellt kvinnligt dominerande tekoindustrin och Sundbyberg med ett stort utbud av bl a kontorsarbetstillfällen, men också en stor varierad arbetsmarknad på nära håll.

I denna rapport presenteras en sammanställning av svaren från intervjuundersökningen. Materialet kommer även att utgöra underlag för ställningstaganden i sysselsättningsutredningens slutbetänkande beträffande åtgärder för att undanröja de förvärvshinder kvinnor möter.

Det är alltså här frågan om en rapport till utredningen. Därav följer också att författarna helt svarar för analyser, slutsatser och eventuella rekommendationer och förslag. Sysselsättningsutredningen har inte tagit ställning till innehållet i denna eller andra rapporter på annat sätt än att innehållet bedömts vara av intresse för den offentliga diskussionen om Arbete åt alla.

Lars Sandberg

Innehåll

1	<i>Inledning</i>	7
2	<i>Kortfattad sammanfattning av undersökningresultaten</i>	9
3	<i>Undersökningens uppläggning och genomförande</i>	21
3.1	Population och urval	21
3.2	Undersökningsvariabler	21
3.3	Datainsamling	21
3.4	Bortfall	22
3.5	Datas tillförlitlighet	22
4	<i>Definitioner</i>	23
5	<i>Några fakta om Borås och Sundbyberg</i>	27
5.1	Befolkningsdata	27
5.2	Flyttning	28
5.3	Bebyggelsen	29
5.4	Arbetsmarknaderna	31
5.5	Kommunikationer	32
5.6	Kvinnornas förvärvsintensitet	32
6	<i>Bakgrundsvariabler och kvinnornas relativa AK-tal</i>	35
6.1	Förekomst av hemmavarande barn och relativa AK-tal	38
6.2	Hushållstyp och relativa AK-tal	38
7	<i>Utbildning och förvärvsarbete</i>	45
8	<i>Sysselsattas yrkesställning och arbetstid</i>	53
9	<i>Barntillsynen</i>	57
9.1	Tillsynen av barn till sysselsatta kvinnor	57
9.2	Tillsynen av sjukt barn till sysselsatta kvinnor	61
9.3	Hur ofta kvinnor ser efter andras barn	63
9.4	Sökt stadigvarande hjälp med barntillsynen	64
9.5	Sammanfattning	64

10	<i>Restider och färdstätt till arbetet</i>	67
11	<i>Frånvaroorsaker</i>	69
12	<i>Arbetslöshet</i>	71
13	<i>Den potentiella arbetskraftens omfattning</i>	73
14	<i>Arbetslivserfarenhet hos kvinnorna utanför arbets-</i> <i>kraften</i>	83
15	<i>Huvudsaklig verksamhet och förvärvshinder för kvinnorna</i> <i>utanför arbetskraften</i>	85
16	<i>Förtidspension/sjukbidrag för kvinnorna utanför arbets-</i> <i>kraften</i>	99
<i>Bilagor</i>		
1	<i>Teknisk redovisning av undersökningen</i>	107
2	<i>Tabeller – tabellernas numrering ansluter till avsnitten</i> <i>ovan</i>	119
3	<i>Frågeformulär</i>	135

1 Inledning

Hösten 1976 erhöll Statistiska centralbyrån uppdraget från Sysselsättningsutredningen att genom en intervjuundersökning studera kvinnors förvärvsarbete och förvärvshinder i ett par kommuner där kvinnornas sysselsättningsgrad var hög. Borås och Sundbyberg utvaldes för detta ändamål.

Under vintern 1976/77 utarbetades i samråd med sysselsättningsutredningen det frågeformulär som skulle användas. Ett par tillägsfrågor tillkom efter önskemål från Familjestödsutredningen. Datainsamlingen genomfördes under våren 1977. Hösten 1977 samt vintern 1977/78 utarbetades den av utredningen beställda resultatrapporten från undersökningen.

Rapporten är utarbetad av byrådirektör Sven Bergensträhle vid SCBs utredningsinstitut för statistik om levnadsförhållanden.

Stockholm den 9 mars 1978

Statistiska centralbyrån

Staffan Wahlström
statistikchef

Lotta Gellerstedt
avdelningsdirektör

1. Einführung

Das Ziel dieses Buches ist es, die Grundlagen der statistischen Inferenz zu erläutern. In der ersten Hälfte des Buches werden die Grundlagen der Schätztheorie behandelt, in der zweiten Hälfte die Grundlagen der Testtheorie. Die ersten beiden Kapitel behandeln die Schätztheorie, die letzten beiden Kapitel die Testtheorie. In den ersten beiden Kapiteln werden die Grundlagen der Schätztheorie behandelt, in den letzten beiden Kapiteln die Grundlagen der Testtheorie.

Das Buch ist in zwei Hauptteile unterteilt. Der erste Teil behandelt die Schätztheorie, der zweite Teil die Testtheorie. In den ersten beiden Kapiteln werden die Grundlagen der Schätztheorie behandelt, in den letzten beiden Kapiteln die Grundlagen der Testtheorie.

Das Buch ist in zwei Hauptteile unterteilt. Der erste Teil behandelt die Schätztheorie, der zweite Teil die Testtheorie. In den ersten beiden Kapiteln werden die Grundlagen der Schätztheorie behandelt, in den letzten beiden Kapiteln die Grundlagen der Testtheorie.

Statistik der 1978

Statistische Inferenz

Statistik
 Prof. Dr. G. H. G. G.
 Prof. Dr. G. H. G. G.

2 Kortfattad sammanfattning av undersökningsresultaten

Syftet med undersökningen var att ge sysselsättningsutredningen ett underlag för att kunna bedöma de svårigheter, som man kommer att möta när man nått en hög sysselsättningsgrad för kvinnor och därefter ytterligare skall försöka öka den. Sådan kunskap skulle man få genom att t ex studera de områden i landet som nu har den högsta sysselsättningsgraden för kvinnor. Därför utvaldes Borås och Sundbyberg som undersökningskommuner.

Avsikten var vidare att främst studera den grupp kvinnor som inte förvärvsarbetar liksom de förvärvshinder som denna grupp har. För att kunna göra jämförelser behövde man även studera dem som har förvärvsarbete.

Undersökningens uppläggning och genomförande

Undersökningen gjordes i form av telefonintervjuer med ca 2 400 kvinnor i åldern 20–59 år bosatta i Borås och Sundbybergs kommuner. Intervjuerna ägde rum under april 1977. Bortfallet vid undersökningen var 11,3 %. Vi tror att andelen kvinnor som tillhörde arbetskraften i Sundbyberg är något överskattad beroende på selektivitet i bortfallet.

Definitioner

Innan vi går in på resultaten från undersökningen skall vi redogöra för de definitioner och begrepp vi använder, så att det förhoppningsvis blir enklare att läsa och förstå dem.

Sysselsatta personer omfattar

- 1 alla personer som under en viss vecka, mätveckan utförde något arbete (minst 1 timme) antingen som avlönade arbetstagare eller egna företagare (inkl fria yrkesutövare) eller som arbetade som oavlönade medhjälpare i företag tillhörande maka/make eller annan familjemedlem som hon/han bor tillsammans med (= sysselsatta, i arbete)
- 2 alla som inte utförde något arbete enligt 1 men som hade anställning eller arbetade som egen företagare (inkl fria yrkesutövare) och var tillfälligt frånvarande (hela mätveckan) pga sjukdom, semester, tjänstledighet, arbetskonflikt eller ledighet av annan anledning, oavsett om frånvaron varit betald eller inte (= sysselsatta, frånvarande från arbetet).

Arbetslösa omfattar personer som under mätveckan inte var sysselsatta och antingen

- I sökt arbete eller avvaktat resultat av någon åtgärd som hon vidtagit under de senaste 60 dagarna för att få arbete
- II avvaktat återanställning i arbete från vilken hon permitterats utan lön
- III avvaktat nytt arbete med början inom 30 dagar
- IV skulle ha sökt arbete ifall hon inte var tillfälligt sjuk.

Arbetskraften omfattar personer som är antingen sysselsatta eller arbetslösa. Personer som är sysselsatta i skyddat eller halvskyddat arbete, arkivarbete eller beredskapsarbete räknas som sysselsatta och tillhör arbetskraften.

Ej i arbetskraften omfattar personer vilka ej tillhör kategorin i arbetskraften. Bland personer ej i arbetskraften ingår en grupp som önskat och kunnat arbeta mätveckan och en grupp som önskat ha men varit förhindrad att ta arbete mätveckan. Personer som saknar arbete och som deltar i arbetsmarknadsutbildning räknas som studerande och tillhör gruppen ej i arbetskraften.

Relativa arbetskraftstalet anger andelen (procent) i arbetskraften av befolkningen.

Några fakta om Borås och Sundbyberg

Borås är en stor kommun och utgör centralort i en lokal arbetsmarknad. Andelen smålägenheter, ensamstående kvinnor resp barn i Borås är ungefär lika stor som i riket. Omflyttningen är låg. Den lokala arbetsmarknaden är mindre differentierad och domineras av tekoindustrin.

Sundbyberg är en liten kommun, som utgör en del av Stor-Stockholms innerstad. Kommunen har en mycket hög andel smålägenheter, många ensamstående kvinnor, få barn och en relativt hög omflyttning. Sundbyberg ingår i Sveriges största och sannolikt mest differentierade arbetsmarknad dominerad av offentlig förvaltning och andra tjänster.

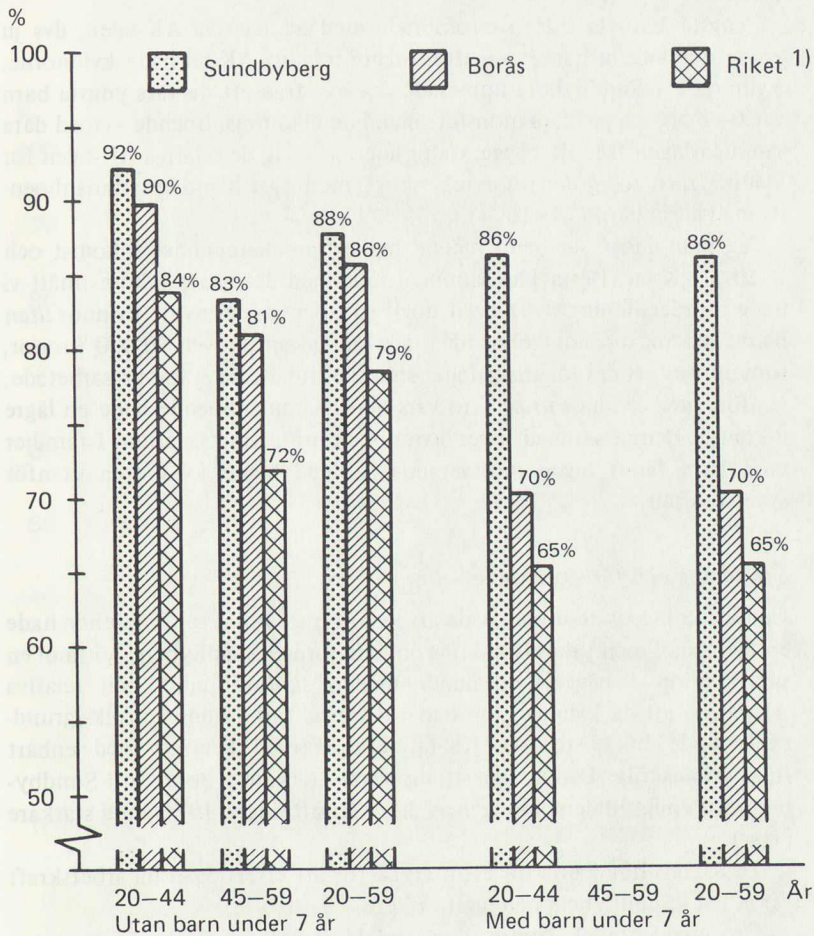
Bakgrundsvariabler och andel kvinnor som tillhör arbetskraften

För kvinnor kan sådana faktorer som förekomst av barn, barnens antal och ålder, civilstånd samt ev makes/sammanboendes inkomst påverka deras möjlighet och vilja att förvärvsarbeta.

Resultaten av undersökningen visade att kvinnor med barn, i synnerhet med förskolebarn, hade lägre relativa AK-tal (dvs lägre andel som tillhörde arbetskraften) än kvinnor utan barn. Detta gällde i bägge kommunerna.

Bland de yngre kvinnorna (20–44 år) i Sundbyberg var det dock små skillnader i relativa AK-tal mellan kvinnor *med* resp *utan* barn. (Se diagram 2.1!) I Borås och i riket däremot var skillnaderna betydande.

Diagram 2.1 Förekomst av förskolebarn och relativa AK-tal

1) Rikssiffrorna för de med barn under 7 år avser åldersgruppen 20-64 år. För de utan barn under 7 år är det framräknade siffror som bygger på antagandet att kvinnor i åldern 60-64 år ej har hemmavarande barn under 7 år. Siffrorna är hämtade från AKU 1 kv 1977.

Delvis kan de anmärkningsvärda resultaten i Sundbyberg förklaras av att man där hade en högre andel ej sammanboende kvinnor jämfört med i Borås och i riket. Den förklaringen är dock inte tillräcklig.

Antalet barn samvarierade också med de relativa AK-talen. Ju fler barn de sammanboende kvinnorna hade, desto lägre andel av dem tillhörde arbetskraften. För de ej sammanboende gällde dock en motsatt tendens.

Yngsta barnets ålder samvarierade med de relativa AK-talen, dvs ju yngre det yngsta barnet var desto lägre relativa AK-tal hade kvinnorna. Kvinnorna i Sundbyberg uppvisade dock – frånsett de vars yngsta barn var 0–2 år – inga klara mönster. Bland de ej sammanboende – med data sammanslagna från de bägge kommunerna – låg de relativa AK-talen för kvinnor med *förskolebarn* mycket högt, men lägre bland ej sammanboende med äldre barn (13–16 år).

Vi fann inget samband mellan makes/sammanboendes inkomst och relativa AK-tal. Detta kan sammanhånga med det grova inkomstmått vi hade i undersökningen. Det var dock en högre andel av de kvinnor *utan* barn vars make/sammanboende hade en inkomst över 50 000 kronor, som uppgav att det lönar sig dåligt som skäl till att de ej förvärvsarbetade, jämfört med kvinnor *utan* barn vars make/sammanboende hade en lägre inkomst. Denna skillnad avser kvinnor utanför arbetskraften. I familjer *med* barn fanns ingen motsvarande skillnad bland kvinnorna utanför arbetskraften.

Utbildning och förvärvsarbete

Undersökningens resultat visade att kvinnorna i Borås genomgående hade en lägre skol- och yrkesutbildning än kvinnorna i Sundbyberg. Vi fann en samvariation i bägge kommuner mellan *skol*utbildning och relativa AK-tal, så att de kvinnor som hade högre *skol*utbildning än folk-/grundskola hade högre relativa AK-tal jämfört med kvinnor med enbart folk-/grundskola. Denna samvariation var starkare i Borås än i Sundbyberg och enligt undersökningen av årssysselsättningen 1976 ännu starkare i riket.

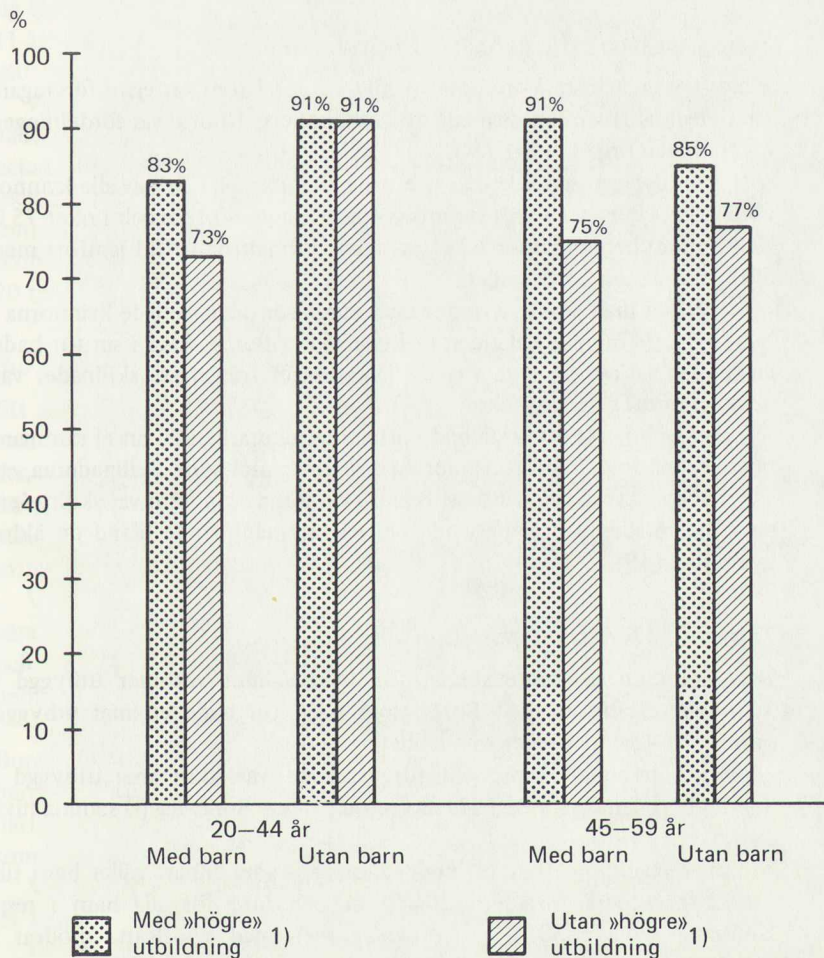
Dessa resultat kan vara ett uttryck för att efterfrågan på arbetskraft var störst i Sundbyberg och lägst i riket.

Om man istället jämför den andel av kvinnorna *med* resp *utan* yrkesutbildning som tillhörde arbetskraften, var skillnaderna nästan lika stora i bägge kommunerna mellan bägge kategorierna kvinnor. Det var ca 10 % fler av kvinnorna med yrkesutbildning som tillhörde arbetskraften jämfört med kvinnorna utan yrkesutbildning. Denna skillnad var större än den vi fann när vi jämförde kvinnor med olika *skol*utbildning.

Vi studerade även huruvida förekomst av barn inverkar på samvariationen mellan utbildning och relativa AK-tal. Vid denna analys använde vi oss av ett mått på utbildningen, som var en sammanslagning av svaren på frågorna om skolutbildning och yrkesutbildning. (Se diagram 2.2.)

Vi var tvungna att slå ihop resultaten från Borås och Sundbyberg för att kunna dra slutsatser. Vi fann då att utbildningsnivån tycktes spela en

Diagram 2.2 Andel kvinnor som tillhör arbetskraften efter åldersgrupp, utbildningsnivå samt förekomst av hemmavarande barn under 17 år

1) De utan »högre» utbildning består av de som uppgett att de endast hade folk-/grundskola och saknade yrkesutbildning. De med »högre» utbildning utgörs av övriga.

större roll bland de yngre (20–44 år) kvinnorna *med* barn jämfört med de yngre kvinnorna *utan* barn. Vi vet dock inte om denna skillnad kan ha uppstått genom att det var åldersskillnader mellan kvinnorna med och utan »högre» utbildning bland de yngre kvinnorna med barn.

Bland de äldre kvinnorna fanns klara skillnader mellan kvinnor med och utan »högre» utbildning oavsett om de hade barn eller ej. Dock var skillnaden större för kvinnorna med barn.

Sysselsatta kvinnors yrkesställning och arbetstid

Bland de sysselsatta kvinnorna var det ett fåtal som var egna företagare eller medhjälpande familjemedlem i Sundbyberg. I Borås var fördelningen mera lik den i riket enligt AKU.

I Sundbyberg utgjorde de sysselsatta kvinnorna 87,2 % av alla kvinnor i åldern 20–59 år. I Borås var motsvarande andel 80,1 %, och i riket 75,0 %. I Sundbyberg arbetade 67 % av dessa normalt på heltid jämfört med 57 % i Borås och 55 % i riket.

Även om man jämför kvinnor med samma antal barn hade kvinnorna i Sundbyberg längre arbetstider än kvinnorna i Borås, vilka i sin tur hade längre arbetstider än dem i riket. Undantaget från dessa skillnader var dock kvinnorna med ett barn.

Sammanboende kvinnor hade oftare kortare arbetstid än ej sammanboende, om man jämför kvinnor med samma antal barn. Skillnaderna var störst bland kvinnorna i Borås. Bland kvinnorna *utan* barn var skillnaderna störst mellan sammanboende och ej sammanboende bland de äldre kvinnorna (45–59 år).

Tillsynen av barn till sysselsatta mödrar

Den kommunala barnomsorgen för *förskolebarn* var mer utbyggd i Sundbyberg jämfört med Borås, som i sin tur hade en mer utbyggd omsorg jämfört med riket som helhet.

Den kommunala omsorgen för *skolbarn* var klart mer utbyggd i Sundbyberg jämfört med både Borås och riket. Borås låg på samma nivå som riket.

Enligt resultaten från vår undersökning – som enbart gäller barn till *sysselsatta* mödrar i åldern 20–59 år och inte för alla barn i resp kommun – hade 53 % av *förskolebarnen* med sysselsatta mödrar i Sundbyberg plats inom den kommunala barnomsorgen. I Borås var det 41 %.

Av *skolbarnen* med sysselsatta mödrar hade i Sundbyberg 27 % plats inom den kommunala barnomsorgen jämfört med 8 % i Borås.

Om vi istället ser på barnen med mödrar som förvärsarbetar *minst* 20 timmar/vecka, var det av *förskolebarnen* 56 % i Sundbyberg jämfört med 48 % i Borås som hade plats inom den kommunala barnomsorgen. Av *skolbarnen* med mödrar som förvärsarbetar normalt minst 20 timmar/

vecka var det 28 % i Sundbyberg jämfört med 10 % i Borås som hade plats inom den kommunala barnomsorgen.

Trots att det var en klart högre andel av skolbarnen med sysselsatta mödrar i Sundbyberg som hade plats inom den kommunala barnomsorgen — och trots att skolbarn i åldern 10–12 år får plats på fritidshem i kommunen — var det betydligt fler av de äldre skolbarnen (10–12 år) i Sundbyberg som fick klara sig själv före/efter skolan jämfört med i Borås. I Sundbyberg var det 50 % av 10-åringarna, 55 % av 11-åringarna samt 88 % av 12-åringarna med sysselsatt moder i åldern 20–59 år som fick klara sig själv. I Borås var motsvarande siffror 25 % för 10-åringarna, 42 % för 11-åringarna samt 49 % för 12-åringarna. Vad detta beror på har vi inte gått in på i undersökningen.

Vid undersökningen fann vi att alla barn till sysselsatta mödrar som hade plats på daghem och fritidshem — både i Sundbyberg och Borås — också hade mödrar som vanligen förvärvsarbetade minst 20 timmar/vecka. Några av förskolebarnen med plats på familjedaghem hade mödrar som förvärvsarbetade mindre än 20 timmar/vecka, däremot hade alla skolbarn med plats på familjedaghem mödrar som förvärvsarbetade minst 20 timmar/vecka.

Hur ofta kvinnor ser efter andras barn

Ett antagande inför denna undersökning var att trycket på den kommunala barnomsorgen ökar snabbare än kvinnornas förvärvsfrekvens, när den senare uppnått en viss nivå. Detta skulle bero på att de kvinnor som tidvis privat ser till andras barn, inte längre har möjlighet att göra detta i samma utsträckning beroende på ett eget förvärvsarbete. Denna grupp av kvinnor försvinner alltså alltmer.

Vi saknar data som skulle möjliggöra en jämförelse mellan kvinnorna i våra bägge kommuner — som båda har en hög kvinnlig förvärvsfrekvens — och kvinnorna i riket. Våra jämförelser får därför göras mellan kommunerna och mellan grupper inom kommunerna.

Sundbyberg hade mycket höga relativa AK-tal även jämfört med Borås. Sundbybergs kommun hade svårigheter att rekrytera personal till barnvårdartjänsterna enligt uppgifter från socialförvaltningen. Vi antog därför att vi skulle finna en högre andel kvinnor i Sundbyberg än i Borås som såg efter andras barn.

Vi fann dock inte någon sådan skillnad. I bägge kommunerna var det ca 18 % av kvinnorna som åtminstone någon gång såg efter andras barn.

Det var vanligare bland äldre kvinnor (45–59 år) än bland yngre kvinnor (20–44 år), samt bland kvinnor utanför arbetskraften än bland kvinnor tillhörande arbetskraften att se efter andras barn. Eftersom Sundbyberg hade en lägre andel kvinnor utanför arbetskraften, men istället en högre andel äldre kvinnor än Borås, kan detta förklara varför vi inte fann några skillnader mellan kommunerna.

När den högre förvärvsfrekvensen bland dagens unga kvinnor även slår igenom bland de äldre kvinnorna, torde den andel kvinnor som har tid och möjlighet att se efter andras barn privat minska.

Vi fann även att bland ej sysselsatta samt graviditetslediga kvinnor — alla med barn under 13 år — var efterfrågan på kommunal barnomsorg betydligt högre i Sundbyberg än i Borås. I Sundbyberg hade 32 % av dessa kvinnor ställt sig i kö för plats inom den kommunala barnomsorgen jämfört med 13 % i Borås.

Trots att våra resultat inte var entydiga och trots att vi saknar möjlighet att jämföra med förhållandena i detta avseende i riket förefaller det dock som antagandet om att trycket på den kommunala barnomsorgen kan öka snabbare än andelen kvinnor som förvärvsarbetar, när denna andel uppnått en viss nivå, fått ett visst stöd av resultaten från undersökningen.

Restider och färdsätt till arbetet

De kvinnor som förvärvsarbetade under mätveckan fick frågor om restid och färdsätt till arbetet. Vi fann att kvinnorna i Sundbyberg i genomsnitt hade längre restider jämfört med de i Borås. Fler kvinnor förvärvsarbetade i hemmet i Borås jämfört med i Sundbyberg (9 % jämfört med 3 %).

Det var betydligt fler som åkte bil i Borås jämfört med i Sundbyberg (44 % jämfört med 16 %).

Den extra tid det tog för kvinnor med hemmavarande barn att lämna barn på vägen till arbetet var ungefär lika lång i bägge kommunerna.

Frånvaroororsaker

Ungefär 10 % av kvinnorna klassificerades som frånvarande från arbetet under mätveckan i bägge kommunerna. Kvinnorna i Sundbyberg var oftare borta pga semester medan färre var frånvarande pga övrig tjänstledighet eller annat skäl jämfört med de frånvarande kvinnorna i Borås.

Arbetslösheten

Vid undersökningstillfället var arbetslösheten låg i bägge kommunerna. I Sundbyberg var den 0,2 % och i Borås 1,5 %. Beroende på detta var det inte möjligt att göra särredovisningar av de arbetslösa.

Den potentiella arbetskraften

Det finns flera olika sätt att definiera och mäta den s k potentiella arbetskraften. Med olika definitioner och olika mått varierar dess storlek. I denna undersökning använde vi oss av frågan om huruvida kvinnor *utanför arbetskraften* skulle velat och skulle kunnat förvärvsarbета under mätveckan.

Till den potentiella arbetskraften brukar man ibland även räkna deltidssysselsatta som vill ha längre arbetstid. I vissa sammanhang inkluderas även de arbetslösa. I denna undersökning har vi inte frågat deltidssysselsatta om de skulle velat och kunnat förvärvsarbета längre tid, utan vi redovisar resultat av svaren från kvinnorna *utanför* arbetskraften.

Om vi definierar de som tillhör den potentiella arbetskraften som de kvinnor utanför arbetskraften som uppgav att de velat förvärvsarbета

under mätveckan plus de arbetslösa kvinnorna, fann vi att storleken på denna i förhållande till det *totala antalet kvinnor oavsett AK-status* var lägst i Sundbyberg, högre i riket samt högst i Borås. Totalt var det 1,9 % i Sundbyberg och 4,5 % i Borås. Om vi lägger ihop de som velat och kunnat förvärvsarbeta under mätveckan och de arbetslösa fann vi att dessa utgjorde 1,0 % av kvinnorna i Sundbyberg jämfört med 3,3 % av kvinnorna i Borås.

Om vi istället studerar motsvarande andel i förhållande till *antalet ej sysselsatta kvinnor* var den lägst i Sundbyberg endast i de två yngsta åldersgrupperna (20–34 år). I övrigt låg andelarna högre i både Sundbyberg och Borås jämfört med i riket.

Hur stor andel av kvinnorna utanför arbetskraften som uppger att de skulle velat förvärvsarbeta en viss vecka beror av flera faktorer. Bl a på hur stor andel av kvinnorna som redan tillhör arbetskraften, det aktuella arbetsmarknadsläget, kvinnornas aktuella levnadsförhållanden (förekomst av hemmavarande barn och utbyggnadsnivån på den kommunala barnomsorgen, hälsan, kommunikationerna, utbildningsnivån osv). Man kan naturligtvis räkna upp flera faktorer. Dessa faktorer i sin tur är beroende av och påverkar varandra.

Vi fann att av kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg som velat förvärvsarbeta var det en större andel (ca 60 %) som uppgav att de var förhindrade jämfört med i Borås (ca 40 %). I riket var det ca 30 %. Förvärvshindren för de som ville förvärvsarbeta upplevdes alltså starkast i Sundbyberg.

För de kvinnor med hemmavarande barn under 13 år som velat förvärvsarbeta under mätveckan upplevdes förvärvshindren ännu starkare. Ca 80 % av dessa kvinnor i Sundbyberg och ca 60 % i Borås uppgav att de var förhindrade att ta ett jobb under mätveckan.

De kvinnor som velat förvärvsarbeta föredrog lång deltid (20–34 timmar/vecka). I Sundbyberg var det 77 % och i Borås 74 %. Över 80 % av de som velat förvärvsarbeta hade sökt förvärvsarbete för mer än ett år sedan och 20 sålunda under det senaste året.

Arbetslivserfarenhet hos kvinnorna utanför arbetskraften

En överväldigande majoritet av kvinnorna utanför arbetskraften hade förvärvsarbetat tidigare. I Sundbyberg var det 85 % och i Borås 93 %.

Det var alltså en högre andel av kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg som inte förvärvsarbetat tidigare, men å andra sidan var det en högre andel där jämfört med i Borås, som hade förvärvsarbetat nyligen (för mindre än tre år sedan). Det är svårt att göra en rättvisande jämförelse med rikssiffror, men det förefaller som om kvinnorna utanför arbetskraften i de undersökta kommunerna i varje fall inte hade mindre arbetslivserfarenhet jämfört med kvinnorna i riket som helhet.

Förvärvshinder för kvinnor utanför arbetskraften

Vi har tidigare redogjort för samvariationer mellan en rad faktorer, som

kan påverka möjligheten och viljan att förvärsarbeta, och relativa AK-tal, arbetstid m m. Nu skall vi övergå till att studera vilka *skäl* till att de ej förvärsarbetade, som kvinnorna uppgav.

Först ställdes frågan om huruvida vart och ett av sju skäl var ett skäl till att man ej förvärsarbetade. Sedan frågade vi om det fanns några andra skäl. Till sist tillfrågades de som uppgett två eller flera skäl vilket skäl som var det huvudsakliga. De som endast uppgett *ett* skäl ansågs därmed även ha uppgett det huvudsakliga skälet.

De kvinnor som uppgav hälsoskäl som orsak till att de ej förvärsarbetade fick ett par ytterligare följdfrågor.

Av resultaten kan vi notera:

I bägge kommunerna dominerade arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn bland de yngre kvinnorna (20–44 år), medan *hälsoskäl* dominerade bland de äldre kvinnorna (45–59 år).

Ju fler hemmavarande barn under 17 år som kvinnorna hade desto vanligare var det att uppge *arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn* som skäl till att de ej förvärsarbetade. Detta skäl uppgavs också oftare av sammanboende jämfört med ej sammanboende.

Det lönar sig dåligt var ett vanligare skäl bland sammanboende jämfört med ej sammanboende – i varje fall om de hade hemmavarande barn under 17 år. Vi fann dock indikation på samband mellan makens inkomst och andelen kvinnor som uppgav att det lönar sig dåligt som skäl *endast* bland sammanboende kvinnor *utan* barn. Bland dessa var det således en högre andel kvinnor med make/sammanboende med inkomst *över* 50 000 kronor, som uppgav att det lönar sig dåligt jämfört med kvinnor med make/sammanboende med inkomst *under* 50 000 kronor.

Vi fann också en del skillnader mellan kommunerna. Kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg föreföll mer *homogena* – dvs i den meningen att de uppgav färre skäl till att de ej förvärsarbetade jämfört med kvinnorna i Borås.

*Hälsoskäl*en spelade en större roll i Sundbyberg jämfört med i Borås både bland äldre och yngre kvinnor. En stor majoritet av de som uppgivit hälsoskäl hade haft problem med sin hälsa i minst två år. Betydande andelar (mer än var tredje kvinna) av de som uppgivit hälsoskäl till att de ej förvärsarbetade uppgav att de skulle kunna ta ett arbete om det fanns arbetsuppgifter, som var lämpliga med hänsyn till deras hälsa.

Brist på lämpliga arbetstillfällen på orten var ett vanligare skäl i Borås – oavsett åldersgrupp – än i Sundbyberg.

Studier var ett vanligare skäl i Sundbyberg – både bland äldre och yngre.

Bland de yngre kvinnorna var det vanligare att uppge *otillräcklig utbildning* samt att *det lönar sig dåligt* i Borås jämfört med i Sundbyberg. Däremot var det små skillnader mellan kommunerna för de äldre kvinnorna (45–59 år).

Skillnaderna mellan kommunerna var små för kvinnor med hemmavarande barn under 13 år. Dock var det högre andelar av dessa kvinnor i Borås som uppgav *brist på lämpliga arbetstillfällen*, *otillräcklig utbildning* samt att *det lönar sig dåligt* jämfört med kvinnorna i Sundbyberg.

Det var fler av kvinnorna med förskolebarn i Borås som uppgav att *det lönar sig dåligt* som skäl till att de ej förvärvsarbetade. Detta kan ha samband med skillnaderna i utbyggnadsnivå av den kommunala barnomsorgen för förskolebarn mellan kommunerna. Det var svårare att få plats inom den kommunala barnomsorgen i Borås än i Sundbyberg samtidigt som kostnaderna för t ex en privat dagmamma vanligtvis är högre jämfört med kostnaderna för en plats inom den kommunala barnomsorgen.

Förtidspension/sjukbidrag för kvinnorna utanför arbetskraften

Den åldersgrupp kvinnor som ingick i undersökningen (20–59 år) kunde få förtidspension/sjukbidrag endast av medicinska skäl. Det frågades efter förtidspension/sjukbidrag endast om kvinnan hade klassificerats som ej tillhörande arbetskraften. Det betyder att uppgifter saknas om de som hade förtidspension/sjukbidrag men som under mätveckan förvärvsarbetat minst en timme, eller som varit tillfälligt frånvarande från arbetet eller som var arbetslösa.

Om vi bortser från att inte alla med förtidspension/sjukbidrag redovisades var det nästan exakt lika stora andelar av *alla* kvinnor i Sundbyberg och Borås som var förtidspensionerade (3 %). Ca 90 % av de som klassificerats som AK-status 5 hade förtidspension/sjukbidrag. Men bara 47 % av de som hade förtidspension/sjukbidrag i Sundbyberg klassificerades som »arbetsoförmögna» (AK-status 5). I Borås var motsvarande andel 33 %. Övriga med förtidspension/sjukbidrag hade sålunda klassificerats som övriga utanför arbetskraften (AK-status 1).

En högre andel av kvinnorna *utanför arbetskraften* i Sundbyberg hade förtidspension/sjukbidrag jämfört med i Borås.

Det var ingen nämnvärd skillnad mellan de förtidspensionerade och övriga kvinnor som ej tillhörde arbetskraften när det gällde vilja att förvärvsarbeta.

Nästan alla med förtidspension/sjukbidrag uppgav hälsoskäl som orsak till att de ej förvärvsarbetade.

Äldre kvinnor med förtidspension/sjukbidrag i Sundbyberg uppgav även otillräcklig utbildning (9 %) och brist på lämpliga arbetstillfällen (8 %) som skäl.

Bland de äldre kvinnorna med förtidspension/sjukbidrag i Borås var det flera skäl som spelade in. 16 % uppgav brist på lämpliga arbetstillfällen, 8 % tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp, 8 % arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn, 6 % otillräcklig utbildning och 6 % att det lönar sig dåligt.

Praktiskt taget alla med förtidspension/sjukbidrag hade haft problem med hälsan mer än två år.

Drygt en fjärdedel av de förtidspensionerade som uppgett hälsoskäl till att de ej förvärvsarbetade – nästan alla förtidspensionerade gjorde det – uppgav att de skulle kunnat ta ett förvärvsarbete om det fanns arbetsuppgifter som var lämpliga med hänsyn till deras hälsa. Det var 15 % av de förtidspensionerade som skulle velat förvärvsarbeta under mätveckan och 9 % som både velat och kunnat. När frågan formulerades lite annorlunda

var det alltså en högre andel av kvinnorna med förtidspension/sjukbidrag som skulle kunnat förvärvsarbeta.

3 Undersökningens uppläggning och genomförande

3.1 Population och urval

Populationen utgjordes av kvinnor födda 1917-04-01 till och med 1957-03-31, dvs i åldern 20-59 år, kyrkobokförda och stadigvarande bosatta i Sundbybergs och Borås kommuner under vecka 13, dvs den 28 mars till 3 april, 1977.

Som urvalsram användes SCBs register över totalbefolkningen (RTB) med aktualitet fram till vecka 10 dvs 21-27 februari. Det betyder att de kvinnor som flyttat till resp kommun mellan vecka 10 och vecka 13 ej kunnat komma med i urvalet. Å andra sidan innehöll urvalet en del personer som visade sig ha avflyttat från resp kommun. Urvalet omfattade sammanlagt 2 423 personer. (Se vidare avsnitt 3.4.)

I bägge kommunerna är kvinnornas förvärvsfrekvens hög. Samtidigt var det viktigt vid planeringen att få med många ej förvärvsarbetsande, så att det skulle gå att beskriva bl a förvärvshinder för denna grupp. Därför tog vi fram uppgifter om förvärvsarbete från Folk- och Bostadsräkningen 1975 - efter tillstånd från Datainspektionen - och använde dessa vid urvalsdragningen på så sätt att lika stora urval drogs bland förvärvsarbetsande resp ej förvärvsarbetsande enligt FoB-75 i varje kommun.

3.2 Undersökningsvariabler

Förutom de frågor som ställdes (se bifogat frågeformulär - bilaga 3) erhöles födelsedata från RTB och uppgift om förvärvsarbete från FoB-75.

3.3 Datainsamling

Undersökningen genomfördes på samma sätt som Arbetskraftsundersökningarna, dvs genom telefonintervjuer i de allra flesta fall. I några fall genomfördes besöksintervjuer. Intervjuerna ägde rum fr o m den 4 t o m den 24 april 1977. I motsats till vid Arbetskraftsundersökningarna (AKU) genomfördes emellertid inga indirekta intervjuer.

3.4 Bortfall

Bortfallets fördelning på kommun och olika orsaker:

	Sundbyberg		Borås		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Bruttourval	1 221		1 202		2 423	
<i>Därav utgår</i>						
– utflyttade från resp kommun	64		38		102	
Återstår, nettourval	1 157	100,0	1 164	100,0	2 321	100,0
Intervjuer	991	85,7	1 067	91,6	2 058	88,7
Bortfall	166	14,3	97	8,4	263	11,3
<i>därav</i>						
– sjuka	8	0,7	7	0,6	15	0,6
– ej anträffade	86	7,4	17	1,5	102	4,4
– vägran	61	5,3	64	5,5	126	5,4
– på institution	10	0,9	9	0,8	19	0,8
– språksvårigheter	1	0,1	–	–	1	0,1

Som framgår av denna tabell var bortfallet betydligt högre i Sundbyberg än i Borås. Hela denna skillnad beror på att andelen ej anträffade var högre i Sundbyberg, vilket i sin tur bl a beror på att spåringsarbetet var svårare i Sundbyberg.

3.5 Datas tillförlitlighet

I denna undersökning har vi gjort ett stort antal jämförelser. Vi har dock inte beräknat varianser och utfört signifikanstest. Istället har vi använt oss av SCBs utredningsinstituts varianskatalog för att kunna göra en grov bedömning om skillnader i procenttal mellan olika grupper är väsentliga eller för osäkra för att ligga till grund för någon preliminär slutsats eller hypotes.

Om man gör ett stort antal jämförelser får man ofta ett antal skillnader som är signifikanta i statistisk mening men som uppkommit genom slumpen. Å andra sidan krävs det ofta ett stort antal observationer för att en verklig skillnad skall bedömas som signifikant i statistisk mening.

Vid analysen av resultaten har vi ibland tagit hänsyn till skillnader, som inte bedömts som statistiskt säkerställda, men som vi pga information från andra källor ändå bedömt vara viktiga att redovisa.

Det relativa höga bortfallet i Sundbyberg – liksom de analyser vi gjort av bortfallets sammansättning – tyder på att vi något överskattat andelen kvinnor som tillhör arbetskraften i Sundbyberg. Detta bör man hålla i minnet när man ser det mycket höga relativa AK-tal som kvinnorna i Sundbyberg uppvisade.

4 Definitioner

Ett begrepp som ofta återkommer i undersökningar om arbetsmarknadsfrågor är AK-status, relativa AK-tal, sysselsatta m m. Definitionerna på de olika AK-status-kategorierna är:

AK-status 1: Personer som under mätveckan ej utfört eller haft något förvärvsarbete och inte heller gjort något för att skaffa sig ett arbete under de senaste 60 dagarna före sista dagen i mätveckan eller under mätveckan, samt inte heller varit permitterade utan lön eller under mätveckan avvaktat nytt arbete inom 30 dagar efter mätveckan.

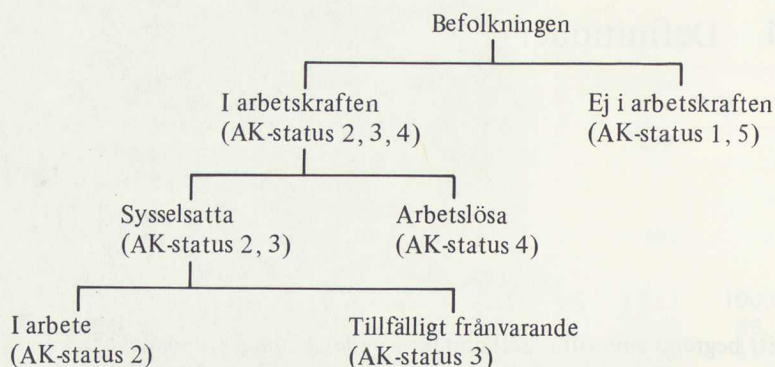
AK-status 2: Personer som under mätveckan utfört förvärvsarbete även om det varat endast en timme. I motsats till i Arbetskraftsundersökningarna inkluderar vi medhjälpande familjemedlem som utfört mindre än 15 timmars arbete bland de i arbete. Enligt AKU första kvartalet 1977 utgör dessa 0,8 % av totalt antal sysselsatta kvinnor i riket.

AK-status 3: Personer som har anställning eller arbete som egen företagare resp jordbrukare eller fri yrkesutövare, men som pga olika skäl varit tillfälligt frånvarande från sitt arbete under mätveckan.

AK-status 4: Arbetsökande (arbetslösa) personer som under en tidsperiod av 60 dagar före sista dagen i mätveckan eller under mätveckan vidtagit någon åtgärd för att skaffa sig arbete och under mätveckan avvaktar resultat av dylik åtgärd, varit permitterade utan lön eller avvaktar nytt arbete inom 30 dagar efter mätveckan.

AK-status 5: Personer som under mätveckan är intagna för anstaltsvård eller är långvarigt sjuka eller invalidiserade och anses oförmögna till förvärvsarbete åtminstone under de 6 kommande månaderna efter mätveckan (samt vissa värnpliktiga, vilket inte är aktuellt vid denna undersökning).

Följande samband finns mellan AK-status och några andra begrepp:

Relativa AK-tal anger den andel personer av en viss grupp som tillhör arbetskraften.

Med *förvärvsarbetande* enligt Folk- och Bostadsräkningen 1975 menas person som under mätveckan (20–26 oktober) utfört inkomstgivande arbete eller arbete som oavlönad medhjälpare familjemedlem (dock under minst 16 timmar om arbetet avsett jordbruk, skogsbruk eller jakt och fiske), eller som under högst 4 månader varit frånvarande från stadigvarande arbete pga till exempel semester, sjukdom, arbetslöshet m m. Dock undantas de som gör sin första värnpliktstjänstgöring.

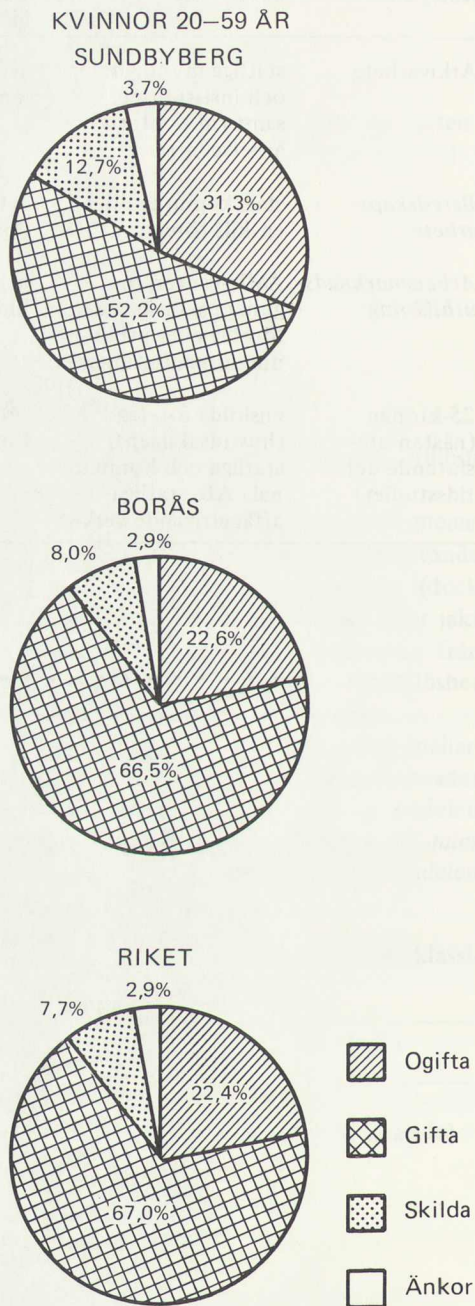
I Statistiska meddelanden (AM 1977:1.1) redovisas sambanden mellan AKU-begreppen och FoBs. Andelen av befolkningen som klassificerades som *sysselsatta* (enligt AKU) var en knapp procent högre än andelen *förvärvsarbetande* (enligt FoB). Om vi istället jämför *det relativa AK-talet* (dvs andelen i arbetskraften – sysselsatta plus arbetslösa) med andelen *förvärvsarbetande* blir skillnaden 2 %; 69,9 % resp 67,9 %.

Personer som är föremål för olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder klassificeras enligt följande i AKU:

Kategori	Bedrivs vid	Utbildningsbidrag/lön	AK-status
<i>Arbetsvård</i>			
Arbetsutbildning	arbetsvårdsinstitut (AVI)	utbildningsbidrag	1 (studerande)
Arbetsprövning	AVI och statens arbetsklänik		
Halvskyddat arbete	företag, kommun, landsting eller statligt affärsdrivande verk	avtalsenlig lön	2 eller 3 (sysselsatt)
Skyddat arbete	landsting (skyddad verkstad), kommun och stiftelser		

Kategori	Bedrivs vid	Utbildningsbidrag/lön	AK-status
Arkivarbete	statliga myndigheter och institutioner samt vid kontorsarbetscentraler	avtalsenlig lön	2 eller 3 (sysselsatt)
<i>Beredskapsarbete</i>	stat, kommun eller enskilt företag	avtalsenlig lön	2 eller 3 (sysselsatt)
<i>Arbetsmarknadsutbildning</i>	AMU-center, reguljära skolväsendet, företag eller utbildningsorganisationer	utbildningsbidrag	1 (studerande)
25-kronan (nästan utslutande deltidstudier)	enskilda företag (huvudsakligen), statliga och kommunala AB, statliga affärsdrivande verk	ordinarie lön	2 eller 3 (om 3 studier under hela mätveckan)

Diagram 5.1 Civilståndsfördelning 1)

Totalt antal: Sundbyberg 7.625 Borås 27.157

1) Siffrorna avser 1976-12-31 enligt Demopak.

5 Några fakta om Borås och Sundbyberg

För att bättre kunna bedöma resultaten från undersökningen är det viktigt att känna till något om förhållandena i resp kommun.

5.1 Befolkningsdata

Sundbybergs kommun hade vid årsskiftet 76/77 26 500 invånare, varav 51,2 % var kvinnor. Borås kommun hade 104 400 invånare vid samma tidpunkt, varav 51,6 % kvinnor. Både Sundbyberg och Borås hade en högre andel kvinnor av den totala befolkningen jämfört med riket som helhet (50,3 %).

Av kvinnorna i vår undersökningspopulation, dvs kvinnor i åldern 20–59 år, utgjorde de som var i åldern 20–44 år 59,1 % i Sundbyberg, 64,3 % i Borås samt 65,3 % i riket (enligt AKU första kvartalet 1977). Som synes var kvinnorna i den äldre åldersgruppen (dvs 45–59 år) överrepresenterade i Sundbyberg jämfört med i riket. Däremot var det inga större skillnader mellan Borås och riket.

Av kvinnorna i åldern 20–59 år var 52,2 % gifta i Sundbyberg, 66,5 % i Borås samt 67,9 % i riket. Enligt resultaten från vår undersökning var 64,5 % sammanboende i Sundbyberg. I Borås var det 75,6 %. Andelen gifta är klart lägre i Sundbyberg jämfört med både Borås och med riket. Siffrorna tyder också på att det är vanligare i Sundbyberg än i Borås att vara sammanboende utan att vara gift.

En jämförelse mellan sammanboende och gifta i olika åldersgrupper ger följande bild:

	Sundbyberg		Borås		Riket	
	Andel gifta	Andel sammanb.	Andel gifta	Andel sammanb.	Andel gifta	Andel sammanb.
20–24 år	14,2 %	43,0 %	23,4 %	48,6 %	22,6 %	66,0 %
25–34 år	43,8 %	63,9 %	67,4 %	80,7 %	66,0 %	79,2 %
35–44 år	60,3 %	63,0 %	76,9 %	83,1 %	79,2 %	78,3 %
45–54 år	67,7 %	72,4 %	76,3 %	81,8 %	78,3 %	73,6 %
55–59 år	68,2 %	73,3 %	73,0 %	67,3 %	73,6 %	
Totalt	52,2 %	64,5 %	66,5 %	75,6 %	67,0 %	

När vi bedömer siffrorna i denna tabell bör vi komma ihåg att uppgifter om andelen gifta härstammar från Demopak 1976–12–31 och är totalsiffror. Uppgift om andel sammanboende är uppräknade siffror från vårt urval och gäller mars/april 1977. Den något egendomliga skillnaden i åldersgruppen 55–59 år i Borås, som indikerar att det skulle finnas en högre andel gifta än sammanboende i denna åldersklass, torde därför bero på statistiska slumpfel. Detta understryks även av att kvinnorna i Sundbyberg enligt dessa siffror skulle ha en högre andel sammanboende än de i Borås.

Frånsett detta kan vi dock konstatera att i synnerhet i de yngre åldrarna är andelen sammanboende klart högre än andelen gifta. Skillnaderna tycks också vara större i de yngre åldrarna i Sundbyberg än i Borås.

Andelen barn är högre i Borås jämfört med i Sundbyberg. Borås ligger mycket nära genomsnittet för riket. För barnen i åldern 10–12 år är dock skillnaderna inte så stora.

	Sundbyberg		Borås		Riket
	Antal	Andel av bef	Antal	Andel av bef	Andel av bef
0– 2 år	706	2,7 %	3 841	3,7 %	3,8 %
3– 6 år	957	3,6 %	5 459	5,2 %	5,4 %
7– 9 år	662	2,5 %	4 306	4,1 %	4,2 %
10–12 år	1 075	4,1 %	4 685	4,4 %	4,5 %
Summa	3 400	12,8 %	18 291	17,5 %	17,9 %

Av kvinnor i åldern 20–59 år var det färre i Sundbyberg som hade barn under 17 år eller barn under 7 år jämfört med Borås. Även Borås låg här något under rikssiffrorna.

	Sundbyberg	Borås	Riket ¹
Med barn under 17 år	37,7 %	48,7 %	51,7 %
Med barn under 7 år	18,0 %	24,8 %	27,1 %

1) Siffrorna för riket är hämtade från AKU, första kvartalet 1977. Procentsiffrorna är uträknade så att i täljaren står antal kvinnor i åldern 20–64 år med barn under 17 resp 7 år och i nämnaren antalet kvinnor i åldern 20–59 år. Eftersom det torde vara ett fåtal kvinnor i åldern 60–64 år som har hemmavarande barn under 17 resp 7 år torde underskattningarna vara praktiskt taget försumbara.

Både Sundbyberg och Borås har högre andelar utländska medborgare än riket även bland kvinnor i åldern 20–59 år. I Sundbyberg är de 9 %, i Borås 11 % samt i riket 5,5 %.

5.2 Flyttning

En jämförelse mellan kommunerna visar att Sundbyberg – i likhet med andra kommuner i Stor-Stockholmsområdet – har en relativt stor utflyttning. Det gäller i synnerhet de yngre åldrarna. I nedanstående

tabell har vi satt befolkningsuppgifterna för 1976-12-31 i relation till in- och utflyttningen under 1976:

	Sundbyberg			Borås		
	Inflyttning	Utflyttning	Netto	Inflyttning	Utflyttning	Netto
20-24 år	35,1 %	32,5 %	+2,6 %	11,1 %	11,9 %	-0,8 %
25-34 år	13,5 %	21,2 %	-7,7 %	5,8 %	7,9 %	-2,1 %
35-44 år	5,4 %	7,8 %	-2,4 %	1,7 %	3,0 %	-1,3 %
45-54 år	3,0 %	3,9 %	-0,9 %	1,1 %	1,4 %	-0,3 %
55-59 år	1,4 %	2,6 %	-1,2 %	0,9 %	1,4 %	-0,5 %
Totalt	10,6 %	13,2 %	-2,6 %	3,9 %	5,1 %	-1,2 %

I en rapport utgiven av Länsstyrelsen i Älvsborgs län i oktober 1976: »Sjuhäradsbygdens näringsliv – den regionala obalansens problem i södra länsdelen» konstateras angående Borås:

»Om man sätter ut- och inflyttning för svenska medborgare i relation till befolkningens storlek (antalet svenska medborgare) visar det sig att Borås kommun har en mycket låg 'befolkningsom-sättning'»

»Både rådande yrkesstruktur och lönenivå verkar troligen hämmande på såväl in- som utflyttningens omfattning. Utflyttningen blir mindre genom att de mer flyttningsbenägna grupperna är relativt små och bundna till teko-industrin. Allt tyder på att personer med hög utbildning har en större flyttningsbenägenhet än övriga. Dessutom är deras lön i regel över genomsnittsnivån. Eftersom arbetsmarknaden endast i begränsad utsträckning kan erbjuda arbete åt personer med mer kvalificerad yrkesutbildning, har Borås svårt att attrahera dem som flyttar från andra regioner.» (Sid 3 a.a.)

Således förefaller det i Borås vara arbetsmarknadens utseende som mycket bestämmer flyttningsströmmarna och den låga »befolkningsom-sättningen». De utländska medborgarna är ofta sysselsatta inom tekoin-dustrin i Borås.

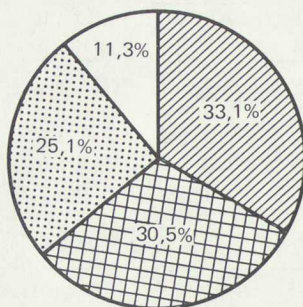
Hösten 1975 genomförde Sundbybergs kommun och Stockholms läns landsting en enkätundersökning bland flyttande hushåll inom och från Sundbyberg. Av de som flyttade ut från Sundbyberg angav 60 % bostadsstorleken som skäl, 38 % hustypen och 28 % bostadens standard. Det var de tre främsta skälen. På sjunde plats kom restid till arbetet, som 17 % angav som skäl.

5.3 Bebyggelsen

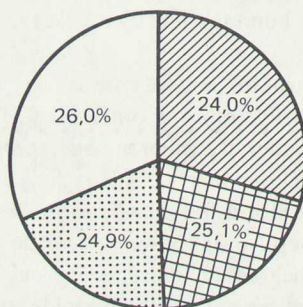
Sundbyberg kan delvis ses som en del av Stockholms innerstad, med övervägande stadsbebyggelse. Borås å den andra sidan består av en centralort med ett ganska stort – mera befolkningsglost – omland. Antalet invånare per kvadratkilometer är i Sundbyberg 3 103, i Borås 89 samt i riket 20.

Diagram 5.3 Lägenhetsfördelning enligt FoB -75

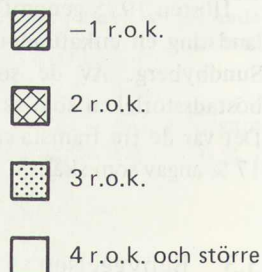
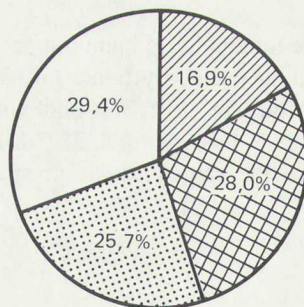
SUNDBYBERG

STOCKHOLMS LÄN

BORÅS

Andel lägenheter i småhus av totalt antal:	Sundbyberg	Stockholms län	Borås
	6,2 %	22,1 %	35,9 %

Folk- och Bostadsräkningen 1975 visar att smålägenheterna dominerar stort i Sundbyberg.

Uppgifterna om åldersfördelning bland kvinnorna i Sundbyberg, uppgifterna om bamantalet samt den stora omflyttningen i åldersgruppen 20–44 år ger tillsammans med uppgifterna om lägenhetsfördelningen en viktig bakgrund till att det finns så många ensamstående kvinnor, så få barnfamiljer: andelen små lägenheter är hög. Hela 64 % är mindre än 3 r o k, medan det i Stockholms län är 49 % och i Borås 45 %.

5.4 Arbetsmarknaderna

Sundbyberg utgör en liten del av Sveriges största arbetsmarknad. Invånarna i Sundbybergs kommun utgör endast 1,8 % av invånarna i Stockholm/Södertäljes A-region, som består av samtliga kommuner i Stockholms län utom Norrtälje.

Borås A-region utgörs av kommunerna Herrljunga, Ulricehamn, Trane-mo, Svenljunga, Borås och Mark. Den omfattar nästan samma område som Sjuhäradsbygden. Borås är centralorten i denna region och har 55,7 % av dess invånare.

Ovanstående ger en annan förklaring till de stora skillnaderna mellan kommunerna när det gäller in- och utflyttningens storlek. En flyttning från Borås innebär sannolikt betydligt oftare att man flyttat till en annan region jämfört med en flyttning från Sundbyberg.

Stockholm/Södertäljes A-region domineras av offentlig förvaltning och övriga tjänster. Borås A-region domineras av tillverkningsindustri med tonvikt på TEKO-industrin.

I den rapport från Länsstyrelsen i Älvsborgs län, som citerats tidigare, framhålls att arbetsmarknaden i Sjuhäradsbygden (vilket i stort motsvarar Borås A-region) är ensidig:

»Även om strukturomvandlingen medfört att tekoindustrins dominans minskat är den fortfarande så stor att regionens näringsliv tillhör det mest ensidiga bland landets A-regioner.» (»Sjuhäradsbygdens näringsliv – den regionala obalansens problem i södra länsdelen», sid 62.)

Dessutom framhålls att ensidigheten är mest accentuerad för kvinnorna. Enligt uppgifter från FoB-75 är 30,3 % av de kvinnor som förvärvsarbetar minst 20 timmar per vecka sysselsatta inom tekoindustrin.

Kvinnorna i Sundbyberg bor i Sveriges största och sannolikt mest differentierade arbetsmarknad, medan kvinnorna i Borås bor i en mer ensidig arbetsmarknad. Enligt AKU första kvartalet 1977 tillhörde 67,5 % av kvinnor i åldern 16–74 år i Stockholm/Södertäljes A-region arbetskraften. I Borås A-region var motsvarande siffra 65,3 %, medan den i hela riket var 60,2 %. Trots ensidigheten är förvärvsintensiteten hos kvinnor i Borås A-region alltså relativt hög.

5.5 Kommunikationer

Eftersom Sundbyberg utgör en liten del i en stor lokal arbetsmarknad arbetar en betydande del av befolkningen i andra kommuner. Enligt FoB-75 förvärsarbetade hela 72,5 % av den förvärsarbetande befolkningen (minst 20 timmar/vecka) i annan kommun. För Borås var motsvarande siffra 7,8 %.

När det gäller kommunikationer måste vi således för Sundbybergs del framförallt studera dessa i förhållande till övriga kommuner i Stockholm/Södertäljes A-region. För Borås del spelar de inomkommunala kommunikationerna den klart dominerande rollen för arbetsresorna.

Sundbyberg har relativt väl utvecklad kollektivtrafik. I sydvästra Sundbyberg finns en järnvägsstation där pendeltågen stannar. I norra och östra Sundbyberg finns tunnelbanestationer. Vidare finns det ett antal busslinjer. För 70:—, som ett månadskort kostar, får man obegränsat antal resor en månad.

Borås är en vidsträckt kommun med speciella svårigheter att ordna en väl utbyggd kollektivtrafik för invånarna. Om man är bosatt i Borås centralort och arbetar i centralorten eller i någon av de omgivande tätorterna är kollektivtrafiken relativt väl utbyggd. Likaså — naturligtvis — om man bor i någon av de omgivande tätorterna och arbetar i Borås centralort. Däremot är det sämre förbindelser om man t ex bor i en av de omgivande tätorterna och arbetar i en annan tätort, som inte ligger på vägen in till eller ut från Borås centralort. Betydligt sämre blir det om man inte bor i tätort.

Helt klart är att behovet av egen bil för arbetsresor är större i Borås kommun jämfört med i Sundbyberg. I Borås finns ett rabattkort som ger 40 resor i en zon, eller 20 resor över två zoner osv. Borås är uppdelat i två zoner. Ett sådant kort kostar 40:—.

5.6 Kvinnornas förvärsintensitet

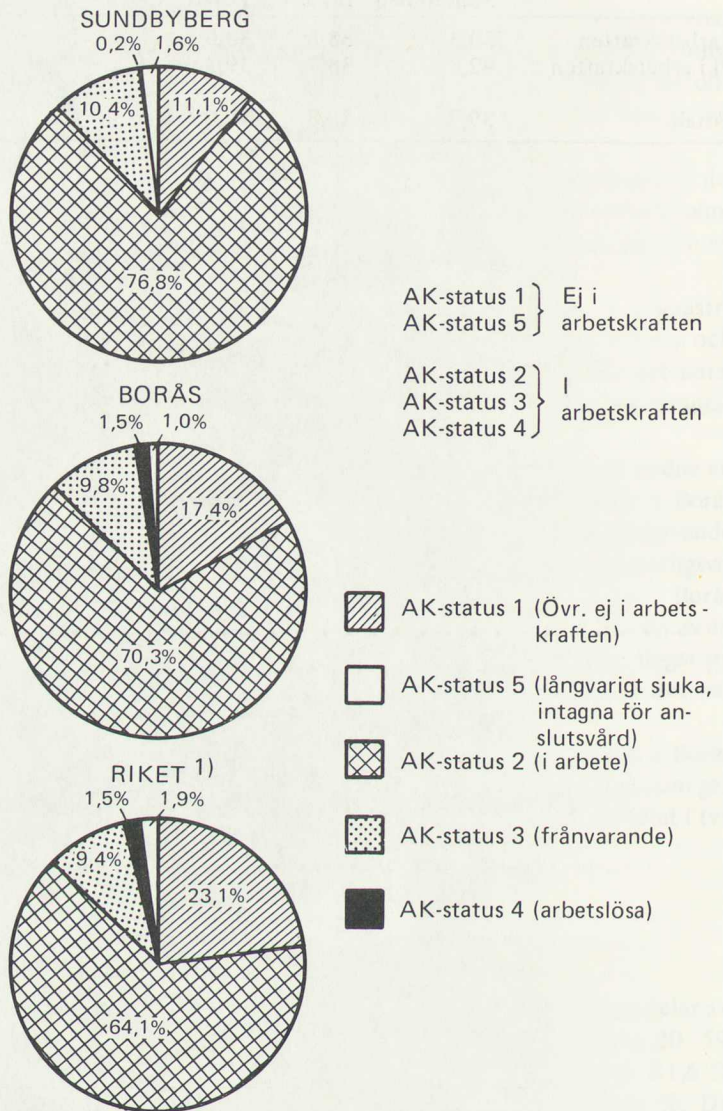
Enligt resultaten från vår undersökning förvärsarbetade höga andelar av kvinnorna både i Sundbyberg och Borås. Andelen kvinnor i åldern 20—59 som tillhörde arbetskraften var i Sundbyberg 87,4 %, i Borås 81,6 % jämfört med i riket, enligt AKU första kvartalet 1977, 75,0 %. Då arbetsmarknadsläget förändrats och försämrats i Borås efter att undersökningen gjorts vill vi påminna om att siffrorna avser vecka 13, dvs 28 mars till 3 april, 1977.

Medelåldern för kvinnorna som ej tillhör arbetskraften i Sundbyberg var något högre än för övriga.

Medelålder för kvinnor efter kommun och arbetskraftstillhörighet

	Sundbyberg	Borås	Totalt
I arbetskraften	39,3	38,8	38,9
Ej i arbetskraften	42,8	38,7	39,3
Totalt	39,7	38,8	39,0

Diagram 5.6 Kvinnor efter arbetskraftsstatus och kommun

Totalt antal 20–59 år Sundbyberg 7.590 Borås 27.090

1) Många av jämförelserna med förhållandena i riket bygger på uppgifter från AKU första kvartalet 1977. Vår undersökning genomfördes precis i skarven mellan första och andra kvartalet, varför man i och för sig skulle kunna ha tagit uppgifter även från andra kvartalet. Men eftersom det andra kvartalet innehåller uppgifter från juni – en sommarmånad – bedömde vi det som mindre lämpligt. Vi vill också erinra om vår diskussion i avsnitt 3.5, Bilaga 1 angående eventuella systematiska fel i våra skattningar.

6 Bakgrundsvariabler och kvinnornas relativa AK-tal

För kvinnor kan sådana faktorer som förekomst av hemmavarande barn, barnens antal och ålder, civilstånd – i denna undersökning hushållstyp, dvs sammanboende eller ej – samt en eventuell makes/sammanboendes inkomst ha samband med deras möjlighet och vilja att förvärvsarbeta.

Vi ska i detta avsnitt studera några av resultaten från vår undersökning därvidlag. Men först något om strömmarna in till och ut från arbetskraften i resp kommun.

Från FoB-75 hade vi uppgifter om huruvida kvinnorna förvärvsarbetade eller ej. För de kvinnor som sedan november 1975 flyttat till resp kommun från kommuner i andra län samt för ett mindre antal som man ej fått svar från i FoB-75 saknades uppgift om förvärvsarbete 1975.

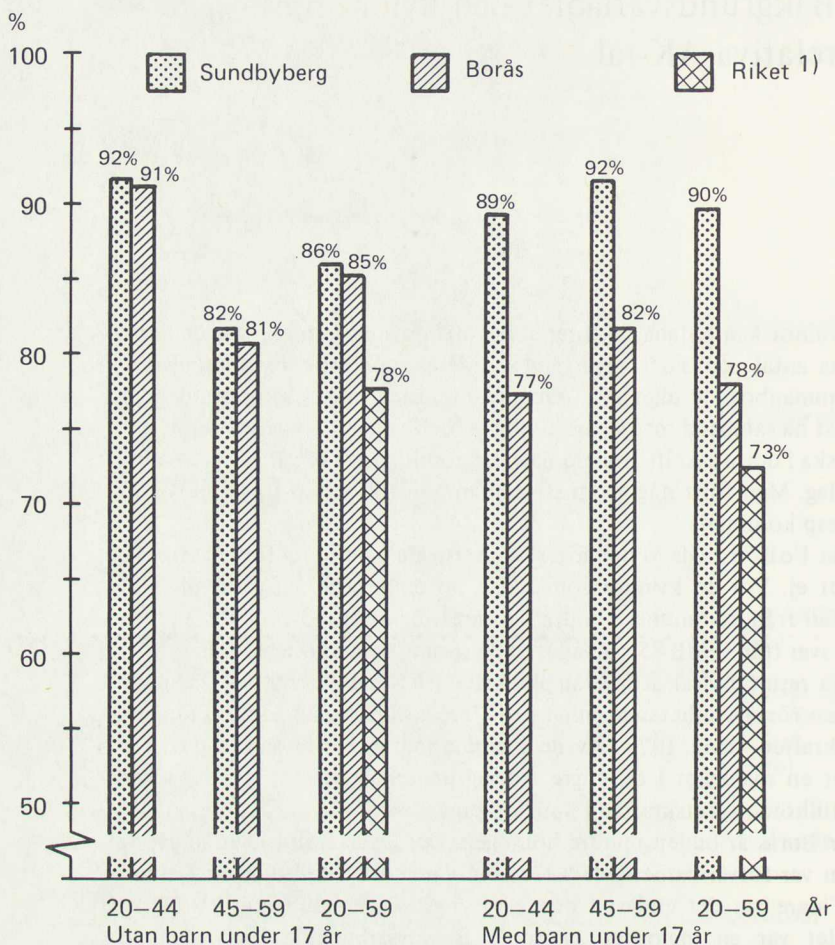
Våra resultat visar att nästan alla kvinnor i Sundbyberg som klassificerats som förvärvsarbetande enligt FoB-75 också räknades som tillhörande arbetskraften våren 1977. Av de kvinnor som ej förvärvsarbetade 1975 var det en majoritet i de yngre åldersgrupperna (20–44 år) som våren 1977 tillhörde arbetskraften i Sundbyberg.

För Borås är bilden mindre homogen. Det är en något lägre andel av de som var förvärvsarbetande 1975 som våren 1977 tillhörde arbetskraften. Vidare var det endast i den allra yngsta åldersgruppen (20–24 år) som det var en majoritet av de ej förvärvsarbetande 1975 som nu räknades till arbetskraften.

Det förefaller således som det under dessa år i Sundbyberg funnits en mycket stark ström av kvinnor in till arbetskraften, medan få lämnat den. I Borås har strömmarna in till och ut från arbetskraften varit mera jämnstora. (Se tabell 6.0.1 i tabellbilagan.)

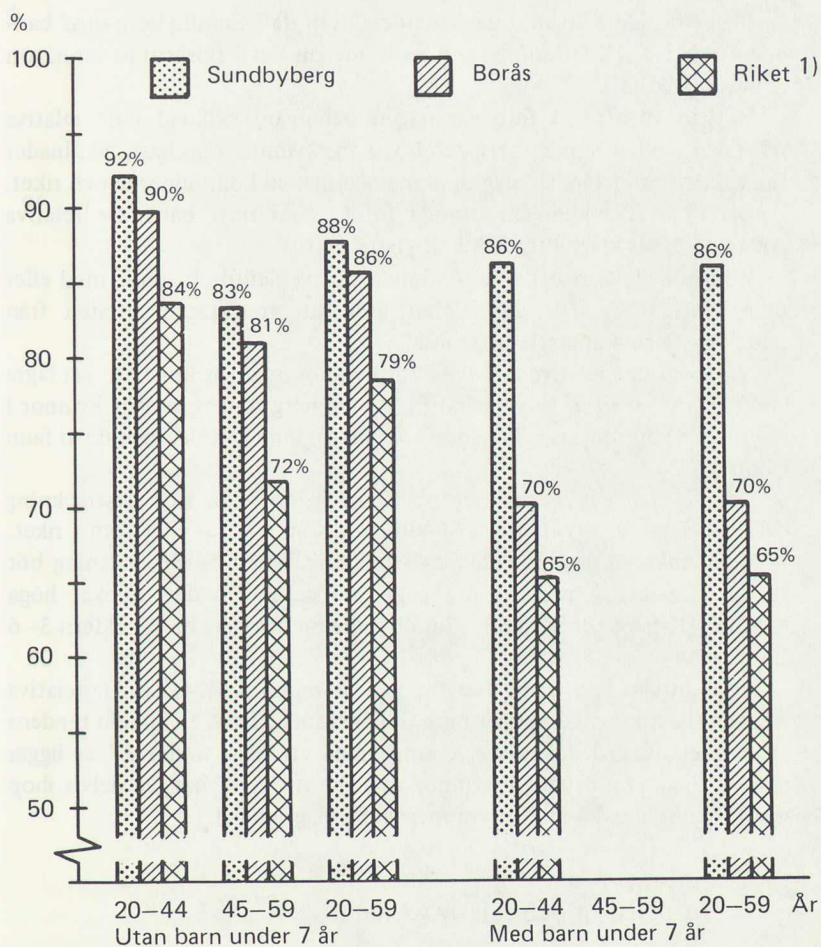
Det är en ganska hög grad av överensstämmelse mellan att räknas till arbetskraften enligt AKU, och att räknas som förvärvsarbetande enligt FoB-75. Dock är AKU-begreppet något vidare. Vid den jämförelse man gjorde mellan FoB och AKU 1975 fann man att av de som räknades som förvärvsarbetande enligt FoBen tillhörde 99,5 % arbetskraften, medan av de ej förvärvsarbetande tillhörde 7,2 % arbetskraften. (Se vidare SoS: »Statistiska meddelanden; Am 1977:1.1.)

Diagram 6.1.1 Förekomst av hemmavarande barn och relativa AK-tal

- 1) Siffrorna för riket är tillkomna på följande sätt. Först har vi från AKUs rätabel för 1 kvartalet 1977 tagit fram antalet kvinnor i arbetskraften och totalt i åldern 20-59 år, från dessa siffror har vi sedan subtraherat antalet kvinnor i resp kategori med barn i åldern 20-64 år för att få fram de utan barn under 17 år. Eftersom det är ett mycket litet antal kvinnor i åldern 60-64 år med hemmavarande barn under 17 år torde felet inte bli av någon nämnvärd betydelse. Vad sedan gäller kvinnor med barn under 17 år har vi tagit uppgifter för kvinnor 20-64 år.

Diagram 6.1.2 Förekomst av förskolebarn och relativa AK-tal

1) Rikssiffrorna för de med barn under 7 år avser åldersgruppen 20-64 år. För de utan barn under 7 år är det framräknade siffror som bygger på antagandet att kvinnor i åldern 60-64 år ej har hemmavarande barn under 7 år. Siffrorna är hämtade från AKU 1 kv 1977.

6.1 Förekomst av hemmavarande barn och relativa AK-tal

Vi fick en del anmärkningsvärda resultat bland kvinnorna i Sundbyberg. Det verkar således som om de relativa AK-talen för de yngre kvinnorna (dvs 20–44 år) inte påverkats av om man hade hemmavarande barn under 17 år eller ej. I Borås däremot hade de yngre kvinnorna *med* barn lägre relativa AK-tal jämfört med de *utan* barn.

Bland de äldre kvinnorna hade dessutom de i Sundbyberg *med* barn högre relativa AK-tal än de *utan* barn, medan det i Borås inte var någon nämnvärd skillnad.

Vi kan se att det inte var någon nämnvärd skillnad i de relativa AK-talen mellan Sundbyberg och Borås för kvinnor *utan* barn. Skillnader finns däremot mellan åldersgrupperna och mellan kommunerna och riket.

Däremot är bilden annorlunda för kvinnor *med* barn. De relativa AK-talen ligger klart högre i Sundbyberg.

Men bilden kanske blir annorlunda om vi jämför kvinnor med eller utan barn i *förskoleåldern*. Men även nu framstår resultaten från Sundbyberg som anmärkningsvärda.

Även om det relativa AK-talet för kvinnor *med* förskolebarn var lägre än för kvinnor *utan* förskolebarn i Sundbyberg, om vi jämför kvinnor i samma åldersgrupp, var ändå dessa skillnader små jämfört med de vi fann i Borås.

Det förefaller således som om barn inte i lika stor utsträckning behövde vara förvärvshinder i Sundbyberg som i Borås eller som i riket.

Med tanke på de slumpmässiga felmarginalerna hos vår skattning bör vi vara försiktiga med att dra några slutsatser om det mycket höga relativa AK-talet för kvinnor i Sundbyberg med yngsta barn i åldern 3–6 år.

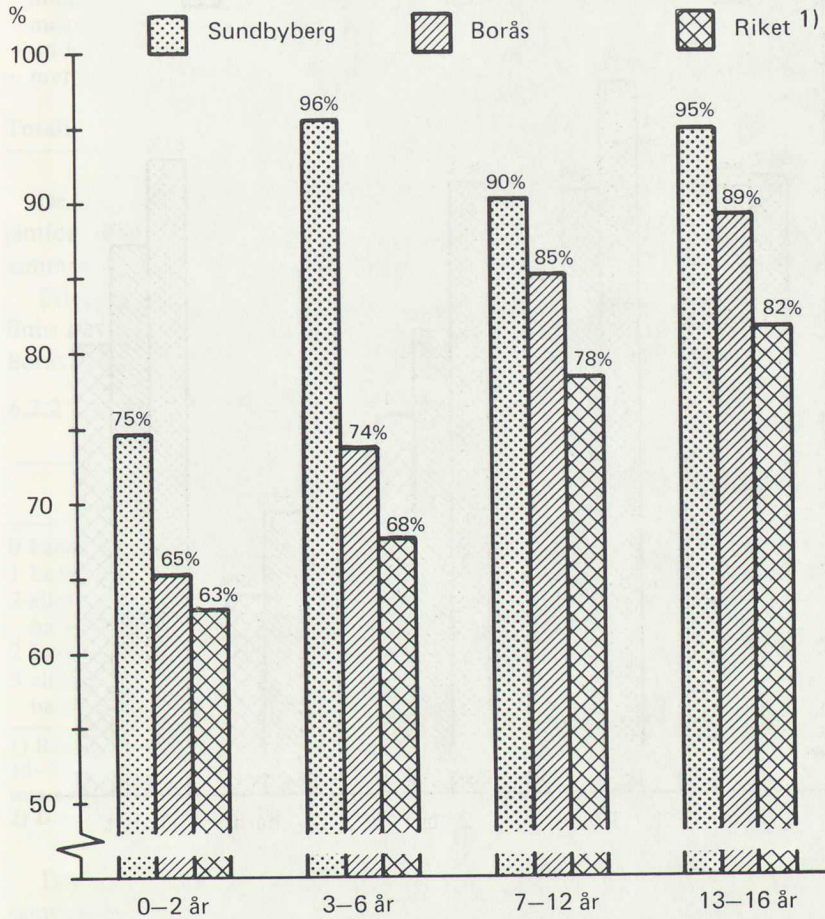
Även antalet barn samvarierade med de relativa AK-talen. De relativa AK-talen sjunker med antalet barn. I diagrammet finns en allmän tendens att de relativa AK-talen för kvinnor med ett barn under 17 år ligger relativt högt jämfört med kvinnor utan barn. Detta hänger delvis ihop med åldersskillnader mellan grupperna. Se diagram 6.1.1!

6.2 Hushållstyp och relativa AK-tal

De ej sammanboende har högre relativa AK-tal än de sammanboende både i Borås och Sundbyberg.

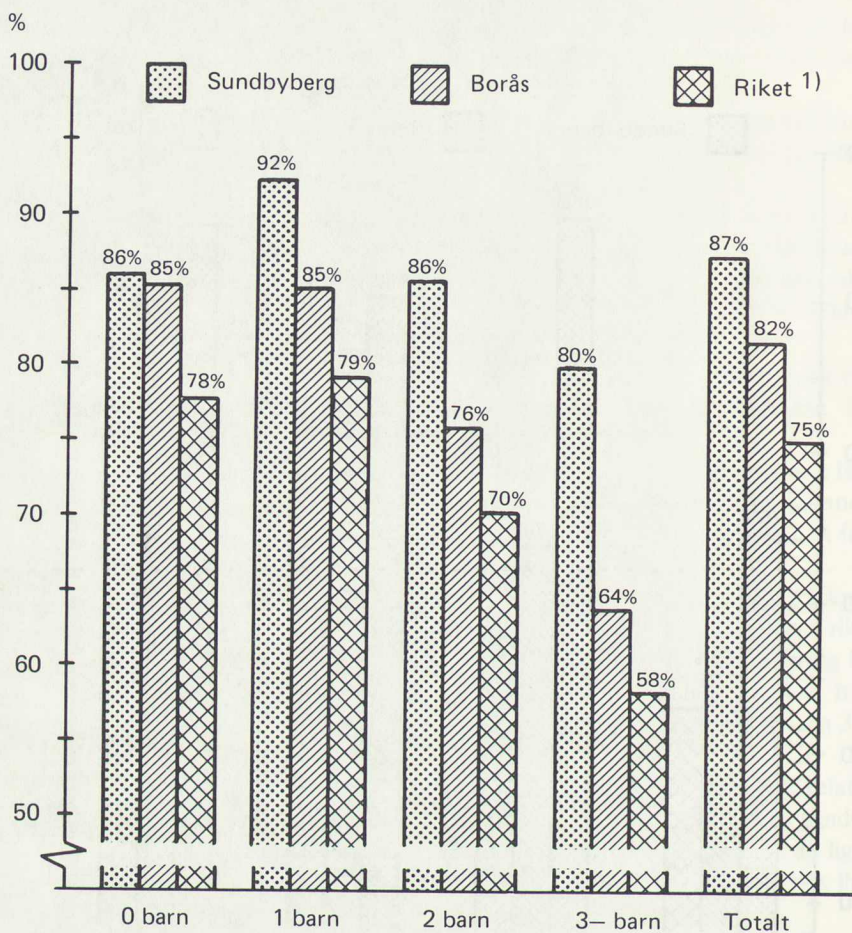
Däremot verkar det inte finnas något samband mellan ev sammanboendes/makes inkomst och de relativa AK-talen.

Diagram 6.1.3 Kvinnor med hemmavarande barn under 17 år efter yngsta barnets ålder, kommun och andel som tillhör arbetskraften

1) Rikssiffrorna avser kvinnor i åldern 16-74 år. Dessutom gäller de två kolumnerna längst till höger kvinnor med yngsta barnet i ålder 7-10 år resp 11-16 år. AKU 1 kv 1977.

Diagram 6.1.4 Kvinnor efter antal hemmavarande barn under 17 år, kommun och andel som tillhör arbetskraften

1) Rikssiffrorna för 0 barn är uträknade på samma sätt som i tabell 5.1.1. För 1, 2 och 3- barn avser de kvinnor i åldern 16-74 år enligt AKU. Detta bör dock inte ge några större avvikelser. Det kan nämnas att relativa AK-talet för kvinnor med barn under 17 år i åldern 16-74 år var 72,3%, medan vi i diagram 5.1.1 fått 72,5% vilket avrundats till 73%. Till sist kan nämnas att totalsiffran för riket gäller kvinnor i åldern 20-59 år. AKU 1 kv 1977.

6.2.1 Kvinnor efter hushållstyp, ev sammanboendes inkomst, kommun och andel som tillhör arbetskraften

	Sundbyberg	Borås	Sundbyberg/Borås
Ej sammanboende	91,3 %	87,1 %	88,3 %
Sammanboende	85,2 %	79,9 %	89,9 %
därav med sammanboendes/ makes inkomst			
– under 50 000	84,2 %	78,8 %	79,6 %
– mer än 50 000	85,6 %	81,4 %	82,4 %
Totalt	87,4 %	81,6 %	82,9 %

De högre relativa AK-talen för ej sammanboende finns kvar även om vi jämför kvinnor med samma antal barn. I tabellen nedan har vi slagit samman resultaten för Sundbyberg och Borås.

Eftersom antalet kvinnor är högre i Borås betyder det att – om det nu finns skillnader i detta avseende mellan kommunerna – resultaten från Borås slår igenom.

6.2.2 Kvinnor efter hushållstyp, antal hemmavarande barn under 17 år och andel som tillhör arbetskraften

	Ej sammanboende	Sammanboende	Summa	Riket ¹
0 barn	87,3 %	84,3 %	85,4 %	77,7 %
1 barn	91,2 %	85,9 %	86,9 %	79,1 %
2 eller flera barn	92,6 %	72,4 %	74,2 %	–
2 barn	– ²	74,8 %	77,1 %	70,1 %
3 eller flera barn	– ²	65,5 %	65,2 %	58,3 %

1) Rikssiffrorna kommer från AKU, första kvartalet 1977 och avser kvinnor i åldern 16–74 år utom uppgifterna för kvinnor utan barn, som är uträknade på samma sätt som i diagram 6.1.4.

2) Dessa siffror redovisas ej då de bygger på ett alltför litet antal observationer.

Det förefaller som om skillnaderna i de relativa AK-talen ökar mellan sammanboende och ej sammanboende ju fler barn under 17 år som de har. Det är viktigt att understryka att det höga relativa AK-talet för ej sammanboende kvinnor med 2 eller flera barn bygger på ett mindre antal observationer och har relativt stora felmarginaler.

Man kan jämföra dessa siffror med resultaten för gifta resp ej gifta kvinnor enligt AKU:

	Ej gifta	Gifta
1 barn	81,3 %	78,3 %
2 barn	72,4 %	69,7 %
3– barn	62,7 %	57,6 %
Totalt	77,0 %	71,1 %

Skillnaderna är mindre, vilket bl a kan bero på att sammanboende-begreppet – i varje fall i de yngre åldrarna – är en bättre beskrivning av familjesituationen jämfört med gift/ej gift. Vi har inga siffror för kvinnor utan barn under 17 år uppdelat på gifta/ej gifta från AKU.

Även om man håller yngsta barnets ålder konstant har de ej sammanboende klart högre relativa AK-tal än de sammanboende, med undantag för när yngsta barnet är i åldern 13–16 år, då förhållandet är det motsatta. Procentsiffrorna för de ej sammanboende bygger dock på ett mindre antal observationer, varför de är något osäkrare.

6.2.3 Kvinnor med hemmavarande barn under 17 år efter hushållstyp, yngsta barnets ålder och andel som tillhör arbetskraften

	Ej sammanboende	Sammanboende	Totalt	Riket ¹
0– 2 år	91,9 %	65,0 %	66,6 %	63,0 %
3– 6 år	94,9 %	75,4 %	77,8 %	67,6 %
0– 6 år	94,0 %	70,3 %	72,5 %	65,4 % ²
7–12 år	93,6 %	84,2 %	85,9 %	78,4 % ³
13–16 år	85,1 %	91,3 %	90,3 %	81,6 % ⁴

1) Rikssiffrorna avser kvinnor i åldern 16–74 år, enligt AKU, första kv –77.

2) Detta är siffror för kvinnor i åldern 20–64 år.

3) I AKU redovisas endast yngsta barnet 7–10 år.

4) I AKU redovisas endast yngsta barnet 11–16 år.

Man kan jämföra dessa siffror med resultaten för gifta resp ej gifta kvinnor enligt AKU:

	Ej gifta	Gifta	
Yngsta barnet	0– 2 år	66,7 %	61,7 %
	3– 6 år	77,6 %	65,1 %
	7–10 år	87,4 %	76,4 %
	11–16 år	83,9 %	81,2 %

Även siffrorna från AKU visade att det relativa AK-talet låg lägre för ej gifta – liksom för ej sammanboende i vår undersökning – när yngsta barnet var 11–16 år (13–16 år) jämfört med om det var 7–10 år (7–12 år). Vad detta kan bero på är oklart i synnerhet som tendensen är motsatt för de gifta (sammanboende).

Om vi håller både barninnehav och ålder konstant visar det sig att bland yngre kvinnor *med* barn hade de ej sammanboende klart högre relativa AK-tal jämfört med sammanboende. Skillnaderna mellan sammanboende och ej sammanboende yngre kvinnor *utan* barn var små.

Däremot fanns det möjligen en motsatt tendens bland äldre kvinnor *med* barn, så att de sammanboende hade högre relativa AK-tal än de ej sammanboende. För äldre kvinnor *utan* barn var skillnaderna i relativa AK-tal beroende på hushållstyp små.

6.2.4 Kvinnor efter ålder, hushållstyp, förekomst av hemmavarande barn under 17 år och andel som tillhör arbetskraften

	Sammanboende			Ej sammanboende		
	20-44 år	45-59 år	20-59 år	20-44 år	45-59 år	20-59 år
Med barn	77,1 %	84,5 %	78,2 %	94,3 %	77,8 %	91,8 %
Utan barn	92,4 %	80,3 %	84,3 %	90,2 %	82,5 %	87,2 %

Sammanfattning

Resultaten av undersökningen visade att kvinnor med barn, i synnerhet med förskolebarn, hade lägre relativa AK-tal (dvs lägre andel som tillhörde arbetskraften) än kvinnor utan barn. Detta gällde i bägge kommunerna.

Bland de yngre kvinnorna (20-44 år) i Sundbyberg var det dock små skillnader i relativa AK-tal mellan kvinnor *med* resp *utan* barn. (Se diagram 6.1.2!) I Borås och i riket däremot var skillnaderna betydande.

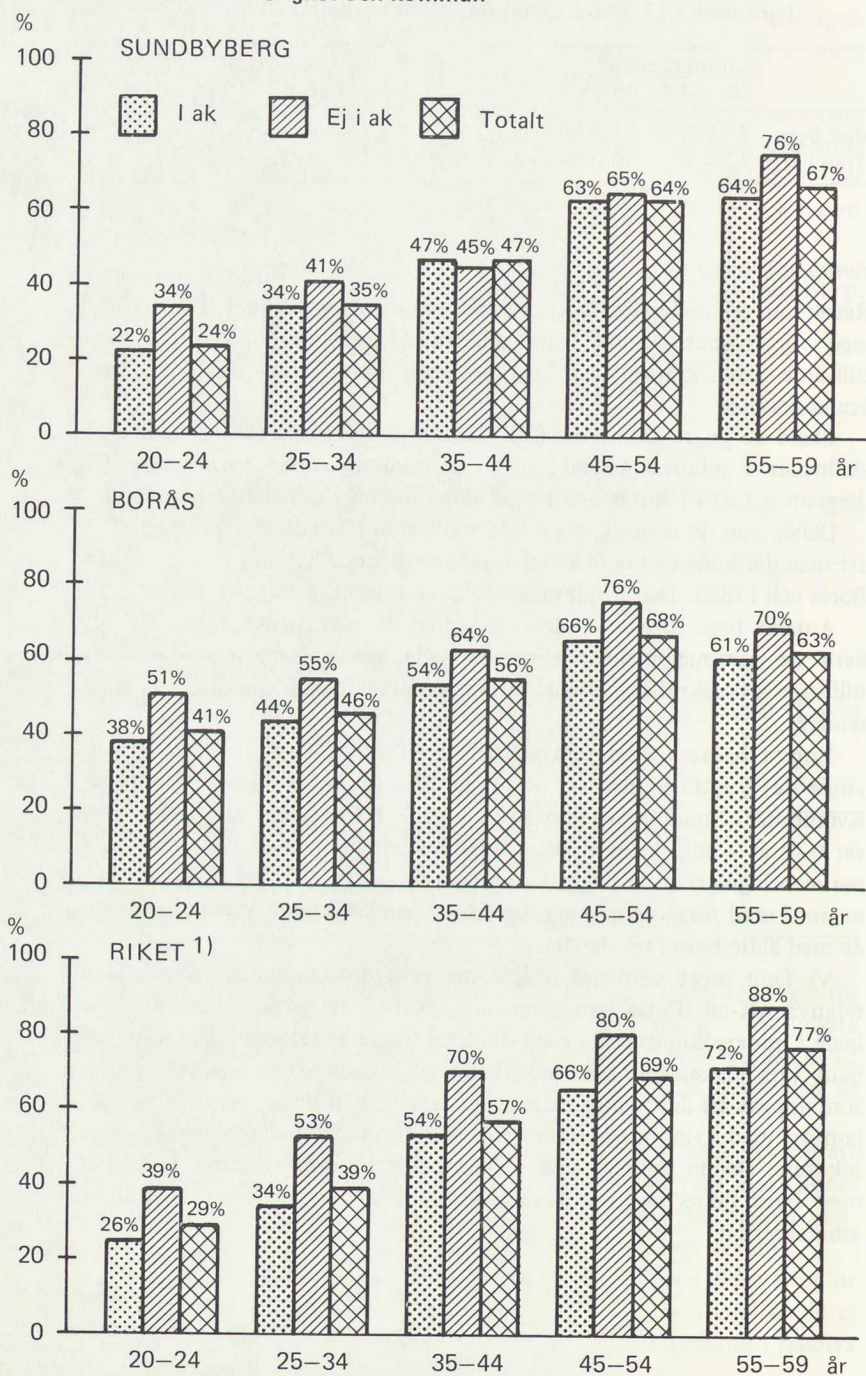
Delvis kan de anmärkningsvärda resultaten i Sundbyberg förklaras av att man där hade en högre andel ej sammanboende kvinnor jämfört med i Borås och i riket. Den förklaringen är dock inte tillräcklig.

Antalet barn samvarierade också med de relativa AK-talen. Ju fler barn de sammanboende kvinnorna hade, desto lägre andel av dem tillhörde arbetskraften. För de ej sammanboende gällde dock en motsatt tendens.

Yngsta barnets ålder samvarierade med de relativa AK-talen, dvs ju yngre det yngsta barnet var desto lägre relativa AK-tal hade kvinnorna. Kvinnorna i Sundbyberg uppvisade dock – fränsett de vars yngsta barn var 0-2 år – inga klara mönster. Bland de ej sammanboende – med data sammanslagna från de bägge kommunerna – låg de relativa AK-talen för kvinnor med *förskolebarn* mycket högt, men lägre bland ej sammanboende med äldre barn (13-16 år).

Vi fann inget samband mellan makes/sammanboendes inkomst och relativa AK-tal. Detta kan sammanhånga med det grova inkomstmått vi hade i undersökningen. Det var dock en högre andel av de kvinnor *utan* barn vars make/sammanboende hade en inkomst över 50 000 kronor, som uppgav att det lönar sig dåligt som skäl till att de ej förvärvsarbetade, jämfört med kvinnor *utan* barn vars make/sammanboende hade en lägre inkomst. Denna skillnad avser kvinnor utanför arbetskraften. I familjer *med* barn fanns ingen motsvarande skillnad bland kvinnorna utanför arbetskraften.

Diagram 7.1 Andel kvinnor med enbart folkskola/grundskola efter ålder, arbetskraftstillhörighet och kommun

1) Siffrorna för riket kommer från undersökningen om årssysselsättningar 1976 och avser förhållandena i februari 1977.

7 Utbildning och förvärvsarbete

Som vi berörde i avsnitt 5 finns det stora skillnader mellan Stockholm/Södertäljes A-region och Borås. I den tidigare refererade rapporten från länsstyrelsen i Älvsborgs län (»Sjuhäradsbygdens näringsliv – den regionala obalansens problem i södra länsdelen») skriver man angående utbildningsnivån:

»Sjuhäradsbygden har en klart lägre andel förvärvsarbetande med högre utbildning än riket. Andelen förvärvsarbetande med enbart folkskola är således mycket högre än i riket medan motsatsen gäller för förvärvsarbetande med gymnasial och eftergymnasial utbildning. Samma förhållande gäller fastän i högre grad beträffande kvinnorna. Även de icke förvärvsarbetande i Sjuhäradsbygden har en lägre utbildningsnivå än i riket.» (Sid 45 a.a.)

Man konstaterar vidare att det under de senaste åren skett en förändring på så vis att andelen ungdomar som väljer gymnasiala studier har ökat.

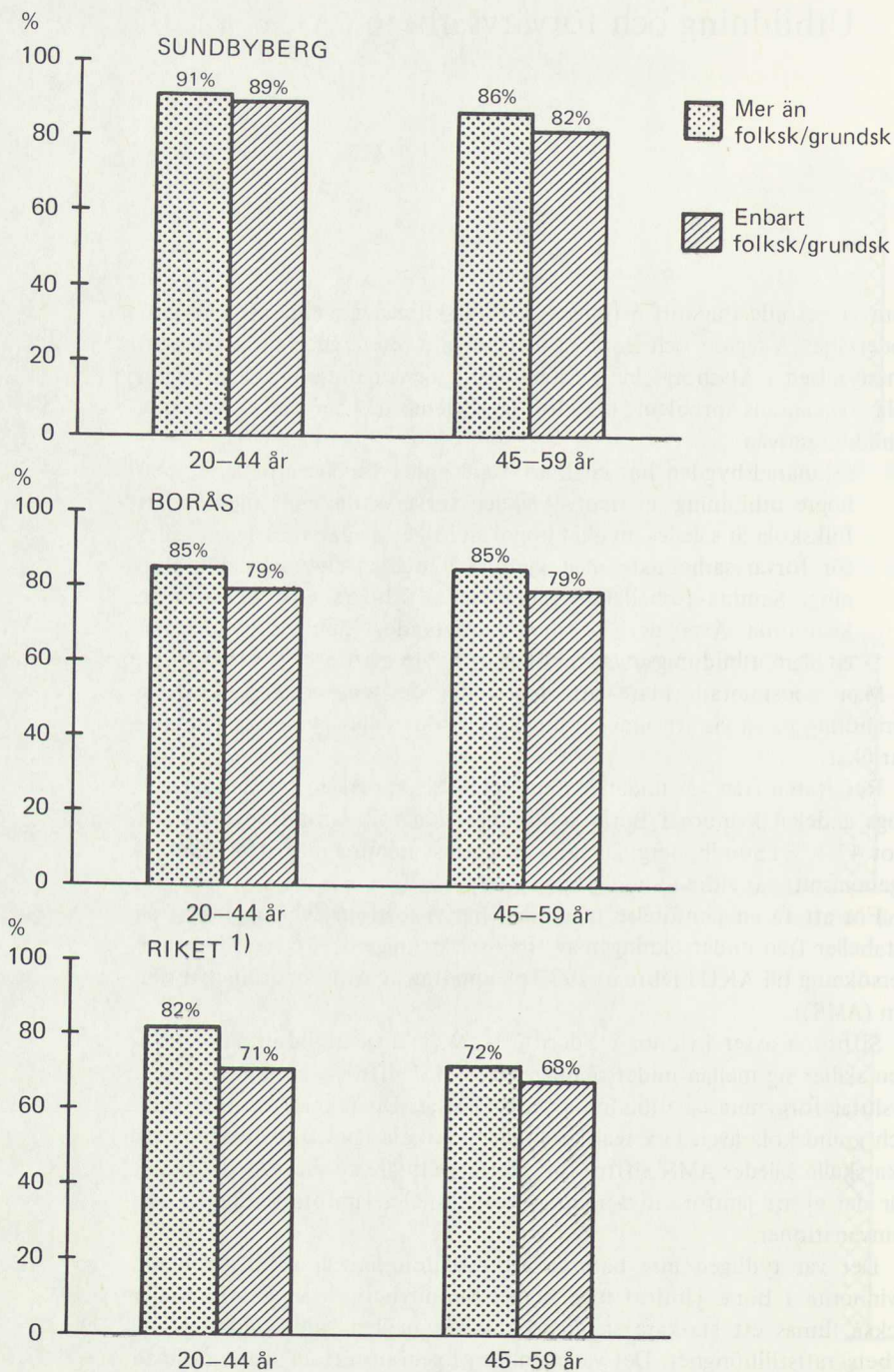
Resultaten från vår undersökning bekräftar uppgiften om den relativt höga andelen kvinnor i Borås som enbart har folk-/grundskola; 54,7 % mot 47,7 % i Sundbyberg. Då skall man också komma ihåg att kvinnorna i genomsnitt var äldre i Sundbyberg.

För att få en jämförelse med riket har vi tagit en del uppgifter från råtabeler från undersökningen av årssysselsättningen 1976 (en tilläggsundersökning till AKU i februari 1977 på uppdrag av Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)).

Siffrorna avser kvinnor i åldern 20–59 år, men utbildningsdefinitionen skiljer sig mellan undersökningarna. AMS' siffror avser andelen som avslutat förgymnasial utbildning på 9 (10) år. Dit räknas förutom folk- och grundskola även t ex realskola och flickskola. Om förhållandena var lika skulle således AMS' siffror för riket ligga högre än våra. Av det skälet går det ej att jämföra nivåer, utan vi får istället jämföra skillnader och samvariationer.

Det var tydligen inte bara så att utbildningsnivån var lägre bland kvinnorna i Borås jämfört med dem i Sundbyberg, utan det förefaller också finnas ett starkare samband i Borås mellan skolutbildning och arbetskraftstillhörighet. Det var nämligen i genomsnitt en större skillnad mellan andelen med enbart folk-/grundskola av kvinnor som tillhör arbetskraften jämfört med kvinnor utanför arbetskraften i Borås än i Sundbyberg.

Diagram 7.2 Andel kvinnor som tillhör arbetskraften efter åldersgrupp, kommun och skolutbildning

1) Siffrorna för riket kommer från undersökningen om årssysselsättningar 1976 och avser förhållandena i februari 1977.

Diagram 7.1 visar också en tendens till att andelen kvinnor med enbart folk-/grundskola sjunkit långsammare från äldre till yngre åldrar i Borås jämfört med i Sundbyberg – bortsett från den äldsta åldersgruppen.

Om det är relevant att jämföra skillnader i vår undersökning med skillnader i siffrorna från AMS, kan man notera att det förefaller som om den formella skolutbildningen hade starkast samband med arbetskraftstillhörighet i riket, mindre i Borås och minst i Sundbyberg. Om slutsatsen håller torde detta hänga ihop med efterfrågan på arbetskraft inom de olika arbetsmarknaderna.

Innan vi går vidare i resultaten från vår undersökning skall vi påminna oss om att bland de som ej tillhör arbetskraften finns ett antal – i synnerhet i de yngre åldrarna – som studerar. Totalt var det i Sundbyberg 16 % av kvinnorna utanför arbetskraften som studerade under mätveckan samt 13 % i Borås. (Se diagram 15.1!) Vi vet inte vad detta var för slags studier och vi vet inte om uppgiftslämnarna *efter* genomgångna studier skulle ha svarat annorlunda på frågan om formell skolutbildning. Vi vet därför inte hur dessa studier inverkat på resultaten.

Vi kan även illustrera sambandet mellan formell skolutbildning och förvärvsfrekvensen genom att jämföra de relativa AK-talen för de *med* och de *utan* högre skolutbildning än folk-/grundskola.

Bland de yngre kvinnorna var skillnaderna i relativa AK-tal störst i riket, därefter i Borås medan det i Sundbyberg var små skillnader. Bland de äldre kvinnorna var skillnaderna ungefär lika stora i både Sundbyberg och Borås som i riket.

Den formella skolutbildningen ger dock endast en bit av utbildningsnivån, eftersom en stor del av yrkesutbildningen äger rum vid sidan av skolväsendet.

Av detta skäl hade vi med en enkel fråga huruvida man hade någon *yrkesutbildning* eller ej. Uppgiftslämnarna fick i stor utsträckning tolka frågans innebörd själva.

Även dessa resultat visar att utbildningsnivån är lägre i Borås. Däremot tycks skillnaderna i andel utan yrkesutbildning mellan de som tillhör och de som inte tillhör arbetskraften vara ungefär lika stora i de bägge kommunerna. (Se diagram 7.3.)

Men vi kan även jämföra de relativa AK-talen för de *med* och *utan* yrkesutbildning; vilket görs i diagram 7.4.

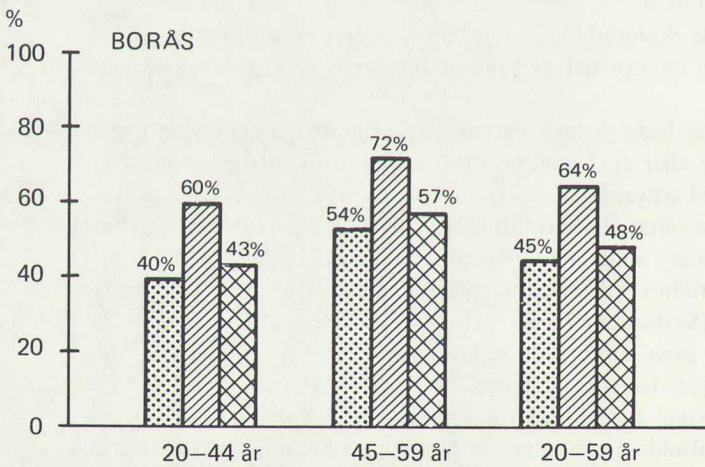
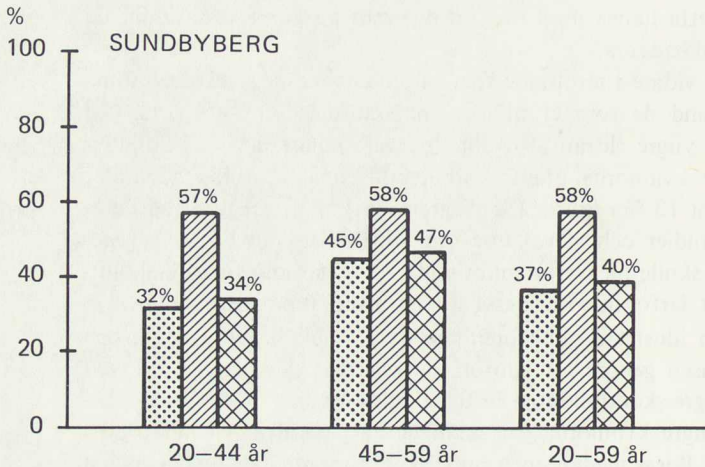
Resultaten visar att skillnaderna i relativa AK-tal mellan de *med* och de *utan* yrkesutbildning var ungefär lika stora i Sundbyberg och Borås. Möjligen var de något lägre i Sundbyberg bland de äldre kvinnorna.

Syftet med våra utbildningsfrågor var dock främst att selektera fram en grupp som enbart har folk-/grundskola och saknar yrkesutbildning. Hypotesen var att dessa kvinnor skulle ha särskilda svårigheter på arbetsmarknaden och klart lägre relativa AK-tal än övriga kvinnor.

Av diagram 7.5 framgår dels att andelen utan »högre» utbildning – enligt vår definition – är drygt 11 % högre i Borås än i Sundbyberg genomgående om vi jämför grupper med samma ålder och arbetskraftstillhörighet.

Vidare är andelen utan »högre» utbildning i genomsnitt drygt 13 %

Diagram 7.3 Andel kvinnor utan yrkesutbildning efter åldersgrupp, kommun och huruvida de tillhör arbetskraften eller ej

I ak
 Ej i ak
 Totalt

Diagram 7.4 Andel kvinnor som tillhör arbetskraften efter åldersgrupp, kommun och huruvida de har yrkesutbildning eller ej

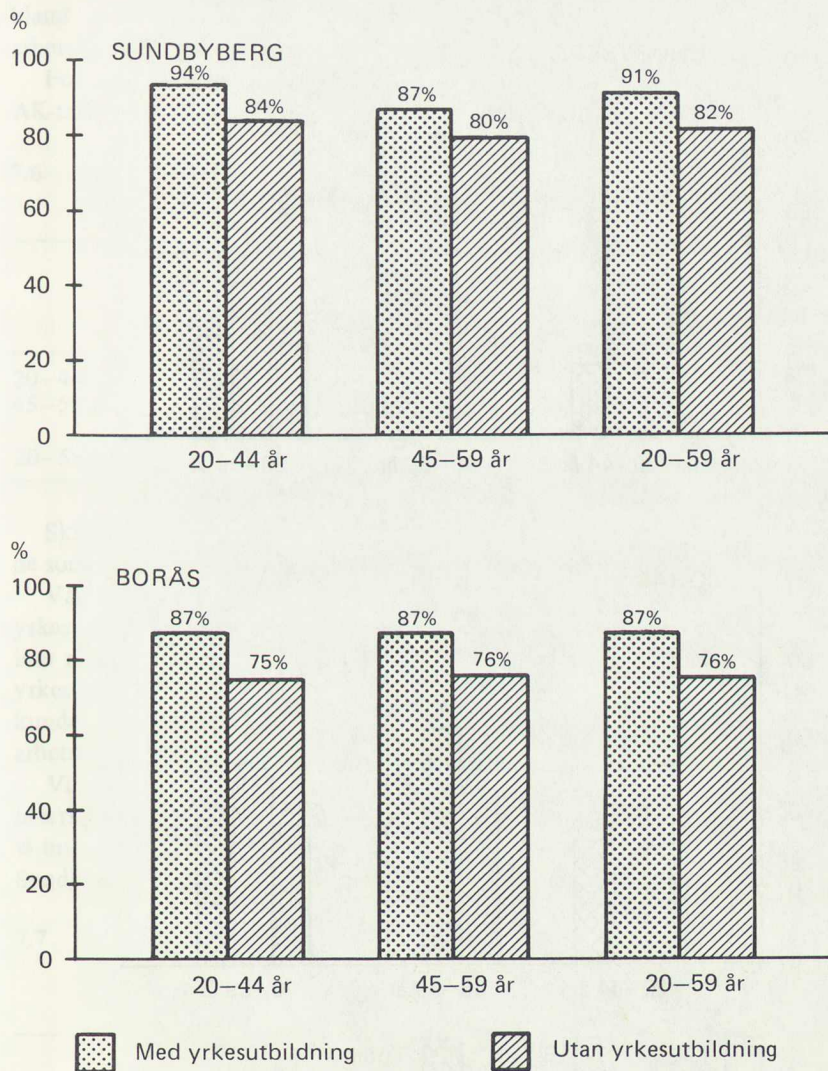
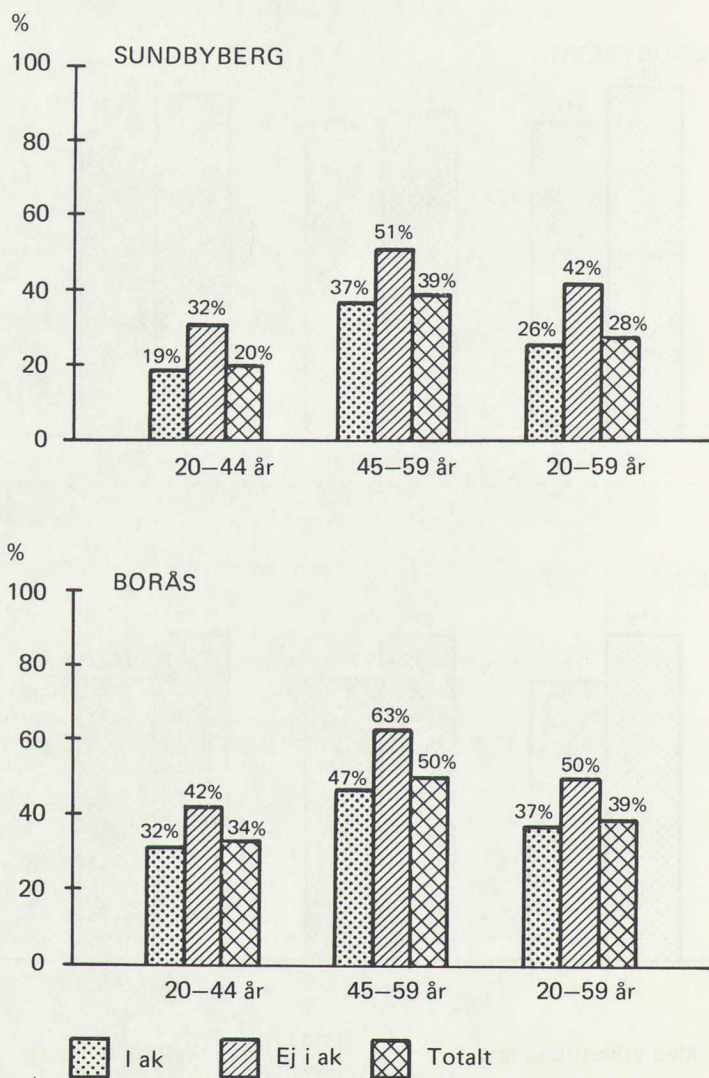

Diagram 7.5 Andel kvinnor med enbart folkskola/grundskola och utan yrkesutbildning efter åldersgrupp, kommun och huruvida de tillhör arbetskraften

högre bland de som ej tillhör arbetskraften jämfört med de som tillhör arbetskraften om vi jämför grupper med samma ålder och i samma kommun. Möjligen finns det också en tendens att dessa skillnader är större i den äldre åldersgruppen.

Andelen utan »högre» utbildning var i genomsnitt knappt 19 % högre i den äldre åldersgruppen om vi jämför grupper med samma arbetskraftsstatus och i samma kommun. Möjligen är skillnaderna större i Borås bland de som ej tillhör arbetskraften jämfört med de som tillhör arbetskraften.

För att studera samvariationen mellan utbildningsnivån och de relativa AK-talen, kan det vara bättre att vända på siffrorna:

7.6 Andel kvinnor som tillhör arbetskraften efter åldersgrupp, kommun och huruvida de har »högre» utbildning eller ej

	Sundbyberg			Borås		
	Högre utbildn.	Utan högre utbildn.	Oavsett utbildn.	Högre utbild.	Utan högre utbildn.	Oavsett utbildn.
20-44 år	91,7 %	84,9 %	90,4 %	84,5 %	77,3 %	82,0 %
45-59 år	86,5 %	78,1 %	83,2 %	86,0 %	75,8 %	80,9 %
20-59 år	89,9 %	81,0 %	87,4 %	84,9 %	76,6 %	81,6 %

Skillnaderna går i förväntad riktning, men var dock något mindre än de som vi fick, när vi jämförde de med och de utan yrkesutbildning.

Vår hypotes om att kvinnorna med enbart folk-/grundskola och utan yrkesutbildning skulle ha klart lägre relativa AK-tal än övriga kvinnor höll inte riktigt. Skillnaderna var större när vi jämförde kvinnor med och utan yrkesutbildning. Inte heller dessa skillnader var dock så stora som man kunde förväntat sig. Detta kan bero på att efterfrågan på kvinnlig arbetskraft var hög i bägge kommuner, när undersökningen gjordes.

Vi har även studerat huruvida förekomst av hemmavarande barn inverkar på samvariationen mellan utbildning och relativa AK-tal. För att vi inte skulle få för små grupper slog vi samman resultaten från Borås och Sundbyberg i en tabell. Detta medför att Borås siffror slår igenom.

7.7 Andel kvinnor som tillhör arbetskraften efter åldersgrupp, utbildningsnivå samt huruvida de har hemmavarande barn under 17 år eller ej

	20-44 år		45-59 år		20-59 år	
	Med barn	Utan barn	Med barn	Utan barn	Med barn	Utan barn
»Högre» utbildning	82,9 %	91,3 %	91,2 %	84,8 %	84,0 %	88,2 %
Utan »högre» utbildning	72,6 %	90,8 %	74,8 %	76,6 %	73,0 %	80,9 %
Oavsett utbildning	79,4 %	91,2 %	83,6 %	80,9 %	80,1 %	85,4 %

Enligt resultaten i tabell 7.7 spelade utbildningsnivån en större roll bland de *yngre* kvinnorna *med* barn jämfört med de yngre kvinnorna *utan* barn. Bland de senare fanns knappt någon skillnad i relativa AK-tal mellan de olika utbildningskategorierna.

Även bland de *äldre* kvinnorna var skillnaderna större bland kvinnorna *med* barn jämfört med de *utan* barn, men i motsats till bland de yngre kvinnorna fanns det klar skillnad även bland de *utan* barn.

Men hur upplevs bristen på utbildning av de kvinnor som inte tillhör arbetskraften? Anser kvinnorna utan »högre» utbildning att detta är ett skäl till att de ej förvärvsarbetar?

7.8 Kvinnor som ej tillhör arbetskraften efter åldersgrupp, utbildningsnivå och andel som uppger otillräcklig utbildning som ett skäl till att de ej förvärvsarbetar

	20-44 år	45-59 år	20-59 år
Med »högre» utbildning	12,7 %	11,2 %	12,3 %
Utan »högre» utbildning	31,6 %	18,8 %	25,3 %

I synnerhet i den yngre åldersgruppen bland de utan »högre» utbildning upplevs otillräcklig utbildning av många (ca 1/3) som ett skäl till att de ej förvärvsarbetar.

8 Sysselsattas yrkesställning och arbetstid

Bland de sysselsatta kvinnorna var väldigt få egna företagare eller medhjälpande familjemedlemmar i Sundbyberg. Däremot var motsvarande andelar bland kvinnorna i Borås nästan exakt lika med riksgenomsnittet.

I Sundbyberg var det en högre andel (67 %) av de sysselsatta kvinnorna som arbetade heltid (35 tim/vecka eller mer) än i Borås (57 %). För att undersöka om detta kunde hänga ihop med att kvinnorna i Borås oftare hade barn, jämförde vi kvinnor med samma antal barn. Resultaten visade att kvinnorna i Sundbyberg oftare hade längre arbetstider än kvinnorna i Borås, som i sin tur hade längre arbetstider än kvinnorna i riket enligt AKU, första kvartalet 1977. Det finns dock ett par undantag från dessa tendenser. (Se tabell 8.2 i tabellbilagan.)

Sammanboende jämfört med ej sammanboende

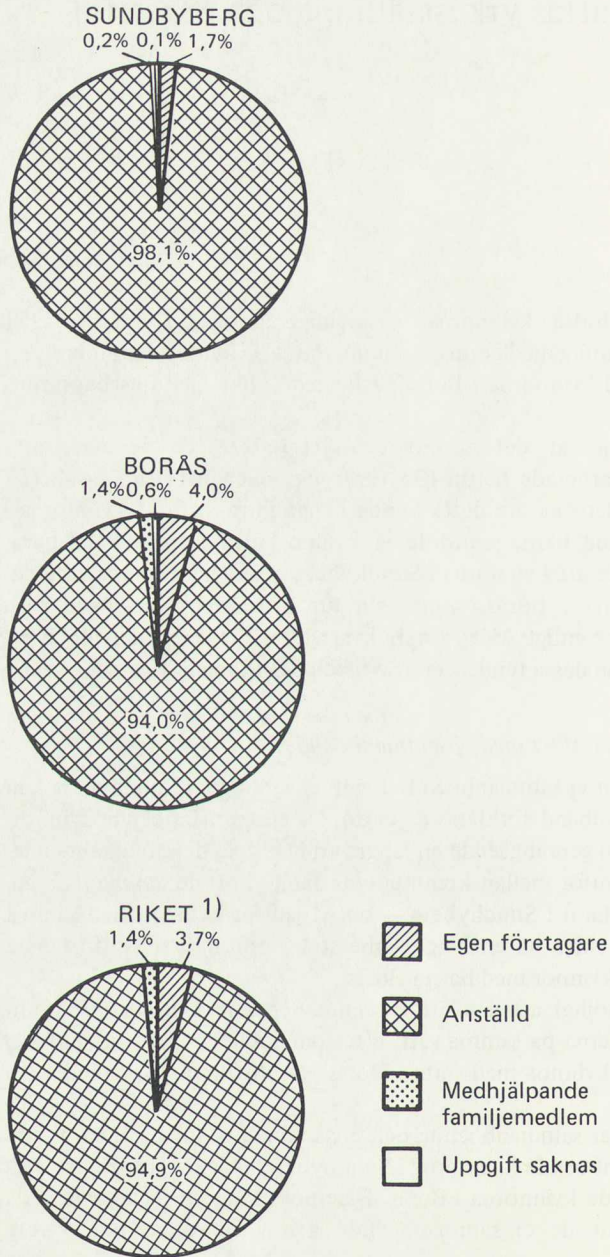
Eftersom andelen ej sammanboende kvinnor var högre i Sundbyberg kan ovan nämnda samband förklaras av detta. De ej sammanboende kvinnorna hade nämligen genomgående en längre arbetstid än de sammanboende. Om vi istället jämför mellan kommunerna fann vi att de *sammanboende* kvinnorna *med* barn i Sundbyberg – om vi jämför kvinnor med samma antal barn – tycktes ha en längre arbetstid i genomsnitt jämfört med sammanboende kvinnor med barn i Borås.

Det var ej möjligt att jämföra *ej sammanboende* kvinnor *med* barn mellan kommunerna på samma sätt, eftersom antalet observationer på ej sammanboende kvinnor med barn i Borås var alltför få. (Se tabell 8.3 i tabellbilagan!)

Om vi studerar sammanboende och ej sammanboende *utan* barn fann vi att de sammanboende kvinnorna i Sundbyberg hade längre arbetstid än de sammanboende kvinnorna i Borås. Däremot fanns det inga nämnvärda skillnader mellan de ej sammanboende kvinnorna utan barn i resp kommun.

Det fanns betydande skillnader i arbetstid mellan sammanboende och ej sammanboende kvinnor *utan* barn inom resp kommun, så att de ej sammanboende hade betydligt längre arbetstid än de sammanboende. Dessa skillnader hängde i sin tur ihop med åldersfördelningen. Det var nämligen bland de äldre kvinnorna *utan* hemmavarande barn under 17 år

Diagram 8.1 Sysselsatta kvinnor efter yrkesställning och kommun

1) Siffrorna för sysselsatta kvinnor i riket avser kvinnor i åldern 20–64 år och kommer från AKU, första kvartalet 1977.

som de uppträdde klarast. Bland de yngre kvinnorna var skillnaderna mindre. (Se tabell 8.4 i tabellbilagan!)

Samband mellan ålder, antal barn, kommun och arbetstid

De yngre kvinnorna — om vi jämför grupper med samma barnantal — hade längre arbetstider än de äldre. Detta trots att barnen till de yngre kvinnorna torde ha varit yngre än de äldre kvinnornas och sålunda ställde större krav på omsorg.

Vi fann vidare att de äldre kvinnorna i Sundbyberg genomgående — oavsett barnantal — hade en längre arbetstid än de äldre kvinnorna i Borås. Bland de yngre kvinnorna var arbetstiden längre för de utan barn och de med 2 barn i Sundbyberg jämfört med i Borås. Däremot fanns inga nämnvärda skillnader mellan kommunerna för kvinnor med ett barn. (Se tabell 8.5 i tabellbilagan.)

and its structure. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem, and the second part to a detailed analysis of the case of a...

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem, and the second part to a detailed analysis of the case of a...

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem, and the second part to a detailed analysis of the case of a...

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem, and the second part to a detailed analysis of the case of a...

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem, and the second part to a detailed analysis of the case of a...

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem, and the second part to a detailed analysis of the case of a...

(The label is in italics.)

9 Barntillsynen

I detta avsnitt redovisas undersökningsresultaten av frågorna om barntillsynen i tre olika underavsnitt och i en sammanfattning:

9.1 Tillsynen av barn till sysselsatta kvinnor

9.2 Tillsynen av sjuka barn till sysselsatta kvinnor

9.3 Hur ofta kvinnor ser till andras barn

9.4 Sammanfattning.

9.1 Tillsynen av barn till sysselsatta kvinnor

I vår undersökning ställde vi frågan om hur barntillsynen var ordnad till de kvinnor som var sysselsatta (förvärvsarbetande). Det betyder att vi ej fått med uppgifter om tillsynen för barn till studerande kvinnor, barn som har plats inom den kommunala barnomsorgen av särskilda skäl, barn med ensamstående manlig vårdnadshavare eller barn till yngre mödrar (under 20 år).

Å andra sidan har vi inkluderat barn till graviditetslediga mödrar. En del av dessa kan ha lämnat sina platser inom den kommunala barnomsorgen under ledigheten.

Vi bör ha fått en underskattning av det totala antalet barn i resp kommun som kom i åtnjutande av kommunal barnomsorg med vårt sätt att ställa frågorna.

Det finns en del skillnader mellan kommunerna när det gäller den kommunala barnomsorgen, vilket framgår av följande översiktstabell. Uppgifterna härrör från resp kommuns socialförvaltning samt från socialstyrelsen.

	Sundbyberg		Borås		Riket
	Antal	% ¹	Antal	% ¹	% ¹
<i>Förskolebarn</i>					
Inskrivna på daghem 31.12.76	410	24,7 %	1 265	13,6 %	11 %
Inskrivna i familjedaghem 31.12.76	267	16,1 %	1 324	14,2 %	7 %
Summa förskolebarn med plats inom den kommunala barnomsorgen	677	40,8 %	2 589	27,8 %	18 %
<i>Skolbarn</i>					
Inskrivna på fritidshem 31.12.76	224	12,9 %	144	1,6 %	—
Inskrivna i familjedaghem 31.12.76	55	3,2 %	406	4,5 %	—
Summa skolbarn med plats inom den kommunala barnomsorgen	279	16,1 %	550	6,1 %	6 %

1) Procentsiffrorna bygger på för förskolebarnen totalt antal barn i åldern 0–6 år och för skolbarnen på totalt antal barn i åldern 7–12 år.

För *förskolebarnen* är barnomsorgen mer utbyggd både i Sundbyberg och i Borås jämfört med i riket. Sundbyberg har vidare en klart större utbyggnad jämfört med Borås.

För *skolbarnen* ligger Sundbyberg klart högre än riksgenomsnittet, medan Borås — något förvånande med hänsyn till kvinnornas förvärvsfrekvens — ligger på samma nivå som riksgenomsnittet.

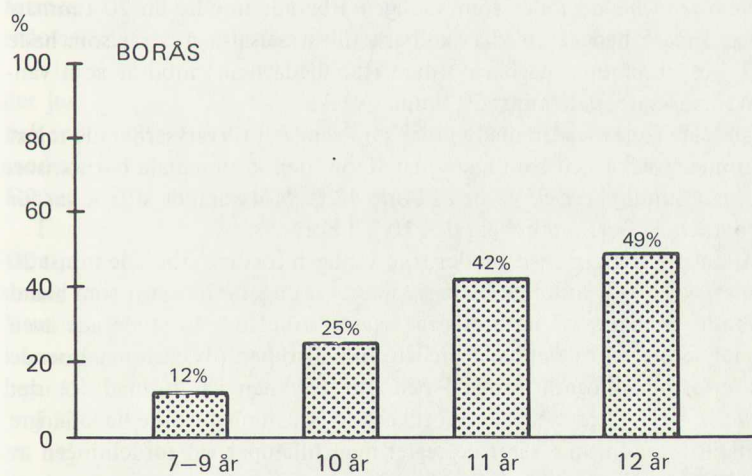
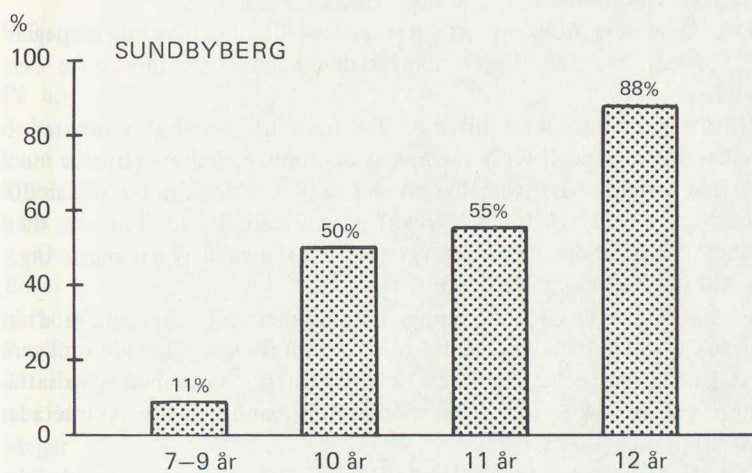
Enligt uppgifter från Borås kommun var dock efterfrågan på fritidshemsplatser för skolbarn mycket låg.

Enligt resultaten från vår undersökning hade 53 % av *förskolebarnen* till sysselsatta mödrar i Sundbyberg plats på daghem (30 %) och hos kommunala dagbarnvårdare (23 %). I Borås var motsvarande andel 41 % (18 % resp 23 %). Av *skolbarnen* till sysselsatta mödrar hade i Sundbyberg 27 % plats på fritidshem (20 %) och hos kommunal dagbarnvårdare (7 %). I Borås var motsvarande siffror 8 % (3 % resp 5 %).

Desutom hade 8 % av förskolebarnen och 9 % av skolbarnen till sysselsatta mödrar i Sundbyberg moder som var sysselsatt som kommunal dagbarnvårdare. I Borås var motsvarande andelar 6 % och 5 %. Trots att det var en klart högre andel av skolbarnen i Sundbyberg som hade plats inom den kommunala barnomsorgen var det en högre andel där — jämfört med i Borås — vars mödrar uppgav att barnet får klara sig självt före/efter skolan. 39 % i Sundbyberg och 29 % i Borås. (Se tabell 9.1.1 i tabellbilagan.)

Det visade sig att det framförallt var bland de något äldre skolbarnen (10–12 år) som skillnaderna mellan kommunerna var stora beträffande

Diagram 9.1.2 Andel skolbarn med sysselsatta mödrar som får klara sig själva före/efter skolan

den andel barn till sysselsatta mödrar som får klara sig själva. (Se diagram 9.1.)

Lägg märke till att dessa skillnader uppträder trots att barn i åldern 10–12 år kunde få fritidshemsplats i Sundbyberg, medan ett barn som fyller 10 år i Borås normalt inte fick behålla platsen.

Det skulle vara intressant att studera dessa siffror och vad de avspeglar mer i detalj, men det ligger utanför denna undersöknings syfte och möjligheter.

Hittills har vi studerat tillsynen för barn till sysselsatta mödrar. I Socialstyrelsens modell för beräkning av bamomsorgsbehovet brukar man utgå från antalet barn som har moder som förvärvsarbetar minst 20 timmar/vecka (eller 16 timmar/vecka). Förvärvsarbetande definieras då i enlighet med FoBens definition (se avsnitt 3), medan vi här måste utgå från AKUs definition av sysselsatta.

Vi fann att av de ca 2 600 barnen i Sundbyberg till sysselsatta mödrar i åldern 20–59 år hade drygt 92 % mödrar som förvärvsarbetade vanligen minst 20 timmar/vecka. Av de ca 12 700 barnen i Borås med sysselsatta mödrar var det 84 % som hade mödrar som vanligen förvärvsarbetade minst 20 timmar/vecka.

Det visade sig också att alla barn till sysselsatta mödrar som hade plats på daghem och fritidshem – i bägge kommunerna – hade mödrar som vanligen förvärvsarbetade minst 20 timmar/vecka. I bägge kommunerna var det ett mindre antal förskolebarn med plats i kommunalt familjedaghem som hade moder som vanligen arbetade mindre än 20 timmar/vecka. Vidare hade även alla skolbarn till sysselsatta mödrar som hade plats hos kommunal dagbarnvårdare (familjedaghem) mödrar som vanligen förvärvsarbetade minst 20 timmar/vecka.

Andelen förskolebarn med moder som vanligen förvärvsarbetade minst 20 timmar/vecka och som hade plats inom den kommunala barnomsorgen var i Sundbyberg 56 % och i Borås 48 %. Motsvarande siffror var för skolbarnen 28 % i Sundbyberg och 10 % i Borås.

Andelen skolbarn med moder som vanligen förvärvsarbetade minst 20 timmar/vecka och som fick klara sig självt var ungefär lika stor som bland skolbarn till alla sysselsatta mödrar oavsett arbetstid. Vi studerade även om det fanns något samband mellan hushållstypen (dvs sammanboende eller ej sammanboende moder) och hur tillsynen var ordnad för det *yngsta* barnet. Både med hänsyn till att de ej sammanboende hade längre arbetstid i genomsnitt samt de regler man tillämpar vid fördelningen av platser inom den kommunala barnomsorgen kunde man förvänta att barnen till ej sammanboende mödrar i högre utsträckning skulle ha sådana platser. Detta bekräftades också i undersökningen.

Vi fann dock att en mycket hög andel av skolbarnen till ej sammanboende mödrar i Borås (70 % jämfört med 41 % i Sundbyberg) fick klara sig själva före/efter skolan. Dessutom visade det sig att i Sundbyberg var det en högre andel barn i skolåldern med sammanboende moder som fick klara sig själv före/efter skolan jämfört med barn till ej sammanboende. I Borås var förhållandet klart omvänt. (Se vidare tabell 9.1.4 i tabellbilagan.)

För de barn som ej fyllt ett år klarades tillsynen för 60–80 % med kvinnans föräldrapenning eller förlängd tjänstledighet. För 10 % klarade mannen tillsynen.

9.2 Tillsyn av sjukt barn till sysselsatta mödrar

På uppdrag av Familjestödsutredningen ställdes en fråga om hur man ordnade tillsynen vid barns sjukdom. När undersökningen genomfördes hade familjer med ett barn under 10 år rätt till föräldrapenning under högst 12 dagar per år. Med två barn var det 15 dagar och med fler än 2 barn 18 dagar per år med rätt till föräldrapenning.

De sysselsatta kvinnorna i Sundbyberg hade oftare än kvinnorna i Borås sjukt barn i mars. (Se tabell 9.2.1 i tabellbilagan.) Detta kan ha att göra med att det faktiskt var en högre sjuklighet bland barnen i Sundbyberg under den månaden, men troligen återspeglar siffrorna även det förhållandet att en högre andel barn i Sundbyberg hade plats inom den kommunala barnomsorgen. Erfarenheterna från tidigare undersökningar (enligt Familjestödsutredningen) visar nämligen att underrapportering kan förväntas för familjer där barntillsynen inte påverkas vid eventuell sjukdom.

Tillsyn vid barns sjukdom framgår av tabell 9.2.2 i tabellbilagan fördelat efter *yngh*sta barnets ålder eftersom sjukledigheten och tillsynsformerna är beroende av barnets ålder. Materialet tillåter inte en redovisning av sjukledigheten för alla barn.

Vi använder åldern för kvinnans yngsta barn, trots att vi inte vet om det just var det yngsta barnet som var sjukt i mars. Detta innebär att vi fick en något för hög sjuklighet i de yngre åldersklasserna. Denna snedvridning är emellertid enligt tidigare undersökningar måttlig (enligt Familjestödsutredningen).

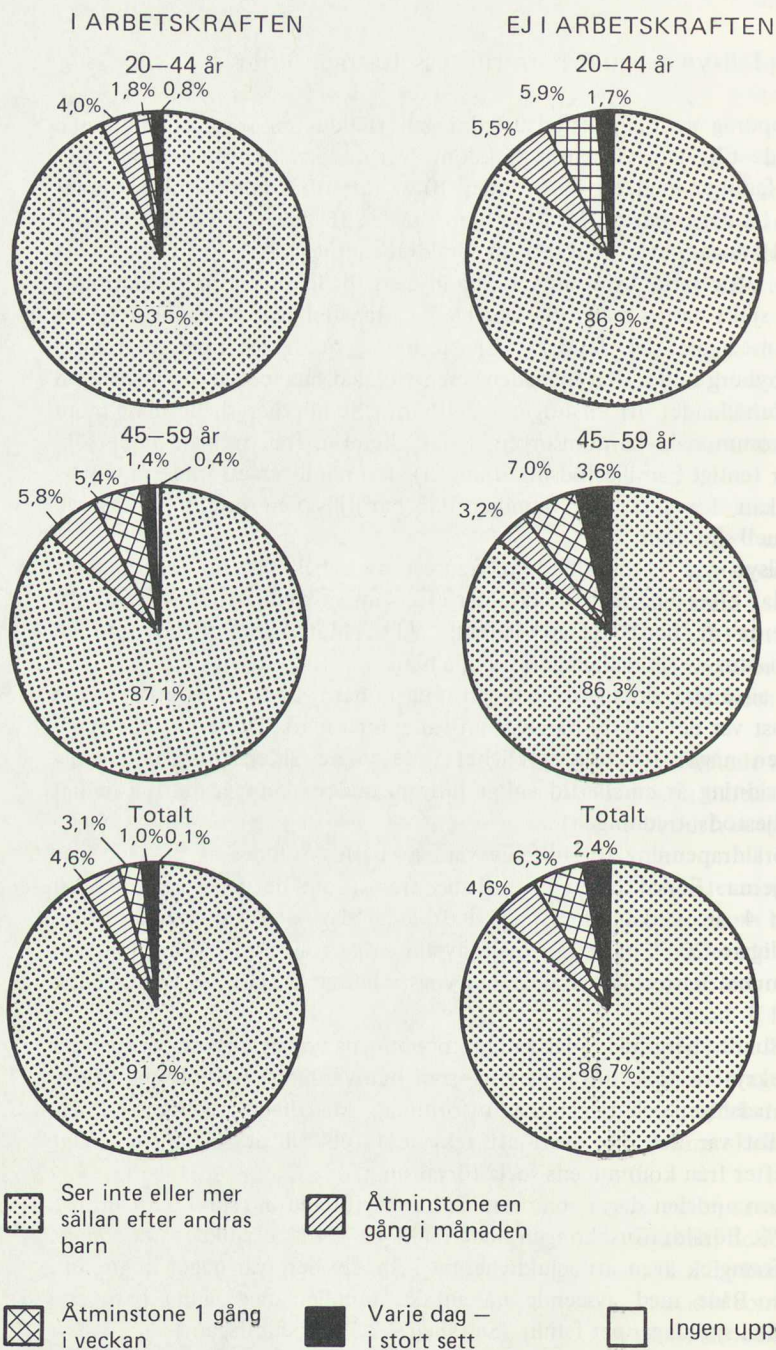
Föräldrapenning för tillfällig vård av barn användes av 30–35 % av familjerna. Försäkringen utnyttjades främst om det yngsta barnet var under 4 år. Cirka 20 % hade haft ledig dag eller varit sjuka själva. Ytterligare 20 % hade fått hjälp av annan person. 5–10 % hade använt kommunal barnvårdare främst om yngsta barnet är 4–6 år. (Se tabellbilagan!)

I Sundbyberg hade man enligt kommunens uppgifter stora svårigheter att rekrytera folk till tjänsterna som barnvårdare beroende på arbetsmarknadsläget och tjänsternas utformning. Man hade vakanser. I Borås däremot var det inte svårt att rekrytera folk till dessa tjänster enligt uppgifter från kommunens socialförvaltning.

Även andelen dagar som barnvårdare tagit hand om sjukt barn var låg, ca 7 %. Föräldraförsäkringen hade täckt 17–24 % av sjukdagarna i mars. Det framgick även att »sjukligheten» i Sundbyberg var något högre än i Borås. Både med avseende på antalet familjer med sjuka barn och medeltal sjukdagar per familj. (Se tabell 9.2.3 i tabellbilagan.)

Som vi påpekat tidigare måste dessa uppgifter behandlas med försiktighet. Vad familjer ansett vara sjukdagar i samband med intervjun kan

Diagram 9.3.1 Kvinnor efter ålder, arbetskraftstillhörighet och huruvida de ser efter andras barn

knappast täcka alla sjukdomar hos barnen. Detta är särskilt påtagligt för familjer med spädbarn där praktiskt taget ingen sjuklighet är rapporterad. Erfarenheten från tidigare undersökningar talar för att underrapportering kan förekomma för familjer där barntillsynen inte påverkas vid eventuell sjukdom.

9.3 Hur ofta kvinnor ser till andras barn

En hypotes inför denna undersökning var att trycket på den kommunala barnomsorgen ökar snabbare än kvinnornas förvärvsfrekvens, när den senare uppnått en viss nivå. Detta skulle bero på att de kvinnor som tidigare privat tidvis – mer eller mindre regelbundet – såg till andras barn, inte längre kunde göra detta då de var upptagna av förvärvsarbete utom hemmet.

Vi saknar data som skulle möjliggöra en jämförelse med riket. Vår jämförelse får därför göras mellan kommunerna och mellan grupper inom kommunerna.

Sundbybergs kommun hade mycket höga relativa AK-tal för kvinnorna. Kommunen hade också svårigheter att rekrytera folk till barnvårdartjänsterna. Vi skulle då förvänta oss att kvinnorna i Sundbyberg jämfört med kvinnorna i Borås mer sällan såg efter andras barn, när dessa förvärvsarbetar eller studerar.

Vi fann dock ingen sådan skillnad mellan kommunerna. I bägge kommunerna var det ca 18 % av kvinnorna som uppgav att de åtminstone någon gång såg efter andras barn.¹

Eftersom förhållandena i kommunerna var så lika gick vi vidare i analysen med siffrorna för kommunerna sammanslagna. Detta gör att kvinnornas svar i Borås »väger tyngre».

Det visade sig att det framförallt var de äldre kvinnorna (45–59 år) som såg efter andras barn och i synnerhet – när det gäller tillsyn åtminstone en gång i veckan eller oftare – de äldre kvinnorna som ej tillhör arbetskraften.

Om vi dessutom skiljer ut de två äldsta åldersgrupperna (45–54 år, resp 55–59 år) fann vi att det möjligen var en högre andel bland de äldsta som åtminstone en gång i månaden eller oftare såg efter andras barn. Skillnaden är dock inte statistiskt säkerställd.

Ovanstående visade sig gälla även om man tog hänsyn till antalet egna barn: det var de äldre som oftare än de yngre såg efter andras barn och det var de som ej tillhörde arbetskraften som oftare såg efter andras barn jämfört med de som tillhör arbetskraften.

Vi kan således vänta oss att när den högre förvärvsfrekvensen bland dagens unga kvinnor slår igenom även bland de äldre kvinnorna och andelen kvinnor utanför arbetskraften sjunker, så minskar därmed det antal kvinnor som har tid och möjlighet att se till andras barn privat.

Eftersom Sundbyberg hade färre kvinnor utanför arbetskraften, men fler äldre kvinnor kan detta förklara att vi inte fann några skillnader mellan kommunerna.

¹ Till de sysselsatta ställdes frågan: »Händer det någon gång att Ni förutom Ert vanliga förvärvsarbete ser efter barn till släkt eller bekanta, när de förvärvsarbetar?» Till de ej sysselsatta löd frågan: »Händer det någon gång att Ni ser efter ...?»

Vi ställde även en fråga om huruvida man såg efter andras *sjuka* barn. I bägge kommunerna var det få som gjorde det. I Borås var det 1,0 % som gjorde det åtminstone en gång i månaden eller oftare. I Sundbyberg 1,5 %.

9.4 Sökt stadigvarande hjälp med barntillsynen

Till de ej sysselsatta samt de graviditetslediga kvinnorna med barn under 13 år ställdes frågan huruvida de under det senaste halvåret försökt få stadigvarande hjälp med barntillsynen. Det visade sig att det var en klart högre andel av dessa kvinnor i Sundbyberg jämfört med i Borås som hade gjort det (35 % resp 18 %).

32 % av dessa kvinnor i Sundbyberg hade också ställt sig i kö för kommunal barnomsorg jämfört med 13 % i Borås.

Dessa resultat bekräftar erfarenheter från andra undersökningar, som visat att efterfrågan på kommunal barnomsorg stimuleras av utbyggnadsnivån. De ligger också i linje med vår hypotes rörande förhållandet mellan kvinnornas relativa AK-tal och trycket på den kommunala barnomsorgen.

9.5 Sammanfattning

I både Sundbyberg och Borås var omsorgen för förskolebarn bättre utbyggd än i riket. I Sundbyberg gällde detta även för skolbarn. Platser på daghem och fritidshem – för barn till sysselsatta mödrar i åldern 20–59 år – gick endast till de barn vars mödrar vanligen förvärsarbetade minst 20 timmar/vecka. En övervägande del av familjedaghemplatserna gick också till barn vars mödrar vanligen förvärsarbetade minst 20 timmar/vecka, enligt vår undersökning.

Klart var vidare att fler barn i Borås hade någon form av privat tillsyn när deras mödrar förvärsarbetade än i Sundbyberg.

Trots att barn upp till och med 12 års ålder fick plats på fritidshem i Sundbyberg var det en majoritet av barnen i 11- och 12-årsåldern som fick klara sig själva före/efter skolan.

I Borås var det som mest 49 % av barnen (12 år) som fick klara sig själva, trots att den kommunala barnomsorgen för skolbarn var blygsamt utbyggd och barn normalt inte får behålla sina platser efter det de fyllt 10 år.

Dessa skillnader mellan kommunerna kan bero på deras olika strukturer, men även i någon mån på den högre förvärsfrekvensen bland kvinnorna i Sundbyberg. I Sundbyberg var det kanske svårare att få hjälp med barntillsynen beroende på att så många förvärsarbetade.

Vi fick dock inte fram några skillnader mellan kvinnorna i kommunerna vad gällde svaret på den direkta frågan huruvida de såg efter andras barn, när deras föräldrar förvärsarbetade eller studerade. Det visade sig emellertid att äldre kvinnor och kvinnor som ej tillhör arbetskraften oftare än andra såg efter andras barn.

Trots att resultaten inte är entydiga, förefaller det dock som om hypotesen om att trycket på den kommunala barnomsorgen kommer att öka snabbare än kvinnornas förvärvsfrekvens, när den senare uppnått en viss nivå, får ett visst stöd av resultaten från denna undersökning.

Det var en ganska stor andel av kvinnorna med barn under 13 år — både i Sundbyberg och Borås — som hade sjukt barn under en viss månad (mars): mellan 1/4 och 1/3. Föräldrapenningen utnyttjades oftast för tillsynen, därnäst kom egen sjukdag, egen ledig dag och annan person. Notera dock att bilden kan bli en annan om frågan gäller en månad i slutet av året, då dagarna med föräldrapenning har tagit slut. Barnavårdare utnyttjades i liten utsträckning, vilket måste ses mot bakgrund av att det inte fanns så många.

The first part of the report deals with the general situation in the country and the progress of the work during the year. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved.

The second part of the report contains a list of the names of the persons who have been engaged in the work during the year, together with a brief description of their duties. This is followed by a list of the names of the persons who have been engaged in the work during the year, together with a brief description of their duties.

1923

1923

1923

1923

1923

10 Restider och färdstätt till arbetet

Till de kvinnor som förvärvsarbetade under mätveckan ställdes frågor om restider och färdstätt till arbetet. Det var ungefär lika många i Sundbyberg och Borås, som hade en restid på upp till en halvtimme (ca 78 %). Däremot var det fler i Sundbyberg som hade en restid på mellan en halvtimme upp till en timme (ca 18 % mot 11 % i Borås). Det var i bägge kommunerna en liten andel kvinnor med en restid på över en timme. I Sundbyberg var det 1 %, i Borås 2 %. Nästan var tionde kvinna i arbete i Borås förvärvsarbetade i hemmet (drygt 9 %), medan det i Sundbyberg var ca 3 %. (Se vidare tabellbilagan tabell 10.1!)

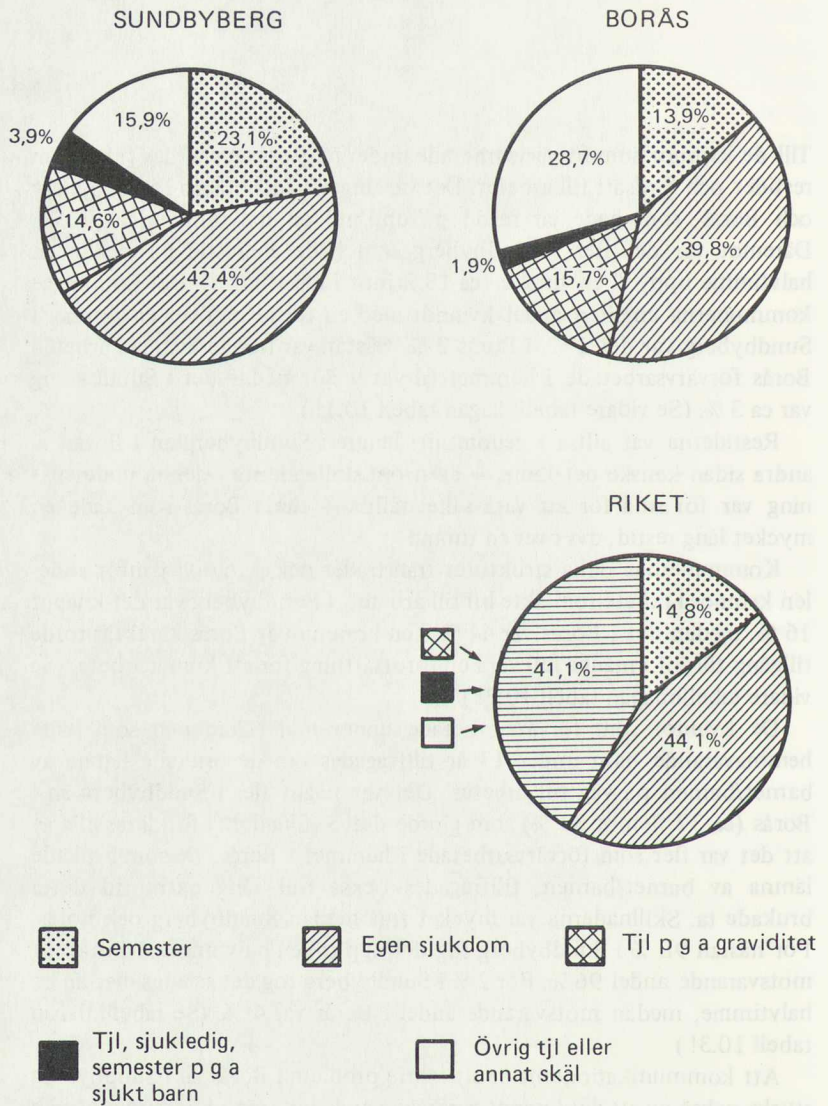
Restiderna var alltså i genomsnitt längre i Sundbyberg än i Borås. Å andra sidan kanske det fanns — även om skillnaderna i denna undersökning var för små för att vara säkerställda — fler i Borås som hade en mycket lång restid, dvs över en timma.

Kommunernas olika strukturer framträder också, om vi jämför andelen kvinnor i arbete som åkte bil till arbetet. I Sundbyberg var det knappt 16 %, medan det i Borås var 44 %. I en kommun av Borås karaktär torde tillgång till bil i många fall vara en förutsättning för att kunna arbeta. (Se vidare tabellbilagan tabell 10.2!)

De kvinnor som förvärvsarbetade under mätveckan och som hade hemmavarande barn under 13 år tillfrågades om de brukade lämna av barnet/barnen på väg till arbetet. Det var något fler i Sundbyberg än i Borås (ca 37 % mot 33 %) som gjorde det. Skillnaderna förklaras bl a av att det var fler som förvärvsarbetade i hemmet i Borås. De som brukade lämna av barnet/barnen, tillfrågades också hur lång extra tid detta brukade ta. Skillnaderna var mycket små mellan Sundbyberg och Borås. För nästan 98 % i Sundbyberg tog det upp till en halvtimme. I Borås var motsvarande andel 96 %. För 2 % i Sundbyberg tog det således mer än en halvtimme, medan motsvarande andel i Borås var 4 %. (Se tabellbilagan tabell 10.3!)

Att kommunikationerna är ett större problem i Borås än i Sundbyberg styrks också av att det knappt var någon av kvinnorna i Sundbyberg, som stod utanför arbetskraften, som uppgav svårighet att klara resor som skäl till att de ej förvärvsarbetade, medan det i Borås i varje fall var några som gjorde det (0 % jämfört med 3 %). (Se tabellbilagan tabell 15.2!)

Diagram 11.1 Frånvarande kvinnor efter frånvaroorsak och kommun

1) Siffrorna för riket härrör från AKU 1 kv 1977 och avser kvinnor i åldern 16–74 år.

11 Frånvaroorsaker

I Sundbyberg och Borås var ca 10 % av kvinnorna tillfälligt frånvarande från arbetet under mätveckan. I undersökningen fanns det med en fråga om orsaken till denna frånvaro.

Svaren uppvisar intressanta skillnader mellan Sundbyberg och Borås. I Sundbyberg var det fler som var borta pga av semester, medan det var färre som var borta pga övrig tjänstledighet eller annat skäl. Bägge dessa skillnader torde bero på arbetsmarknadens utseende i resp kommun. I Borås torde kvinnorna – varav många är sysselsatta inom industrin – ha svårare att ta ut semester på annan tidpunkt än under industrisemestern jämfört med kvinnorna i Sundbyberg. Bland de senare torde andelen offentligt anställda vara högre, vilket har betydelse för semesterns längd och möjligheterna att ta ut den under olika delar av året.

Skillnaden i andel frånvarande i Borås pga övrig tjänstledighet eller annat skäl berodde framförallt på att många gick på företagsutbildning bekostad via 25-kronan under mätveckan. Dessa blir nämligen klassificerade under denna kategori.

Av de frånvarande kvinnorna hade ca 48 % hemmavarande barn under 17 år, vilket var ungefär lika som alla kvinnor oavsett AK-status. Det var 40 % som hade hemmavarande barn under 13 år och ca 28 % hade barn under 7 år (förskolebarn).

Om vi särskilt studerar kvinnor med barn under 13 år och delar upp dem i två kategorier: kvinnor med förskolebarn och med skolbarn finner man en del intressanta skillnader mellan dessa. Kvinnor med förskolebarn (även om vi bortser från de med nyfödda barn) är mer sällan frånvarande pga av egen sjukdom, utan istället oftare pga graviditet eller tillsyn av sjukt barn jämfört med kvinnor med skolbarn. (Se tabellbilagan tabell 11.2.)

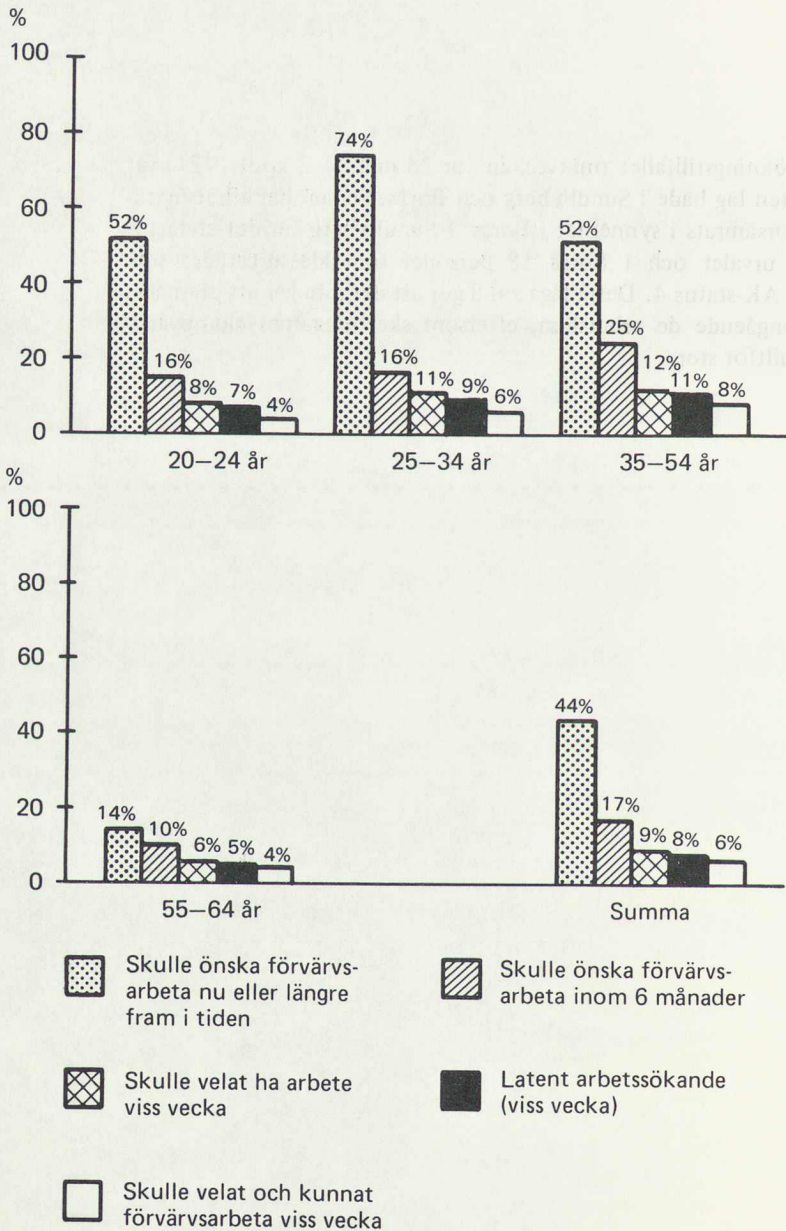
11 Fährverordnungen

Die Fährverordnungen sind ein wichtiger Bestandteil des öffentlichen Verkehrs. Sie regeln die Befahrung von Fährschiffen und die Rechte der Fahrgäste. In der Regel sind diese Verordnungen von den zuständigen Behörden erlassen worden. Sie betreffen unter anderem die Besetzung der Fähren, die Fahrpläne, die Gebühren und die Sicherheitsmaßnahmen. Die Fahrgäste sind verpflichtet, diese Verordnungen zu befolgen. In der Regel sind die Fährverordnungen in den Fährverträgen oder in den Fährregeln enthalten. Die Fahrgäste sollten diese Verordnungen sorgfältig lesen, bevor sie mit der Fährfahrt beginnen. In der Regel sind die Fährverordnungen in den Fährverträgen oder in den Fährregeln enthalten. Die Fahrgäste sollten diese Verordnungen sorgfältig lesen, bevor sie mit der Fährfahrt beginnen.

12 Arbetslöshet

Vid undersökningstillfället (mätveckan var 28 mars – 3 april 1977) var arbetslösheten låg både i Sundbyberg och Borås. Senare har arbetsmarknadsläget försämrats i synnerhet i Borås. I Sundbyberg var det endast 3 personer i urvalet och i Borås 18 personer som klassificerades som tillhörande AK-status 4. Detta låga antal gör att det inte går att dra några slutsatser angående de arbetslösa, eftersom skattningarnas slumpvariationer blir alltför stora.

Diagram 13.1 Andel som tillhör den potentiella arbetskraften efter olika definitioner av kvinnor i åldern 20–64 år som ej tillhör arbetskraften enligt AKU mars/april 1975 fördelat på olika åldersklasser

13 Den potentiella arbetskraftens omfattning

I »Arbete åt alla» skriver man:

»Begreppet potentiell arbetskraft är långtifrån entydigt. Utgångspunkten är att det finns personer som inte är produktivt sysselsatta, men som om vissa förutsättningar var uppfyllda på arbetsmarknaden — t ex fler arbetstillfällen — skulle kunna och vilja utföra förvärvsarbete. Potentiell arbetskraft kan också finnas bland grupper som redan i viss utsträckning har förvärvsarbete men som arbetar mindre tid än de skulle kunna och vilja. Den andel av befolkningen som inte förvärvsarbetar — trots att de skulle kunna och vilja — eller förvärvsarbetar mindre än de önskar, kan också ses som ett mått på undersysselsättningen.» (SOU 1975:90 s 58.)

I fortsättningen av samma avsnitt redogörs för olika sätt att bestämma den potentiella arbetskraftens storlek. Man betonar att det inte finns något entydigt sätt att mäta den. Dess storlek är också beroende av de aktuella förhållandena på arbetsmarknaden.

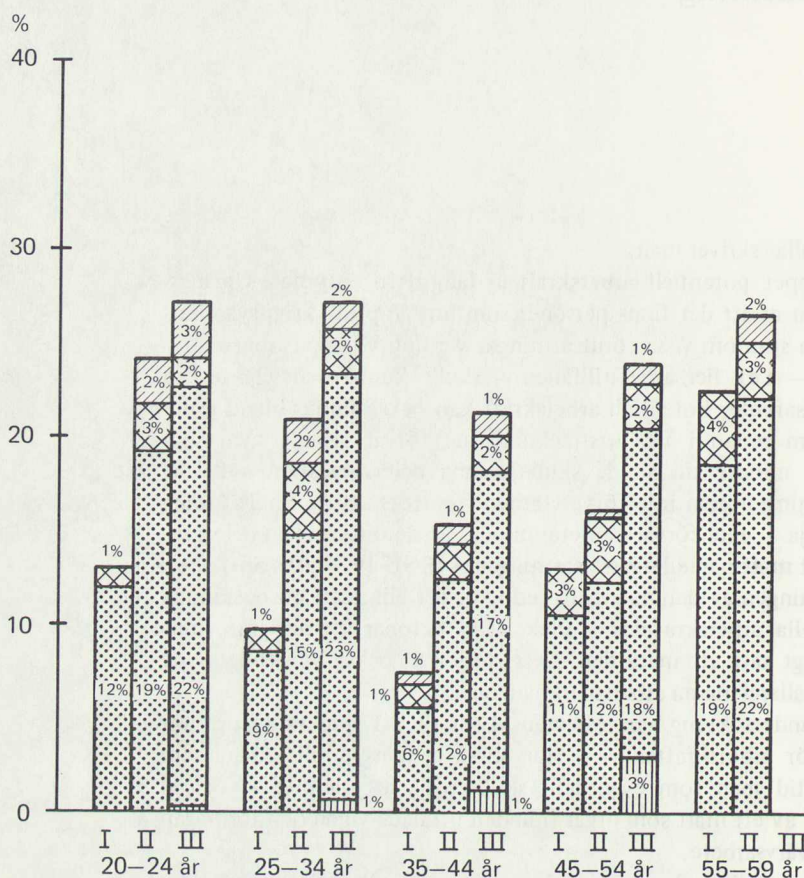
I denna undersökning har vi begränsat oss till att studera de kvinnor som ej tillhör arbetskraften — vi tar alltså ej hänsyn till sådana som arbetade deltid men som eventuellt skulle vilja arbeta mer — och vi använder oss av ett mått som utgår från den uttalade viljan och förmågan att ta ett förvärvsarbete.

Även denna vilja och förmåga kan mätas på olika sätt, med olika resultat som följd. Detta kan exemplifieras från undersökningen av den icke sysselsatta befolkningen. Den genomfördes genom tilläggsfrågor till AKU i mars/april 1975. (Se SM Am 1977:2.11.) Den aktuella frågan löd: »Skulle Ni vilja börja förvärvsarbete, nu eller längre fram i tiden, om Ni kunde få ett lämpligt förvärvsarbete?» Om uppgiftslämnaren svarade Ja på den frågan ställdes följdfrågan: »När skulle Ni i så fall kunna börja förvärvsarbete?»

Förutom denna fråga om viljan att gå ut på arbetsmarknaden fanns även en fråga (som användes för att få antalet »latent arbetssökande») som användes i AKU fram t o m 1975: »Skulle Ni sökt arbete förra veckan om Ni ansett att Ni kunnat få lämpligt arbete på Er ort?» Dessutom fanns fr o m 1975 i AKU frågorna »Skulle Ni velat ha arbete förra veckan?» och »Hade Ni kunnat ta arbete förra veckan eller var Ni förhindrad att göra det?»

Genom att man under mars/april 1975 sålunda ställde flera olika

Diagram 13.2 Andel kvinnor av totalt antal inom åldersgrupp, efter vilja att förvärvsarbeta och kommun

I = Sundbyberg II = Borås III = Riket

Arbetslösa

Ej i arbetskraften men vill förvärvsarbeta

Ej i arbetskraften och vill ej förvärvsarbeta

AK-status 5 Riket

Not: Siffrorna för riket är hämtade från AKU, första kvartalet 1977. I rätbellerna saknas uppgift om önskat förvärvsarbete för kvinnor i åldersgruppen 55-59 år utan siffrorna där gäller kvinnor i åldern 55-64 år. Därför har vi utslutit den äldsta åldersgruppen från AKU-materialet.

Det bör också noteras vad gäller siffrorna för riket att man i AKU inte ställer frågan om de skulle ha velat förvärvsarbeta till de som klassificerats som tillhörande gruppen med AK-status 5. Dessa har därför i tabellen ovan redovisats särskilt.

frågor kan vi få fem olika mått på omfattningen av den potentiella arbetskraften bland kvinnorna. Det kan också vara intressant att se om måtten gav olika utslag i olika åldrar.

Som synes av diagram 13.1 skiljde sig resultaten åt en hel del. Det kan i sammanhanget nämnas att bland männen var skillnaden mellan andelen latent arbetssökande och andelen som uppgav att de både *velat* och *kunnat* förvärvsarbeta mycket liten.

Olika mått ger alltså olika storlek på den potentiella arbetskraften. Det mått vi framförallt kommer att använda av resultaten från vår undersökning är frågan om up skulle *velat* ha förvärvsarbete under mätveckan. I några sammanhang redovisas även om up både *velat* och *kunnat* förvärvsarbeta.

Av det föregående diagrammet kan vi även se att – enligt alla mått utom ett – andelen av kvinnorna utanför arbetskraften som skulle vilja förvärvsarbeta stiger med åldern, för att sedan sjunka starkt i den äldsta åldersgruppen.

Detta kan dock bero på hur många av kvinnorna som står utanför arbetskraften inom resp åldersgrupp. I synnerhet i Sundbyberg, där de relativa AK-talen var mycket höga, kan man vänta sig att den potentiella arbetskraftens storlek i förhållande till totalt antal kvinnor var lägre än i riket. I synnerhet som de kvinnor som stod utanför arbetskraften i Sundbyberg förväntades – i högre grad än på orter med låga relativa AK-tal för kvinnorna – bestå av kvinnor med särskilda svårigheter att komma in på arbetsmarknaden.

Resultaten av undersökningen stämde vad gäller kvinnorna i Sundbyberg väl överens med våra förväntningar. I varje åldersgrupp – utom 45–54 år – låg andelen som skulle *velat* förvärvsarbeta under mätveckan lägre i Sundbyberg än i riket. Tyvärr saknades jämförbara rikssiffror för den äldsta åldersgruppen – 55–59 år.

I Borås – däremot – var resultaten annorlunda. Där var det en högre andel i varje åldersgrupp – utom en där procenttalen var desamma – som *velat* förvärvsarbeta under mätveckan jämfört med i riket.

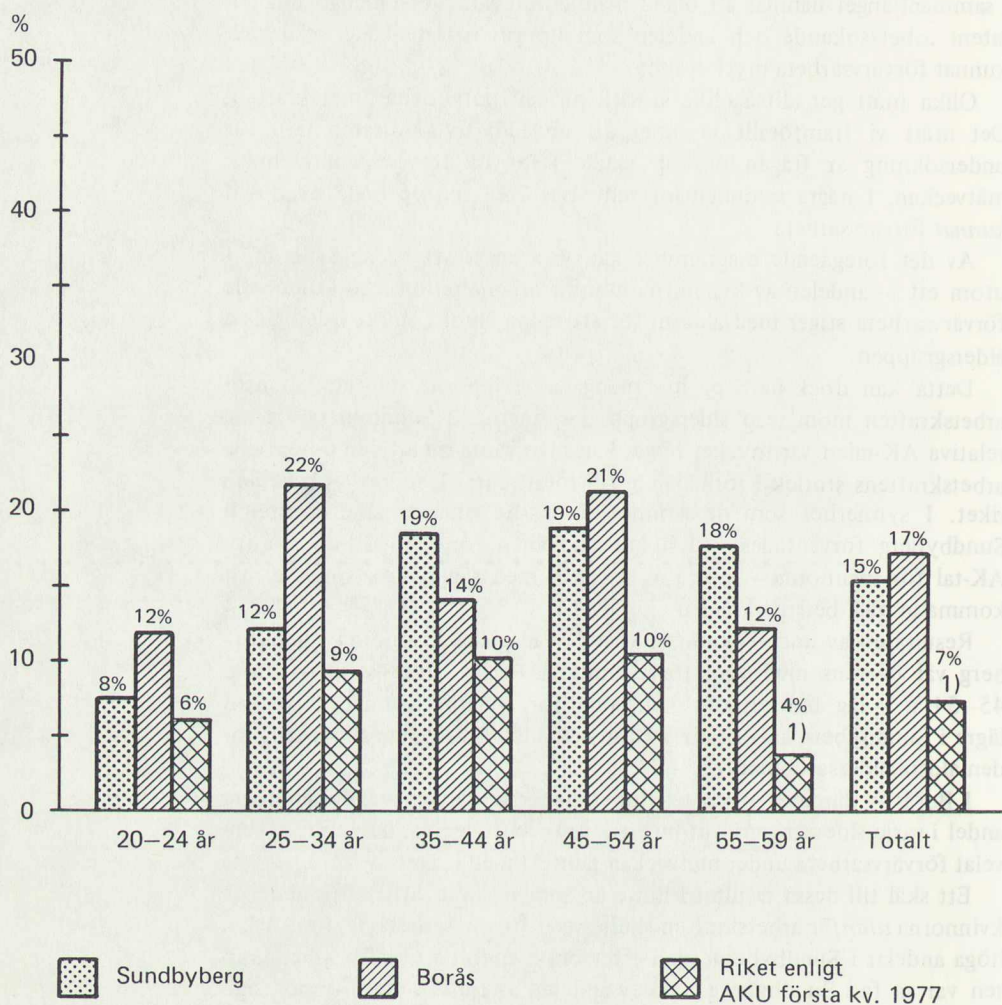
Ett skäl till dessa resultat i Borås är, som vi ska se, att en hög andel av kvinnorna *utanför* arbetskraften skulle *velat* förvärvsarbeta. Det var också höga andelar i Sundbyberg, men eftersom kvinnorna utanför arbetskraften var så få i Sundbyberg, så blev andelen av *totalt* antal kvinnor låg i Sundbyberg.

Som påpekats i noten till diagram 13.2 ställs i AKU frågan om up skulle *velat* arbeta under mätveckan endast till de som tillhör AK-status 1. Men även om vi skulle begränsa jämförelserna mellan kommunerna och riket till den gruppen, ger detta inga förändringar i tendenserna.

Bilden blir dock något annorlunda om vi istället jämför andelar av de *ej sysselsatta* kvinnorna (dvs kvinnor som *ej* tillhör arbetskraften plus arbetslösa) som antingen *velat* arbeta under mätveckan eller som var arbetslösa.

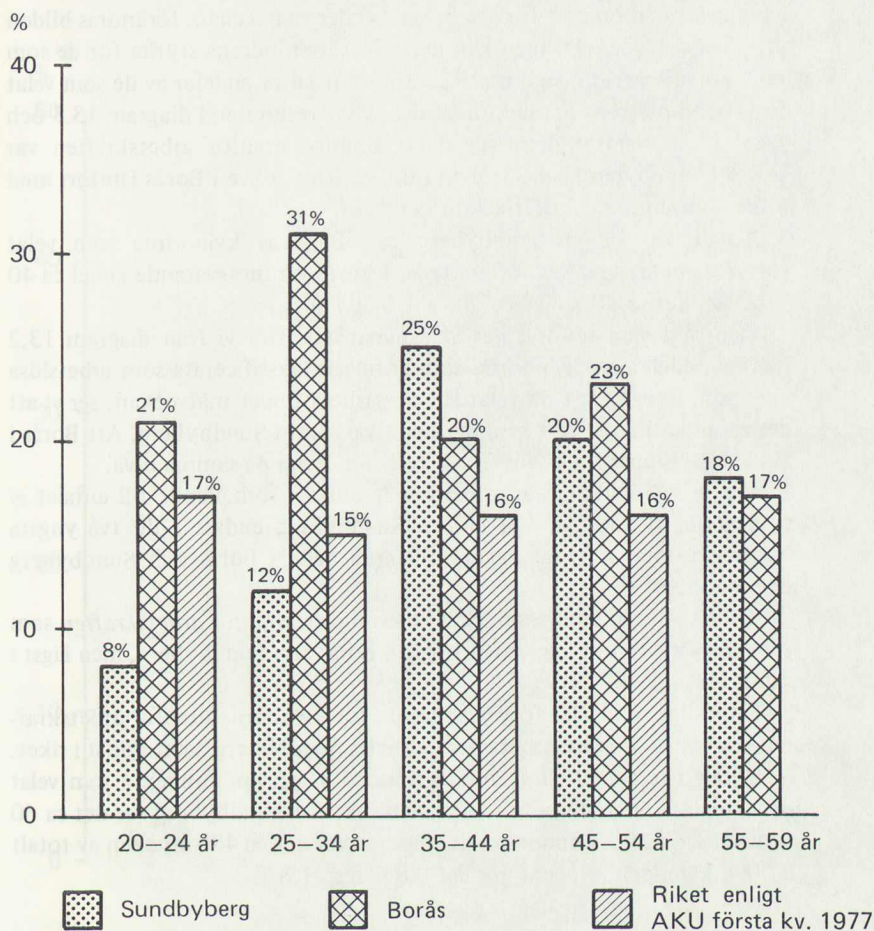
Som framgår av diagram 13.4 var det i de bägge yngsta åldersklasserna i Sundbyberg lägre andelar som antingen uppgivit att de *velat* förvärvsar-

Diagram 13.3 Kvinnor ej i arbetskraften efter ålder och andel som uppger att de skulle ha velat förvärvsarbeta under mätveckan

1) 55-64 år och 20-64 år.

Diagram 13.4 Ej sysselsatta kvinnor efter ålder, kommun och andel som antingen velat förvärvsarbeta under mätveckan eller som var arbetslösa

beta eller som var arbetslösa jämfört med i riket. I övrigt är resultaten överensstämmande med de i diagram 13.3.

Om vi sedan jämför andelar av kvinnorna utanför arbetskraften som både *velat* och *kunnat* förvärvsarbета under mätveckan, förändras bilden ytterligare något. Om man kan mäta förvärvshindrens styrka för de som velat förvärvsarbета genom att jämföra hur stora andelar av de som velat förvärvsarbета som också kunnat det, visar resultaten i diagram 13.3 och 13.5 att förvärvshindren för dessa kvinnor utanför arbetskraften var större i Sundbyberg jämfört med i Borås, samt större i Borås jämfört med i riket — även om vi håller åldern konstant.

Totalt var det i Sundbyberg ca 60 % av kvinnorna som velat förvärvsarbета, som var förhindrade. I Borås var motsvarande andel ca 40 % och i riket ca 30 %.

Den bild våra resultat ger är sammansatt. Om vi från diagram 13.2 jämför andelen av kvinnorna som antingen klassificerats som arbetslösa eller som uppgett att de velat förvärvsarbета under mätveckan, ser vi att denna andel i stort sett genomgående var lägst i Sundbyberg. Att Borås i två åldersgrupper låg högre än riket, men i övrigt på samma nivå.

Om vi istället studerar motsvarande andel i förhållande till antalet *ej sysselsatta* kvinnor är den lägst i Sundbyberg endast i de två yngsta åldersklasserna, i övrigt ligger andelarna både i Borås och Sundbyberg över de i riket.

Till sist om vi jämför andelen av kvinnorna *utanför arbetskraften* som velat förvärvsarbета ligger den högre i Borås än i Sundbyberg, men lägst i riket.

Samtidigt förefaller förvärvshindren för kvinnorna utanför arbetskraften som velat förvärvsarbета vara störst i Sundbyberg samt minst i riket.

Totalt var det ett litet antal kvinnor i bägge kommunerna som velat och kunnat förvärvsarbета under mätveckan. I Sundbyberg var det ca 60 stycken av 7 590 kvinnor totalt. I Borås var det ca 480 stycken av totalt 27 090 kvinnor. I procent gör det 0.8 % resp 1,8 %.

Kvinnor ej i arbetskraften med barn

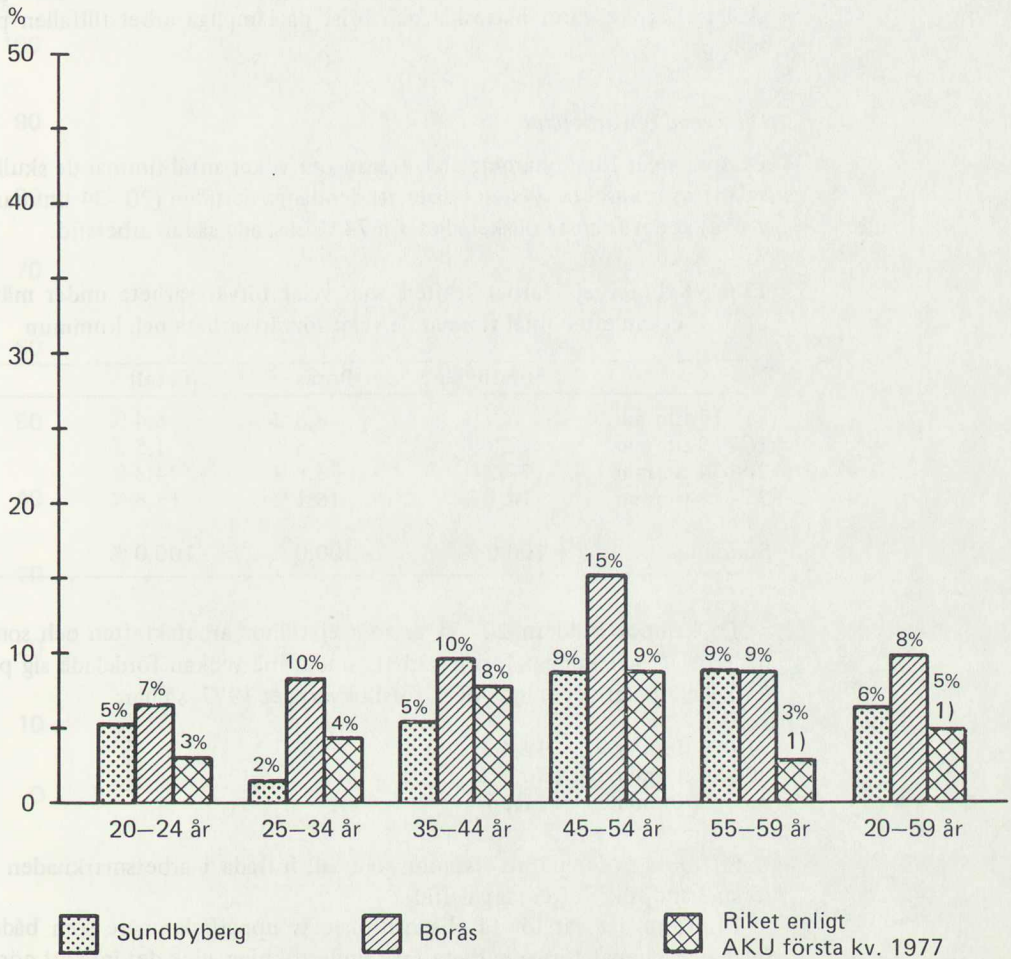
Av kvinnorna utanför arbetskraften *med* barn under 13 år var det i Sundbyberg 15 % som velat förvärvsarbета, men endast 3 % som kunnat. I Borås var motsvarande siffror 19 % resp 8 %. Det var inga nämnvärda skillnader när det gäller andelen som *velat* förvärvsarbета jämfört med kvinnor *utan* barn (i åldersgruppen 20—44 år).

Däremot låg andelen som *kunnat* lägre bland kvinnorna *med* barn. I Sundbyberg var det ca 30 kvinnor *med* barn under 13 år som *velat* förvärvsarbета men *inte kunnat*. I Borås var det ca 290. Eftersom siffrorna var låga, måste resultaten tolkas med stor försiktighet.

Det kan också nämnas att ca 7 % av de kvinnor utanför arbetskraften med barn under 13 år som *inte* velat förvärvsarbета under mätveckan hade sökt stadigvarande barntillsyn. Motsvarande siffra för de kvinnor med barn under 13 år som *velat* förvärvsarbета var 17 %.

Av de som velat och kunnat arbeta upplevdes tre skäl som det

Diagram 13.5 Kvinnor ej i arbetskraften efter ålder, kommun samt andel som uppger att de skulle velat och kunnat förvärvsarbeta under mätveckan

1) Äldsta åldersgruppen är 55-64 år i AKU, vilket även gör att totalsiffran gäller åldrarna 20-64 år.

huvudsakliga till att de ej förvärvsarbetade av ungefär lika många (ca 20 % vardera) nämligen hälsoskäl, brist på lämpliga arbetstillfällen och otillräcklig utbildning.¹

För de som velat arbeta men varit förhindrade dominerade tillsyn av eget barn/hushållsarbete, som ca 50 % uppgav som det huvudsakliga skälet. Därefter kom hälsoskäl och brist på lämpliga arbetstillfällen på knappa 20 %.¹

Önskemål om arbetstid

De som velat förvärvsarbeta fick frågan om vilket antal timmar de skulle velat förvärvsarbeta. Svaren visade att den långa deltiden (20–34 timmar/vecka) är det främsta önskemålet. Ca 74 % önskade sådan arbetstid.

13.6 Kvinnor ej i arbetskraften som velat förvärvsarbeta under mätveckan efter antal timmar de velat förvärvsarbeta och kommun

	Sundbyberg	Borås	Totalt
1–15 timmar	6,0 %	8,8 %	8,4 %
16–19 timmar	2,7 %	1,3 %	1,5 %
20–34 timmar	77,2 %	73,8 %	74,3 %
35– timmar	14,1 %	16,1 %	15,8 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %

De kvinnor i åldern 20–64 år som ej tillhör arbetskraften och som både velat och kunnat förvärvsarbeta under mätveckan fördelade sig på önskade arbetstider enligt AKU, första kvartalet 1977, så här:

1–19 timmar	12,4 %
20–34 timmar	70,4 %
35– timmar	17,2 %

Siffrorna tyder på att kvinnor som vill inträda i arbetsmarknaden i första hand söker efter lång deltid.

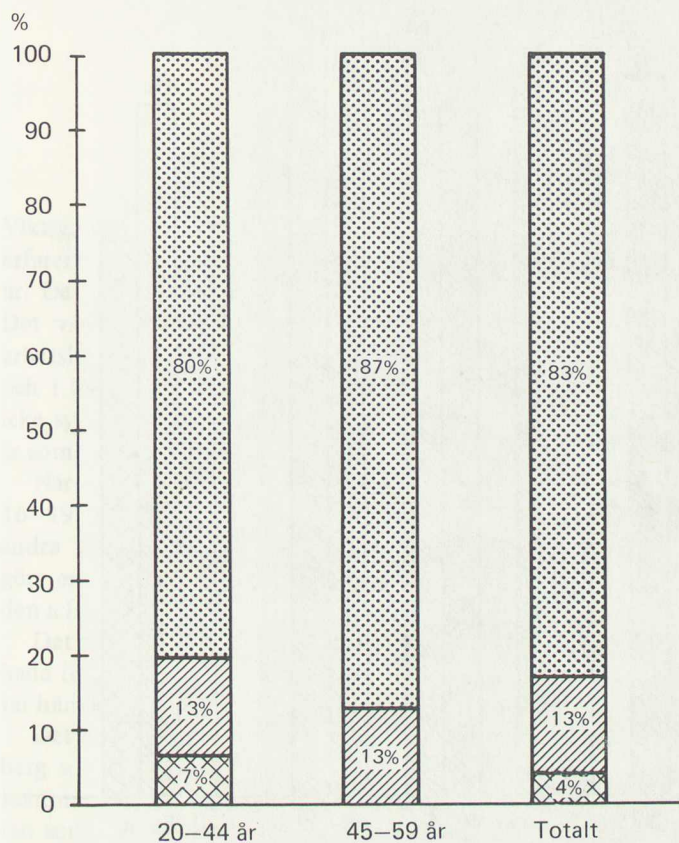
Eftersom det var för få observationer av uppgiftslämnare som både velat och kunnat förvärvsarbeta i vår undersökning, gick det inte att göra en statistiskt hållbar jämförelse med AKU.

¹ Dessa siffror bygger på alltför få observationer, varför det ej går att dra statistiskt hållbara slutsatser från dem. Vi har dock ändå valt att redovisa dem.

När de sökte arbete senast

De allra flesta av de som velat förvärvsarbeta hade sökt arbete för mer än ett år sedan (över 80 %). De yngre föreföll att ha sökt arbete mer nyligen än de äldre.

Diagram 13.7 Kvinnor ej i arbetskraften som velat förvärvsarbeta under mätveckan efter ålder och när de sökt förvärvsarbete senast

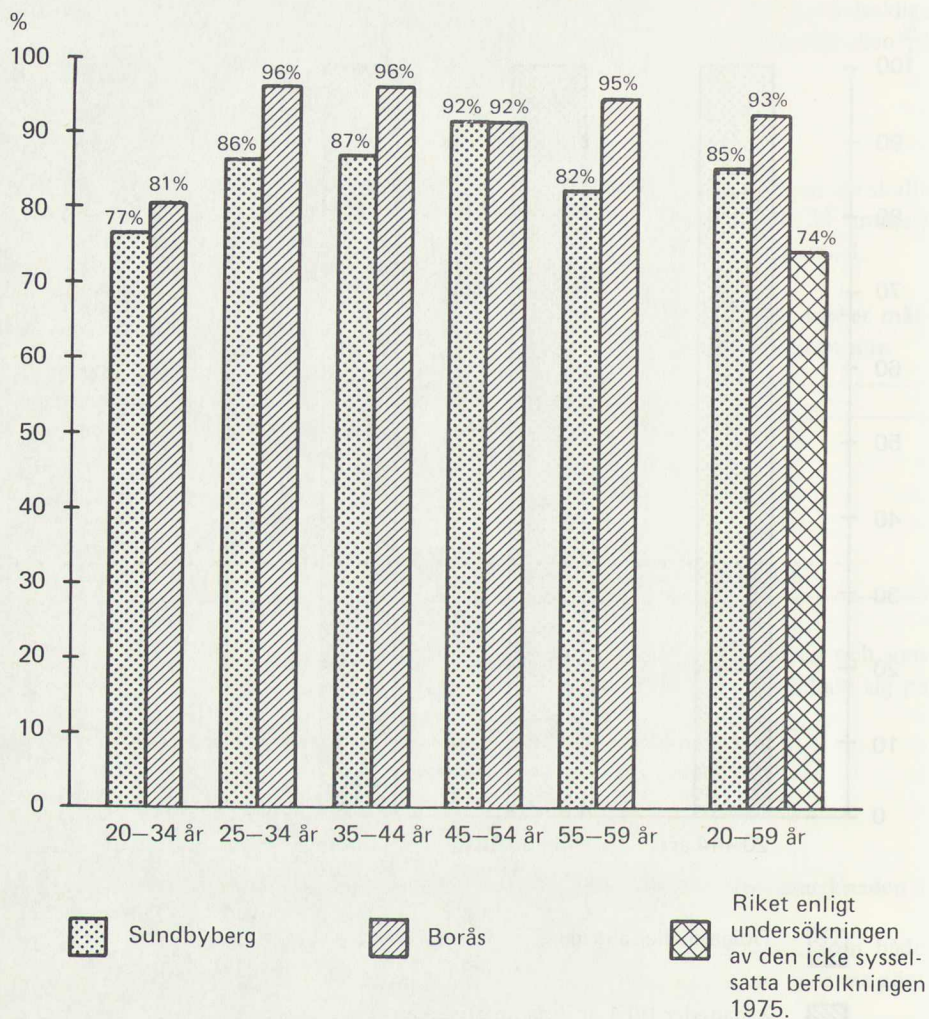
Tidigare eller aldrig

2 månader till 1 år innan mätveckan

Sökt arbete under mätveckan och upp till 2 månader innan mätveckan

Diagram 14.1 Kvinnor ej i arbetskraften efter ålder, kommun samt andel som förvärvsarbetat tidigare

14 Arbetslivserfarenhet hos kvinnorna utanför arbetskraften

Viktiga faktorer för möjligheten att gå ut på arbetsmarknaden är erfarenhet från tidigare förvärvsarbete och hur aktuell denna erfarenhet är. De ej sysselsatta kvinnorna fick frågor om detta i vår undersökning. Det visade sig att en överväldigande majoritet av kvinnorna utanför arbetskraften hade förvärvsarbetat tidigare. I Sundbyberg var det 85 % och i Borås 93 %. Enligt den tidigare nämnda »Undersökningen av den icke sysselsatta befolkningen» var det 74 % av kvinnorna i åldern 16–69 år som hade förvärvsarbetat tidigare.

När man jämför dessa siffror bör man komma ihåg att i åldersgruppen 16–19 år torde andelen som inte förvärvsarbetat tidigare vara högre än i andra åldersgrupper. Skillnaderna i åldersavgränsning gör det svårt att göra en meningsfull jämförelse mellan siffrorna från »Undersökningen av den icke sysselsatta befolkningen» 1975 och våra siffror.

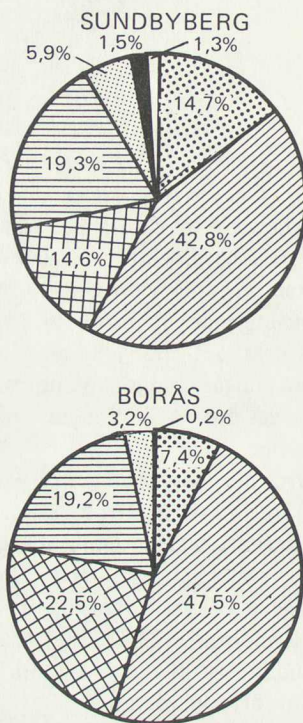
Det var en högre andel av kvinnorna utanför arbetskraften i Borås som hade förvärvsarbetat än i Sundbyberg. Bilden blir annorlunda om vi även tar hänsyn till hur *nyligen* man förvärvsarbetat.

Det var en högre andel av kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg som förvärvsarbetat för mindre än 3 år sedan än i Borås. I bägge kommunerna var det en klar majoritet av kvinnorna utanför arbetskraften som antingen inte hade förvärvsarbetat eller som gjort det för mer än 6 år sedan.

Det var få av de som förvärvsarbetat tidigare som arbetat en kortare tid än 3 år. I Sundbyberg var det 14 % och i Borås 10 %. (Se tabell 14.3 i tabellbilagan!)

Trots att det är svårt att göra en riktig jämförelse med rikssiffror förefaller det som om kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg och Borås i varje fall inte hade mindre arbetslivserfarenhet jämfört med kvinnor i riket.

Diagram 14.2 Kvinnor ej i arbetskraften efter kommun samt tidigare förvärvsarbete

- Har ej förvärvsarbetat tidigare
- Har förvärvsarbetat för mer än 6 år sedan
- Har förvärvsarbetat för 3 till 5 år sedan
- Har förvärvsarbetat för 7 månader till 2 år sedan
- Har förvärvsarbetat för 1 till 6 månader sedan
- Har förvärvsarbetat för mindre än 1 månad sedan
- Ingen uppgift

15 Huvudsaklig verksamhet och förvärvshinder för kvinnorna utanför arbetskraften

I »Arbete åt alla» berörs ett antal olika arbetshinder i avsnitt 4.7.2. Det är geografiskt avstånd till arbetsplatsen, kommunikationerna, arbetets art, arbetstider, könsrollspräglade förväntningar på den typ av arbete man kan tänka sig att ta, bristande barnomsorg, brister i utbildningen m m.

Man skriver angående kvinnorna i åldern 25–44 år som ingår i den »potentiella arbetskraften»:

»För kvinnor i åldern 25–44 år är den bristande tillgången på barntillsyn ett stort problem. Bristen på arbetstillfällen på orten eller på lämpligt pendlingsavstånd är också ett påtagligt arbetshinder. Kvinnorna i denna grupp finns i stor utsträckning i hela landet även om de är relativt sett vanligare i skogslänen och i mindre orter. De har svårt att pendla längre sträckor eller att flytta på grund av familjeförhållanden. Gruppen har stora brister i grundutbildningen, framförallt när det gäller yrkesutbildning och yrkeserfarenhet. Många har varit borta en lång tid från arbetsmarknaden. Efterfrågan är – bl a till följd av bristande barntillsynsmöjligheter – ofta inriktad på deltidsarbete.» (SOU 1975:90, sid 87.)

Om kvinnorna i åldern 45–64 år som ingår i den »potentiella arbetskraften» skriver man:

Kvinnorna i åldern 45–64 år har ungefär samma geografiska fördelning som de yngre kvinnorna. Skillnaderna mellan storstadsområdena och övriga landet är emellertid mera påtagliga. Proportionen är mycket stor i stödområdet. Kvinnorna i denna åldersgrupp efterfrågar inte förvärvsarbete i samma utsträckning som de yngre kvinnorna. Orsakerna till att de inte förvärvsarbetar är i huvudsak brist på lämpligt arbete på orten. För denna grupp spelar barntillsynen ingen nämnvärd roll som förvärvshinder. Hälsoskäl uppges vara det huvudsakliga förvärvshindret. Brister i utbildning och yrkeserfarenhet är ännu mer markerade än för den yngre åldersgruppen kvinnor. (a.a sid 88.)

Brist på lämplig utbildning

Vi har i några av de tidigare avsnitten indirekt och även direkt tagit upp en del förvärvshinder. I avsnitt 7 (Utbildning och förvärvsarbete) konstaterade vi att samvariationen mellan formell skolutbildning och andel kvinnor som tillhörde arbetskraften i olika åldrar inte var så stark, men

gick i förväntad riktning. Det föreföll som om den formella skolutbildningen spelade störst roll i riket, därefter i Borås och minst roll i Sundbyberg. Detta kan i sin tur hänga ihop med utbudet av arbetstillfällen. På en arbetsmarknad med stor efterfrågan är det lättare för en lägre utbildad att få jobb jämfört med på en arbetsmarknad med konkurrens om jobben.

Det visade sig också — vilket även påpekas i »Arbete åt alla» — att förekomst av yrkesutbildning hade en starkare samvariation med andelen kvinnor som tillhörde arbetskraften jämfört med den formella skolutbildningen (mätt med de enkla och grova frågor vi använde oss av).

Det var rätt stora skillnader i utbildningsnivå mellan äldre och yngre kvinnor, däremot fanns det inga konsistenta skillnader mellan äldre och yngre kvinnor vad avser samvariationen mellan utbildningsnivå och den andel kvinnor som tillhör arbetskraften.

Vi bildade en sammanslagen variabel för att jämföra de kvinnor som varken hade högre skolutbildning än folkskola/grundskola eller någon form av yrkesutbildning med övriga kvinnor. Denna variabel gav samma resultat som de föregående, dessutom fanns dock möjligen en tendens att utbildningen mätt på detta sätt hade en starkare samvariation med den andel kvinnor som tillhör arbetskraften i den äldre åldersgruppen jämfört med den yngre.

Det visade sig i den yngre åldersgruppen att utbildningen enbart samvarierade med de relativa AK-talen för kvinnor *med* barn under 17 år, inte för kvinnor utan barn. I den äldre åldersgruppen samvarierade utbildning och relativa AK-tal både för kvinnor med och utan barn, dock var samvariationen starkare för kvinnor med barn.

Trots att vi funnit — i varje fall med ett av våra utbildningsmått — en starkare samvariation i den äldre åldersgruppen jämfört med den yngre mellan utbildningsnivån och den andel kvinnor som tillhör arbetskraften (det relativa AK-talet), blir resultaten omvända när man frågar om otillräcklig utbildning är ett skäl till att kvinnorna utanför arbetskraften inte arbetar. De yngre kvinnorna uppger i högre grad detta som ett skäl och framförallt de som själva endast har folkskola/grundskola och som saknar yrkesutbildning.

Hemmavarande barn och arbetstid

I avsnitt 8 (Sysselsattas yrkesställning och arbetstid) fann vi att kvinnor med barn hade en kortare arbetstid än övriga kvinnor samt att ju fler barn de hade ju kortare var arbetstiden. I både Sundbyberg och Borås hade kvinnor med hemmavarande barn under 17 år längre arbetstider jämfört med kvinnorna i riket. Detta kan hänga ihop med att barnomsorgen i bägge kommunerna var mer utbyggd än vad den var i riket i genomsnitt.

Skäl till att de ej förvärvsarbetar

Avsnitt 10 (Restider och färdstätt till arbetet) visar på en del skillnader

mellan kommunerna. I bägge kommunerna var det få som uppgav att »svårt att klara resor» var ett skäl till att de ej förvärvsarbetade. I Borås torde emellertid tillgång till bil i många fall vara ett »måste» om man skall kunna ta ett jobb.

I avsnitt 13 (Den potentiella arbetskraftens omfattning) redovisades data — som dock ej kan ligga till grund för statistiskt hållbara slutsatser — vilka indikerade att det kan vara så att kvinnor som både velat och kunnat förvärvsarbeta oftast uppgav hälsoskäl, brist på lämpliga arbetstillfällen och otillräcklig utbildning som huvudsaklig anledning till att de ej förvärvsarbetade. De som velat men varit förhindrade uppgav i första hand arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn som huvudsaklig anledning. Därefter kom hälsoskäl och brist på lämpliga arbetstillfällen.

Hur mäta förvärvshinder?

Att mäta »förvärvshinder» är komplicerat. Det finns ofta en rad orsaker till att en person inte förvärvsarbetar.

I inledningen till detta avsnitt studerade vi en del samband mellan bakgrundsfaktorer och de relativa AK-talen. Fortsättningsvis ska vi koncentrera oss på kvinnornas egna uppfattningar om skälen till att de ej förvärvsarbetar. Det finns många olika sätt att ställa frågor om dessa. Vanligast är att man frågar om den *viktigaste* eller den *huvudsakliga* anledningen till att någon inte förvärvsarbetar. Vi utformade frågorna på ett likartat sätt som i SCBs undersökning om levnadsförhållandena (ULF). Vi frågade först om vart och ett av 7 olika skäl huruvida det berodde på detta skäl att kvinnan inte förvärvsarbetade. Sedan frågade vi om det fanns några andra skäl till att man ej förvärvsarbetade. Till sist frågade vi de som uppgett två eller flera skäl vilket som var det huvudsakliga. De som endast uppgivit *ett* fick detta kodat som det huvudsakliga.

På detta sätt fick vi en mer allsidig beskrivning av uppgiftslämnarnas uppfattning om förvärvshindren. Denna typ av frågor kan dock endast ge en ytlig beskrivning av de bakomliggande processerna och olika orsaksmekanismers samspel. För att mer ingående belysa detta fordras intervjuer av en annan karaktär, detaljerade studier av de ej förvärvsarbetande kvinnornas situation och de samhälleliga förhållandena.

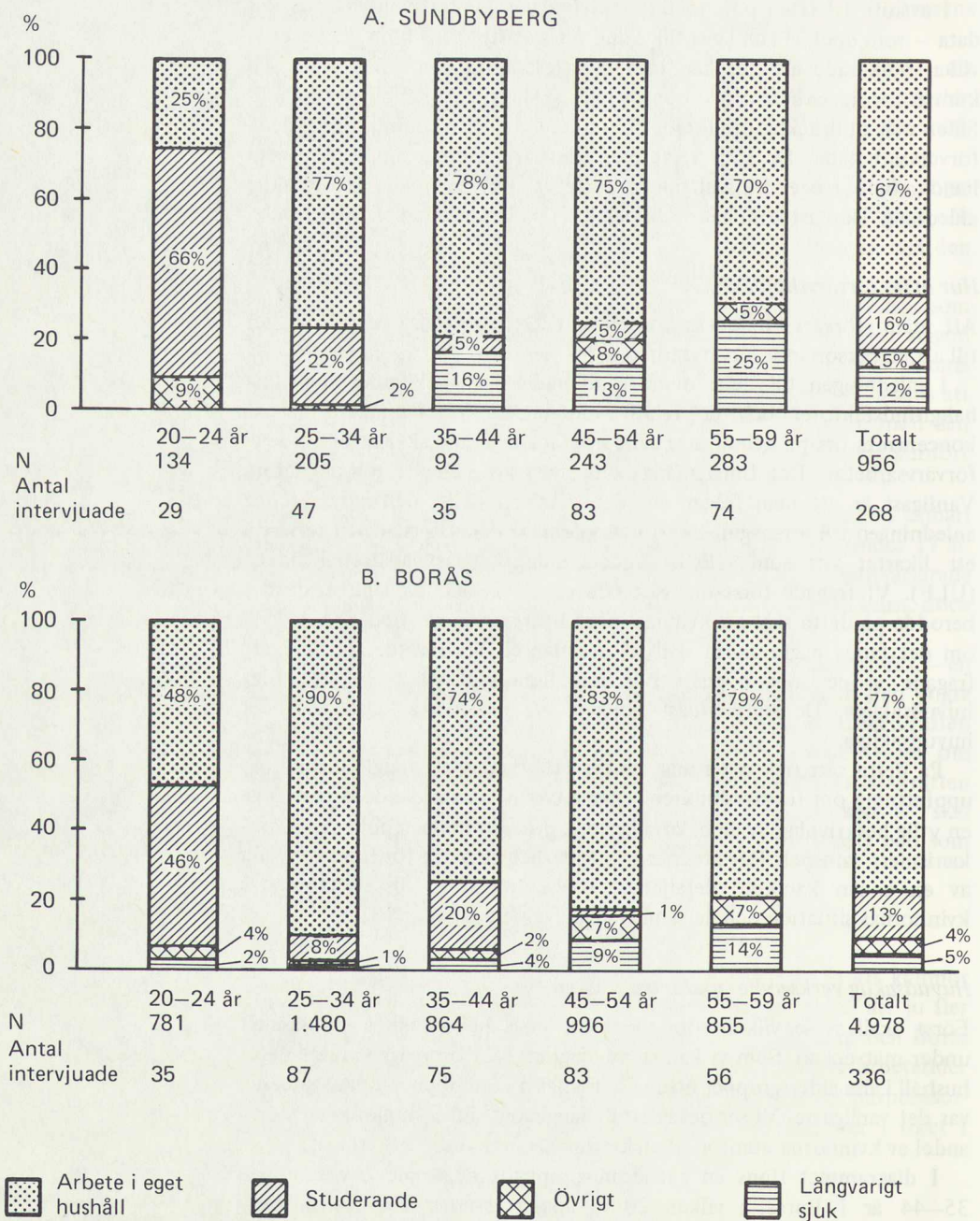
Huvudsaklig verksamhet under mätveckan

Först skall vi se vilken som var kvinnornas huvudsakliga verksamhet under mätveckan. Som vi kan se av diagram 15.1 övervägde arbete i eget hushåll i alla åldersgrupper utom i den yngsta i Sundbyberg, där studierna var det vanligaste. Vi ser också att de långvarigt sjuka¹ utgjorde en större andel av kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg än i Borås.

I diagrammet finns en egendomlig uppgift angående åldersgruppen 35–44 år i Borås, i vilken 20 % uppgav studier som huvudsaklig verksamhet under mätveckan. Det motsvarar ca 170 kvinnor, vilket är klart fler än det antal i den åldern som gick på arbetsmarknadsutbildning

¹ Ingen av kvinnorna utanför arbetskraften klassificerades som intagen för anstaltsvård.

Diagram 15.1 Kvinnor ej i arbetskraften efter huvudsaklig verksamhet, ålder och kommun

eller kommunal vuxenutbildning i Borås. Den undre gränsen för ett 95 %-igt konfidensintervall ligger approximativt på ca 90, vilket är fler än vad uppgifterna från kommunen anger. Antingen rör sig detta om ett systematiskt fel i vår undersökning eller så handlar det om någon typ av studier (t ex via korrespondens, i annan kommun eller annan form av utbildning) som kommunen saknade statistik om. Denna uppgift finns med även i andra tabeller i detta avsnitt.

Som synes bygger procentsiffrorna inom resp åldersgrupp i många fall på ett relativt litet antal intervjuer, varför vi måste vara mycket försiktiga med att dra slutsatser om t ex skillnader mellan kommunerna inom en och samma åldersgrupp.

Uppgivna förvärvshinder

Om vi övergår till att studera vilka skäl kvinnorna uppgav till att de ej förvärvsarbetade fanns det en del skillnader mellan Sundbyberg och Borås.

Kvinnorna i Borås uppgav i genomsnitt flera skäl än kvinnorna i Sundbyberg, vilket tyder på att kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg var mer homogena i detta avseende.

Hälsoskäl var vanligast i de bägge äldsta åldersgrupperna (45–54 och 55–59 år) i Sundbyberg, medan det endast var vanligast i den äldsta åldersgruppen i Borås.

Hälsoskäl var det skäl som flest kvinnor uppgav i Sundbyberg. I Borås var det arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn. (Jämför andelarna långvarigt sjuka resp hushållsarbetande i diagram 15.1.)

I alla åldersgrupper utom den äldsta var det fler kvinnor i Borås än i Sundbyberg som uppgav *brist på lämpliga arbetstillfällen på orten* som skäl till att de ej förvärvsarbetade.

Otillräcklig utbildning var ett vanligare skäl i åldern 20–44 år i Borås jämfört med i Sundbyberg, däremot fanns det inga större skillnader mellan kommunerna för de äldre.

I Borås var det fler kvinnor som uppgav att *det lönar sig dåligt* som skäl till att man ej förvärvsarbetade. I åldersgruppen 25–34 år var det nästan 1/4 av kvinnorna i Borås, medan det endast var ca 1/15 i Sundbyberg. (Se tabell 15.2 i tabellbilagan.)

De fem vanligaste skälen

I åldersgruppen 20–44 år var de fem vanligaste skälen för kvinnorna i Sundbyberg: arbete i det egna hushållet/tillsyn av eget friskt barn (50 %), annat skäl¹ (41 %), studier (33 %), hälsoskäl (13 %) samt otillräcklig utbildning (12 %). För kvinnorna i Borås i samma ålder var de vanligaste skälen arbete i det egna hushållet/tillsyn av eget friskt barn (71 %), annat skäl (22 %), otillräcklig utbildning (22 %), lönar sig dåligt (21 %) samt studier (20 %).

I åldersgruppen 45–59 år var de fem vanligaste skälen för kvinnorna i Sundbyberg: hälsoskäl (61 %), arbete i det egna hushållet/tillsyn av eget friskt barn (26 %), otillräcklig utbildning (18 %), det lönar sig dåligt (17

¹ Som annat skäl kodades en rad »udda» svar, som inte gick att hänföra till något av de andra. Exempelvis »se efter hund», »behöver inte arbeta», »hobby», »vill inte arbeta», »språk-svårigheter» osv.

%) samt brist på arbetstillfällen (11 %).

För kvinnorna i *Borås* i samma ålder var det: hälsoskäl (51 %), arbete i det egna hushållet/tillsyn av eget friskt barn (45 %), brist på arbetstillfällen (19 %), otillräcklig utbildning (15 %) samt det lönar sig dåligt (13 %).

Som synes var det samma fem skäl som var vanligast i den äldre åldersgruppen, däremot fanns det skillnader mellan kommunerna i den yngre åldersgruppen.

15.3 Kvinnor ej i arbetskraften efter skäl till att de ej förvärvsarbetar, ålder och kommun

	20–44 år			45–59 år		
	Sundbyberg	Borås	Riket ¹	Sundbyberg	Borås	Riket ¹
Hälsoskäl	13,3 %	8,6 %	7,5 %	61,3 %	50,7 %	48,6 %
Brist på arbetstillfällen	5,1 %	16,5 %	17,7 %	10,9 %	18,8 %	31,8 %
Otillräcklig utbildning	12,1 %	21,6 %	x	17,5 %	15,3 %	x
Lönar sig dåligt	9,7 %	20,5 %	15,5 %	17,1 %	13,3 %	20,6 %
Eget sjukt barn	2,3 %	2,0 %	x	1,0 %	5,4 %	x
Egna hushållet/eget friskt barn	49,5 %	71,1 %	55,8 %	25,6 %	45,2 %	36,3 %
Tillsyn av anhörig	0,7 %	1,2 %	x	7,1 %	11,2 %	x
Studier	33,4 %	20,4 %	34,2 %	2,1 %	0,0 %	1,9 %
Svårt klara resor	0,5 %	0,8 %	x	0,0 %	5,3 %	x
Annat	40,7 %	22,3 %	10,2 %	8,0 %	8,0 %	20,3 %
Summa	167,3 %	185,0 %	140,9 %	150,6 %	173,2 %	159,5 %

1) Siffrorna för riket är hämtade från »Levnadsförhållanden, Rapport nr 2, Sysselsättning och arbetsplatsförhållanden 1974» och avser åldersgrupperna 16–44 år och 45–64 år. Detta plus att frågan inte var utformad på riktigt samma sätt som vår – bl a var alternativen utmärkta med x inte med – gör att resultaten inte är helt jämförbara.

Huvudsakligt skäl

Om vi istället ser på vilket som var det *huvudsakliga* skälet till att man ej förvärvsarbetade var det ett mindre antal skäl som kom att dominera. För kvinnor i Sundbyberg i *åldern 20–44 år* angavs i tur och ordning följande fem skäl oftast som huvudsakligt skäl till att de ej förvärvsarbetade: arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn (41 %), studier (32 %), hälsoskäl (10 %), annat skäl (6 %) samt brist på lämpliga arbetstillfällen (3 %).

För kvinnorna i *Borås* i samma ålder var det: arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn (60 %), studier (16 %), hälsoskäl (6 %), brist på lämpliga arbetstillfällen (5 %) samt otillräcklig utbildning (4 %).

15.4 Kvinnor ej i arbetskraften efter åldersgrupp, kommun och huvudsakligt skäl till att de ej förvärvsarbetar

	20-44 år		45-59 år	
	Sundbyberg	Borås	Sundbyberg	Borås
Hälsoskäl	10,4 %	6,4 %	54,8 %	43,0 %
Brist på lämpliga arbetstillfällen	2,6 %	4,9 %	2,7 %	7,3 %
Otillräcklig utbildning	0,5 %	4,3 %	5,1 %	5,3 %
Det lönar sig dåligt	1,9 %	1,7 %	5,3 %	6,3 %
Eget sjukt barn	1,0 %	1,6 %	2,3 %	2,9 %
Tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp	0,7 %	0,9 %	4,3 %	5,1 %
Arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn	40,5 %	59,8 %	17,7 %	25,5 %
Studier	31,9 %	16,4 %	2,1 %	0,0 %
Svårt klara resor	0,0 %	0,4 %	0,0 %	0,6 %
Annat skäl	6,0 %	2,0 %	5,9 %	3,5 %
Uppgift saknas	3,2 %	1,8 %	1,1 %	0,6 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

I åldern 45-59 år dominerade i bägge kommunerna två skäl: hälsoskäl och arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn. För kvinnorna i *Sundbyberg* var de fem vanligaste huvudsakliga skälen: hälsoskäl (55 %), arbete i det egna hushållet/tillsyn av eget friskt barn (18 %), annat skäl (6 %), det lönar sig dåligt (5 %) samt otillräcklig utbildning (5 %).

För kvinnorna i *Borås* var det: hälsoskäl (43 %), arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn (26 %), brist på lämpliga arbetstillfällen (7 %), det lönar sig dåligt (6 %) samt otillräcklig utbildning (5 %). (Se vidare tabell 15.4 samt 15.5 i tabellbilagan!)

Det är uppenbart hur två å tre skäl dominerade när vi frågade efter huvudsakligt skäl, medan bilden var mer differentierad när vi frågade efter skäl utan prioritering.

Kvinnor med hemmavarande barn under 13 år

Kvinnorna utanför arbetskraften med hemmavarande barn under 13 år uppgav naturligtvis oftare än övriga arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn som skäl till att de ej förvärvsarbetade.

För dessa kvinnor i *Sundbyberg* var de fem vanligaste skälen: arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn (78 %), annat skäl (16 %), det lönar sig dåligt (13 %), otillräcklig utbildning (11 %) samt studier (10 %).

I *Borås* var det: arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn (85 %), det lönar sig dåligt (23 %), otillräcklig utbildning (18 %), brist på lämpliga arbetstillfällen på orten (15 %) samt annat skäl (13 %).

Om vi jämför detta med vad kvinnorna uppgav som *huvudsakligt* skäl blir bilden lite annorlunda.

Av kvinnorna i *Sundbyberg* uppgav 67 % arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn, 8 % studier, 5 % annat skäl, 5 % hälsoskäl samt 4 % brist på lämpliga arbetstillfällen på orten.

Av kvinnorna i *Borås* uppgav 71 % arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn, 8 % studier, 5 % brist på lämpliga arbetstillfällen, 4 % hälsoskäl samt 4 % otillräcklig utbildning som det huvudsakliga skälet.

Skillnaderna mellan kommunerna var så små när det gäller huvudsakligt skäl att man inte kan säga att det föreligger några. Däremot uppgav kvinnorna med hemmavarande barn under 13 år i *Borås* flera skäl än de i *Sundbyberg*. Det var vanligare i *Borås* att uppge brist på lämpliga arbetstillfällen, otillräcklig utbildning samt att det lönar sig dåligt jämfört med i *Sundbyberg*. (Se vidare tabell 15.6!)

15.6 Kvinnor ej i arbetskraften med hemmavarande barn under 13 år efter kommun, skäl samt huvudsakligt skäl till att de ej förvärvsarbetar

	Sundbyberg		Borås	
	Skäl	Huvudsakligt skäl	Skäl	Huvudsakligt skäl
Hälsoskäl	6,9 %	5,0 %	5,1 %	3,7 %
Brist på lämpliga arbetstillfällen på orten	6,5 %	4,2 %	15,4 %	5,1 %
Otillräcklig utbildning	10,7 %	0,0 %	18,2 %	3,5 %
Det lönar sig dåligt	13,0 %	2,3 %	23,3 %	1,9 %
Tillsyn av eget sjukt/handikappat barn	3,8 %	3,8 %	3,9 %	2,2 %
Tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp	1,9 %	1,9 %	2,2 %	1,1 %
Arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn	78,2 %	67,2 %	84,6 %	71,1 %
Studier	10,3 %	8,0 %	11,3 %	8,2 %
Svårt klara resor	0,0 %	0,0 %	1,3 %	0,0 %
Annat skäl	16,0 %	5,3 %	12,9 %	1,3 %
Uppgift saknas	—	2,3 %	—	2,1 %
Summa	134,3 %	100,0 %	178,2 %	100,0 %

Kvinnor med förskolebarn

För kvinnorna med förskolebarn var det ännu större skillnader mellan kommunerna när det gällde att uppge att det lönar sig dåligt som skäl. I

Sundbyberg uppgav 10 % av kvinnorna med förskolebarn detta. I Borås var det 25 %. Detta skulle bli kunna bero på att det var svårare att få plats inom den kommunala barnomsorgen i Borås, samt att privat barnomsorg ansågs för dyr. Däremot var det lika stora andelar som uppgav arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn som skäl (90 % resp 91 %).

När det gäller det huvudsakliga skälet var skillnaderna små mellan kommunerna.

15.7 Kvinnor ej i arbetskraften med hemmavarande barn under 7 år efter kommun och huvudsakligt skäl till att de ej förvärvsarbetar

	Sundbyberg	Borås
Hälsoskäl	0,0 %	2,3 %
Brist på lämpliga arbetstillfällen	1,5 %	5,1 %
Otillräcklig utbildning	0,0 %	1,2 %
Det lönar sig dåligt	1,5 %	2,1 %
Tillsyn av eget sjukt/handikappat barn	3,6 %	1,9 %
Tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp	2,6 %	0,0 %
Arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn	79,5 %	79,8 %
Studier	6,7 %	4,2 %
Svårt klara resor	0,0 %	0,0 %
Annat skäl	1,5 %	1,7 %
Uppgift saknas	3,1 %	1,7 %
Summa	100,0 %	100,0 %

Antalet barn

Antalet barn hade betydelse för hur stor andel av kvinnorna som uppgav arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn som skäl till att de ej förvärvsarbetade. Det var också en högre andel av de sammanboende – oavsett barnantal – som uppgav detta skäl. I denna undersökning saknas möjlighet att belysa vilken roll mannens inställning till kvinnans förvärvsarbete spelade härvidlag.

15.9 Kvinnor ej i arbetskraften efter antal hemmavarande barn under 17 år, hushållstyp, kommun samt andel som uppger att arbete i det egna hushållet/tillsyn av eget friskt barn är skäl till att de ej förvärvsarbetar

		Sundbyberg	Borås	Totalt
0 barn	Sammanboende	23,8 %	43,0 %	37,0 %
	Ej sammanboende	5,7 %	7,0 %	6,7 %
1 barn	Sammanboende	70,3 %	74,0 %	73,5 %
	Ej sammanboende	(0,0 %)	(85,3 %)	68,5 %
2– barn	Sammanboende	97,8 %	87,2 %	87,8 %
	Ej sammanboende	(56,3 %)	(0,0 %)	(17,3 %)

För ej sammanboende med 1 barn eller 2 eller fler barn bygger procentsiffrorna på ett litet antal observationer, varför slumpvariationerna är avsevärda.

Eventuell makes/sammanboendes inkomst

Vi fann att ej sammanboende hade en lägre andel som uppgav att det lönar sig dåligt som skäl till att de ej förvärvsarbetade jämfört med sammanboende – i varje fall om de hade barn under 17 år. Vi försökte också se om en eventuell makes/sammanboendes inkomst samvarierade med den andel som uppgav detta skäl. Vi fann att i familjer utan barn var det en högre andel kvinnor vars make/sammanboende hade högre inkomst än 50 000 kronor, som uppgav att det lönar sig dåligt som skäl till att de ej förvärvsarbetade jämfört med kvinnor vars make/sammanboende hade lägre inkomst.

Denna samvariation kan tolkas så att om familjen har barn är det andra förvärvshinder som är mera näraliggande. Om man saknar hemmavarande barn under 17 år spelar däremot ekonomiska överväganden av detta slag en större roll.

15.10 Kvinnor ej i arbetskraften efter huruvida de har barn under 17 år eller ej, hushållstyp och ev make/sammanboendes inkomst, kommun samt andel som uppger att det lönar sig dåligt som skäl till att de ej förvärvsarbetar

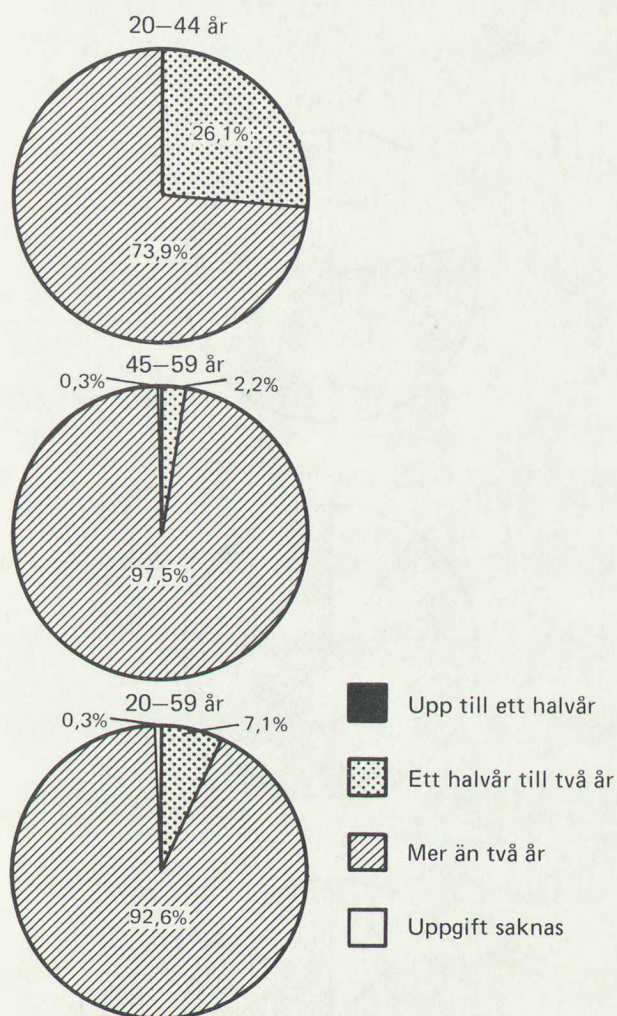
A Sundbyberg

	Med barn under 17 år	Utan barn
Ej sammanboende	7,1 %	7,3 %
Sammanboende	15,3 %	16,5 %
därav med make/ sammanboende med inkomst		
– under 50 000 per år	17,1 %	7,3 %
– över 50 000 per år	14,1 %	22,9 %

B Borås

	Med barn under 17 år	Utan barn
Ej sammanboende	7,9 %	9,1 %
Sammanboende	23,5 %	10,7 %
därav med make/ sammanboende med inkomst		
– under 50 000 per år	22,2 %	6,1 %
– över 50 000 per år	24,9 %	19,2 %

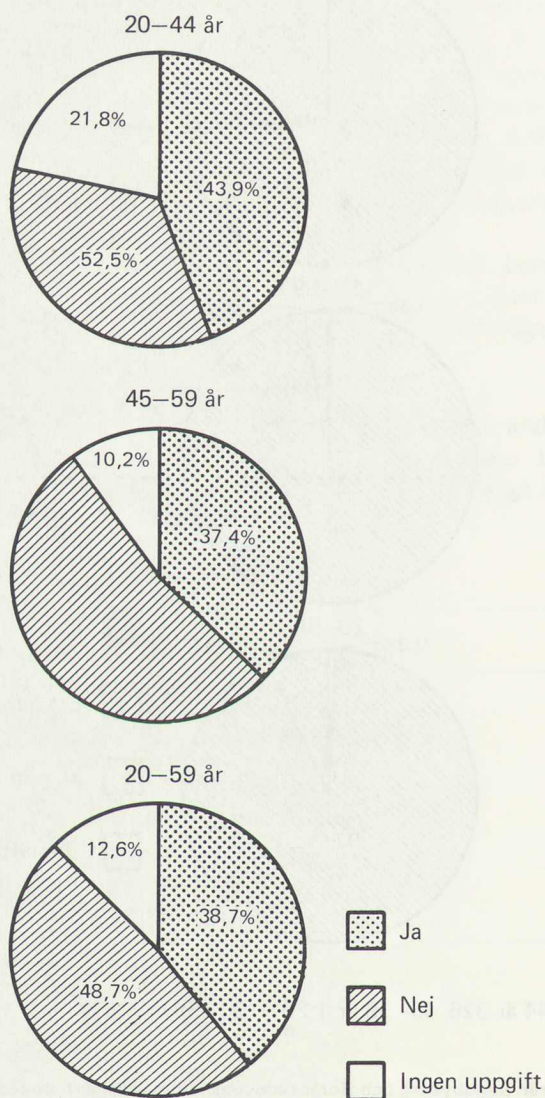
Diagram 15.11 Kvinnor ej i arbetskraften som uppgett hälsoskäl till att de ej förvärvsarbetar efter ålder och hur länge de haft problem med sin hälsa ¹⁾

N 20–44 år 326 45–59 år 1.261 20–59 år 1.587

1) Data från Sundbyberg och Borås redovisas sammanslaget beroende på att antalet observationer i annat fall skulle bli väl få, samt att skillnaderna mellan kommunerna är små.

Diagram 15.12 Kvinnor ej i arbetskraften som uppgett hälsoskäl till att de ej förvärvsarbetar efter ålder och huruvida de skulle kunna ta ett förvärvsarbete som var lämpligt med hänsyn till deras hälsa

Hälsoskäl

De kvinnor som hade uppgivit hälsoskäl till att de ej förvärvsarbetade fick ytterligare två frågor. Vi frågade först hur länge de haft problem med sin hälsa. Det visade sig att en stor majoritet – nästan alla av de äldre (45–59 år) – hade haft problem med hälsan mer än två år.

På nästa fråga om de skulle kunna ta ett förvärvsarbete om det fanns arbetsuppgifter, som var lämpliga för dem med hänsyn till deras hälsa – visade det sig också att fler av de äldre än bland de yngre svarade Nej. Skillnaden mellan äldre och yngre i andelen Ja-svar var för liten för att man skall kunna dra slutsatser om den.

Sammanfattning

Från undersökningsresultaten kan vi dra några preliminära slutsatser angående de subjektivt angivna förvärvshindren:

A *I bägge kommunerna dominerade arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn* som skäl till att de ej förvärvsarbetade bland de yngre kvinnorna (20–44 år), medan *hälsoskäl* dominerade bland de äldre kvinnorna (45–59 år).

En stor majoritet av dem som uppgav *hälsoskäl* till att de ej förvärvsarbetade hade haft problem med sin hälsa i minst 2 år. Betydande andelar (mer än var tredje kvinna) av dem som uppgav hälsoskäl menade att de skulle kunna ta ett arbete om det fanns arbetsuppgifter som var lämpliga med hänsyn till deras hälsa.

Ju fler hemmavarande barn under 17 år som kvinnorna hade desto vanligare var det att uppgå *arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn* som skäl till att de ej förvärvsarbetade. Detta skäl uppgavs också oftare av sammanboende jämfört med ej sammanboende.

Det lönar sig dåligt var ett vanligare skäl bland sammanboende än bland ej sammanboende kvinnor – i varje fall om de hade hemmavarande barn under 17 år. Vi fann dock endast en samvariation mellan makens inkomst och andelen kvinnor som uppgav att det lönar sig dåligt bland sammanboende kvinnor *utan* barn. Bland dessa var det således en högre andel av kvinnorna vars make/sammanboende hade en inkomst över 50 000 kronor, som uppgav att det lönar sig dåligt som skäl till att de ej förvärvsarbetade, jämfört med kvinnor vars make/sammanboende hade en lägre inkomst.

B Vi fann en del *skillnader mellan kommunerna*. Kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg föreföll mer homogena – dvs i den meningen att de uppgav *färre skäl* till att de ej förvärvsarbetade. *Hälsoskäl* spelade en större roll i Sundbyberg än i Borås både bland äldre och yngre kvinnor.

Brist på lämpliga arbetstillfällen på orten var ett vanligare skäl bland kvinnorna i Borås än i Sundbyberg – oavsett åldersgrupp.

Studier var ett vanligare skäl i Sundbyberg än i Borås – både bland äldre och yngre kvinnor.

Bland de *yngre* kvinnorna var det vanligare i Borås än i Sundbyberg att uppge *otillräcklig utbildning* samt att *det lönar sig dåligt* som skäl till att de ej förvärvsarbetade. Däremot var det små skillnader mellan kommunerna bland de *äldre* kvinnorna (45–59 år).

Det var inga större skillnader mellan kommunerna bland kvinnor *med hemmavarande barn under 13 år*. Dock var det en högre ande av dessa kvinnor i Borås än i Sundbyberg som uppgav *brist på lämpliga arbetstillfällen, otillräcklig utbildning* samt att *det lönar sig dåligt* som skäl till att de ej förvärvsarbetade.

En högre andel av kvinnorna *med förskolebarn* i Borås än i Sundbyberg uppgav att *det lönade sig dåligt* som skäl till att de ej förvärvsarbetade. Detta kan hänga ihop med att den kommunala barnomsorgen för förskolebarn var mer utbyggd i Sundbyberg än i Borås. Det var svårare att få sådan plats i Borås samtidigt som kostnaderna för t ex privat dagmamma vanligtvis är högre än kostnaderna för en plats inom den kommunala barnomsorgen.

Knappt några kvinnor uppgav *svårt att klara resor* som skäl till att de ej förvärvsarbetade. Det var dock några bland de *äldre* kvinnorna i Borås som upplevde detta som ett skäl.

16 Förtidspension/sjukbidrag för kvinnorna utanför arbetskraften

I SOU 1977:88 skriver man

»Antalet personer i åldrarna 16–64 år som klassades som 'arbetsoförmögna' (dvs de som tillhör AK-status 5 pga att de är långvarigt sjuka – vår anm) uppgick år 1965 till 86 000 jämfört med 159 000 tio år senare. Det är en ökning med 73 000 personer (85 %). Denna ökning kan ej förklaras med någon förskjutning mot högre åldrar inom det studerade åldersintervallet.

...

Från och med 45-årsåldern har vi däremot fått en tillväxt ifråga om de arbetsoförmögna i *alla* kategorier. En sådan ökning har således ägt rum även för kvinnornas del trots att deras sysselsättning ökat. Det tyder på att den kvinnliga 'arbetskraftsreserven' tappats av genom att fler börjar förvärvsarbeta, dels genom att vi bland de icke förvärvsarbetande fått fler som inte kan arbeta, dvs som kan betecknas som utslagna. I vad mån dessa tidigare haft förvärvsarbete eller ej ger dock siffrorna inte besked om.

...

Såväl bland män som kvinnor har de icke gifta (inklusive tidigare gifta) en betydligt högre andel 'arbetsoförmögna'.

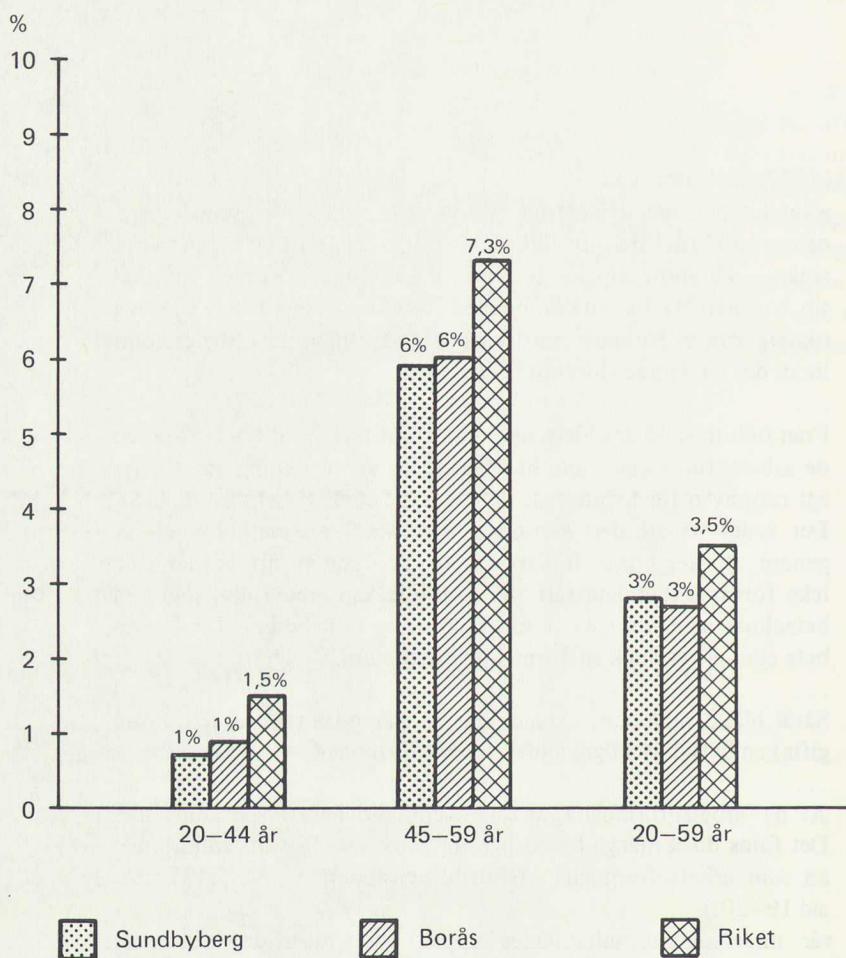
...

Av de 'arbetsoförmögna' är säkert en hel del förtidspensionerade. Det finns dock många förtidspensionerade som klassats annorlunda än som arbetsoförmögna.» («Förtidspensionering», SOU 1977:88, sid 19–20.)

I vår undersökning inhämtades uppgift om huruvida man hade förtidspension eller sjukbidrag endast i de fall personen hade klassificerats som ej tillhörande arbetskraften. Det betyder att vi missade sådana kvinnor med förtidspension/sjukbidrag som under mätveckan förvärvsarbetat minst 1 timme, varit tillfälligt frånvarande från ett arbete eller som var arbetssökande. I den åldersgrupp som vi studerar kunde förtidspension/sjukbidrag endast ges av medicinska skäl.

Enligt Riksförsäkringsverkets statistik hade i mars 1977 3,9 % av *alla* kvinnor i Sundbyberg och 3,0 % av *alla* kvinnor i Borås förtidspension eller sjukbidrag. Motsvarande andel i riket var 4,6 %. Om vi istället jämför den andel av *alla* kvinnor i åldersgruppen 20–59 år – och för våra kommuner bortser från att vi endast ställde frågan om förtidspension och

Diagram 16.1 Andel av alla kvinnor som har förtidspension/sjukbidrag efter åldersgrupp och kommun

Not. Uppgifterna för riket härrör från Riksförsäkringsverket och gäller årskiftet 1976/77.

sjukbidrag till de som ej tillhörde arbetskraften – som hade förtidspension/sjukbidrag fanns det inga nämnvärda skillnader.

Att siffrorna ligger högre för riket kan bl a bero på att dessa bygger på Riksförsäkringsverkets statistik där alla kvinnor oavsett AK-status är inräknade. Diagram 16.1 ger alltså inte jämförbara siffror för riket och våra kommuner.

Det kan nämnas att då undersökningen gjordes var regeln den vid arbetskraftsundersökningarna – och denna undersökning som följde dessa regler – att sådana som hade hel förtidspension skulle klassificeras som arbetsoförmögna, dvs tillhörande AK-status 5. I Sundbyberg klassificerades 47 % av dem som uppgav att de hade förtidspension/sjukbidrag som »arbetsoförmögna» (AK-status 5). I Borås var motsvarande andel 33 %.

I vår undersökning hade ca 90 % av de med AK-status 5 förtidspension/sjukbidrag, medan motsvarande andel av dem som tillhörde AK-status 1 var ca 11 %.

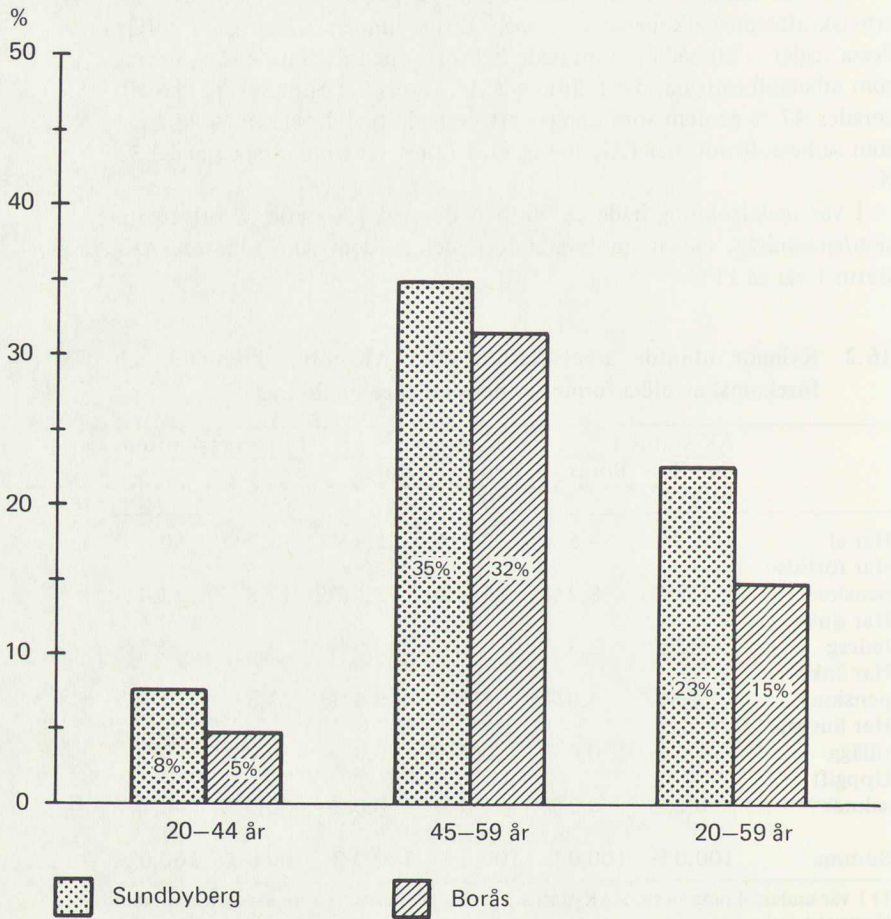
16.2 Kvinnor utanför arbetskraften efter AK-status, kommun och förekomst av olika former av pension eller sjukbidrag

	AK-status 1		AK-status 5 ¹		Ej i arbetskraften	
	Sundby- berg	Borås	Sundby- berg	Borås	Sundby- berg	Borås
Har ej	83,7 %	84,5 %	2,5 %	5,6 %	73,7 %	80,0 %
Har förtids- pension	8,3 %	8,2 %	85,6 %	78,4 %	17,8 %	12,0 %
Har sjuk- bidrag	4,2 %	2,3 %	8,5 %	10,5 %	4,7 %	2,7 %
Har änke- pension	3,6 %	4,0 %	3,4 %	5,6 %	3,5 %	4,1 %
Har hustru- tillägg	0,0 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,5 %
Uppgift saknas	0,2 %	0,7 %	0,0 %	0,0 %	0,2 %	0,7 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

1) I vår undersökning bestod AK-status 5 enbart av personer som klassificerats som långvarigt sjuka.

Andelen förtidspensionärer av dem som ej tillhör arbetskraften

Som framgått av diagram 16.1 var det ungefär lika många förtidspensionärer i de bägge kommunerna om vi jämför andelen förtidspensionärer i förhållande till samtliga kvinnor oavsett AK-status. I enlighet med våra hypoteser om att förvärvshindren är större bland kvinnorna utanför arbetskraften i Sundbyberg förväntade vi oss att vi skulle finna en högre andel förtidspensionärer i Sundbyberg än i Borås.

Diagram 16.3 Kvinnor ej i arbetskraften efter kommun, åldersgrupp samt andel med förtidspension/sjukbidrag

Viljan att förvärvsarbeta

I vår undersökning fann vi ingen skillnad mellan personer *med* och personer *utan* förtidspension/sjukbidrag när det gäller huruvida de skulle velat förvärvsarbeta under mätveckan. 15 % av de förtidspensionerade uppgav att de skulle velat förvärvsarbeta mot 17 % av de övriga.

Vi studerade även om det fanns några skillnader mellan äldre och yngre förtidspensionärer. Tyvärr hade vi ett alltför litet antal observationer på yngre förtidspensionärer, för att kunna dra några slutsatser. Vi redovisar dock data, eftersom det kan finnas anledning att undersöka dessa förhållanden ytterligare.

16.4 Kvinnor ej i arbetskraften efter huruvida de har förtidspension/sjukbidrag eller ej, ålder samt andel som uppger att de skulle velat förvärvsarbeta under mätveckan

	20-44 år	45-59 år	Totalt
Med förtidspension/sjukbidrag	29,7 % ¹	11,4 % ²	14,9 %
Utan förtidspension/sjukbidrag	16,0 %	20,2 %	17,4 %
Totalt	16,6 %	17,3 %	16,9 %

1) 22 intervjuer.

2) 97 intervjuer.

Om vi jämför de *med* och *utan* förtidspension vad gäller andelen som både velat och kunnat förvärvsarbeta fanns det inga skillnader. Bland bägge kategorierna var det 9 %. Kom dock ihåg att denna jämförelse inte tar hänsyn till åldersfördelningen hos resp kategorier.

Arbetslivserfarenhet

4 % av de med förtidspension hade inte förvärvsarbetat tidigare, jämfört med 8 % bland de övriga utanför arbetskraften. 14 % av de med förtidspension hade förvärvsarbetat för mindre än 3 år sedan mot 25 % av de övriga. Det förefaller sålunda som om de med förtidspension/sjukbidrag hade mindre arbetslivserfarenhet än övriga.

Skillnader i utbildning

De med förtidspension/sjukbidrag hade en lägre utbildningsnivå än övriga kvinnor som ej tillhörde arbetskraften. 23 % av de förtidspensionerade hade högre skolutbildning än folkskola/grundskola jämfört med 42 % av de övriga. 24 % av de förtidspensionerade hade någon form av yrkesutbildning jämfört med 39 % av de övriga.

Skäl till att de ej förvärvsarbetade

I SOU 1977:88 citeras en undersökning om yngre förtidspensionärer i Stockholm. I den framgick bl a

»att en förekommen uppgiven anledning till att man hade förtidspension var att man helt enkelt inte fick något arbete. Man tenderade att i första hand ange situationen på arbetsmarknaden som skäl till sin förtidspension och inte det egna sjuktillståndet.» (»Förtidspensionering», SOU 1977:88 sid 124.)

I samma rapport drog man slutsatsen att arbetsmarknadsskäl tycktes spela in vid förtidspensionering av personer under 60 år, trots att dessa skäl egentligen inte är giltiga i den åldern.

I vår undersökning fann vi att det var en betydande andel av de som hade förtidspension/sjukbidrag som skulle velat arbeta.

Vi frågade dem inte om orsaken till att de fått förtidspension/sjukbidrag, däremot om orsaken till att de ej förvärvsarbetade. Vi bör dock hålla i minnet resultaten från undersökningen av yngre förtidspensionärer i Stockholm, eftersom dessa indikerar att man kan ha fått en viss överrapportering av arbetsmarknadsskäl som skäl till att de ej förvärvsarbetade.

Beroende på att antalet intervjuer med förtidspensionärer i åldern 20–44 år var litet (22 st) redovisas data sammanslaget för Borås och Sundbyberg. Trots detta är data för denna åldersgrupp för osäkra för att man skall kunna dra några slutsatser från dem.

Som framgår av tabell 16.5 var andelen förtidspensionärer som uppgav mer än ett skäl lågt och klart lägre än för övriga kvinnor utanför arbetskraften.

Hälsoskäl dominerade stort. En orsak till att inte alla uppgav hälsoskäl kan vara att en del endast hade partiell förtidspension/sjukbidrag och därför inte upplevde hälsoskäl som så framträdande.

Kvinnor i *Sundbyberg i åldern 45–59 år* med förtidspension uppgav även relativt ofta otillräcklig utbildning (9 %) och brist på lämpliga arbetstillfällen på orten (8 %) som skäl.

För motsvarande kvinnor i *Borås* var det flera övriga skäl som spelade in. 16 % uppgav brist på lämpliga arbetstillfällen på orten som skäl, 8 % tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp och lika många arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn, 6 % otillräcklig utbildning och likaså 6 % att det lönar sig dåligt.

16.5 Kvinnor ej i arbetskraften efter huruvida de har förtidspension/sjukbidrag eller ej, ålder, kommun samt skäl till att de ej förvärvsarbetar

	20–44 år		45–59 år		Borås	
	Sundbyberg/Borås Med ¹	Utan ²	Sundbyberg Med	Utan	Med	Utan
Hälsoskäl	98,9 %	4,4 %	100,0 %	37,9 %	97,4 %	27,2 %
Brist på lämpliga arbets- tillfällen på orten	13,7 %	14,4 %	7,7 %	13,8 %	15,8 %	24,4 %
Otillräcklig utbildning	7,2 %	20,4 %	9,3 %	21,2 %	6,2 %	23,5 %
Det lönar sig dåligt	8,8 %	20,0 %	0,0 %	25,0 %	6,2 %	13,8 %
Tillsyn av eget sjukt/handi- kappat barn ³	—	—	—	—	—	—
Tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp	0,0 %	1,2 %	0,0 %	11,9 %	8,1 %	11,4 %
Arbete i det egna hushållet/ tillsyn av eget friskt barn	18,1 %	70,9 %	2,7 %	39,4 %	8,1 %	66,3 %
Studier ³	—	—	—	—	—	—
Svårt klara resor	0,0 %	0,8 %	0,0 %	0,0 %	2,6 %	6,5 %
Annat skäl	1,6 %	26,0 %	0,0 %	13,5 %	4,5 %	10,2 %
Summa	148,3 %	158,1 %	119,7 %	162,7 %	148,9 %	183,3 %

1) Med betyder med förtidspension/sjukbidrag.

2) Utan betyder utan förtidspension/sjukbidrag.

3) Eftersom inte någon med förtidspension/sjukbidrag uppgav tillsyn av eget sjukt barn eller studier som skäl till att de ej förvärvsarbetade har vi utelämnat dessa rader.

Huvudsakligt skäl

När det gäller det huvudsakliga skälet förenklas bilden starkt. I *Sundbyberg* uppgav 98 % hälsoskäl och 2 % brist på lämpliga arbetstillfällen.

I *Borås* uppgav 91 % hälsoskäl, 2 % brist på lämpliga arbetstillfällen, 2 % att det lönar sig dåligt, 2 % arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn och resten besvarade ej frågan.

Hur länge hade de haft problem med hälsan?

Av de förtidspensionerade som uppgett hälsoskäl – praktiskt taget alla – hade 97 % haft problem med hälsan mer än 2 år. Av dem som inte hade förtidspension var motsvarande andel 86 %.

Återigen om viljan att förvärvsarbete

27 % av dem med förtidspension/sjukbidrag som uppgett hälsoskäl till att de ej förvärvsarbetade skulle ha kunnat ta ett förvärvsarbete om det fanns arbetsuppgifter som var lämpliga med hänsyn till deras hälsa. Eftersom praktiskt taget alla med förtidspension/sjukbidrag uppgav hälsoskäl, kan vi jämföra detta med den andel som skulle velat förvärvsarbete under mätveckan – 15 %. Det är tydligt att med särskilda insatser skulle en hel del av de förtidspensionerade av medicinska skäl kunna ta ett arbete.

Bilaga 1 Teknisk redovisning av undersökningen

I avsnitt 3 redogörs kortfattat för population och urval, undersökningsvariabler, datainsamlingen, bortfall m m. I denna bilaga redovisas bl a mer utförligt vår bedömning av undersökningsresultatens tillförlitlighet.

1 Databearbetning

De ifyllda frågeformulären granskades. I de få fall, som det visade sig att alla aktuella frågor ej besvarats, gjordes telefonkompletteringar. Efter granskningen stansades uppgifterna in på magnetband. Maskinella kontroller utfördes vilka innebar att rimligheten hos samtliga variablers värden kontrollerades och att motsägande uppgifter kontrollerades och rättades.

2 Skattning av totaler och procenttal

I detta avsnitt redovisas mer i detalj vilka skattningsformler som användes vid uppräkningsarna till befolkningstotaler i de bägge kommunerna. I vissa tabeller redovisas resultaten från Sundbyberg och Borås sammanslaget. Eftersom Borås har fler invånare kommer förhållandena i Borås att återspeglas i resultaten i dessa tabeller.

Skattningar av antal personer med viss egenskap har beräknats som

$$\hat{Y} = \sum N_h \frac{\sum_{i=1}^{n_h} Y_{hi}}{n_h} \quad \text{där}$$

N_h = antal personer i efterstratum h enligt aviseringar inkomna t o m v 10 indelning i efterstrata har i varje kommun skett efter förvärvsarbete, 5-årsklass och ej förvärvsarbete, 5-årsklass samt uppgift saknas. totalt 17 st per kommun.

n_h = motsvarande antal svarande urvalspersoner i efterstratum h

Y_{hi} = variabelvärdet på individ i i efterstratum h (0 eller 1)

Skattningar av relativtal beräknas som

$$\hat{R} = \frac{\hat{Y}}{\hat{X}} = \frac{\sum N_h \frac{\sum Y_{hi}}{n_h}}{\sum N_h \frac{\sum X_{hi}}{n_h}}$$

3 Undersökningsresultatets tillförlitlighet

3.1 Allmänt om fel

De resultat som erhållits vid denna undersökning är i första hand skattningar av värden för hela eller delar av populationen, dvs för kvinnor i åldern 20–59 år kyrkobokförda och stadigvarande bosatta i Sundbybergs och Borås kommuner under vecka 13 1977.

Om en skattning inte överensstämmer med det sanna värdet i populationen sägs skattningen ha ett fel. Det totala felet i en skattning kan delas upp i en systematisk och en icke-systematisk, slumpmässig del.

Storleken på det icke-systematiska felet kan beräknas. Det anges ofta i form av s k konfidensintervall. Konfidensnivån (t ex 95 %) anger sannolikheten att populationens sanna värde ligger inom konfidensintervalllets gränser – under förutsättning att det ej finns några systematiska fel.

När det gäller systematiska fel finns inga helt säkra metoder att uppskatta deras storlek och/eller om de ens förekommer. Med hjälp av erfarenhet och analys av resultat från den aktuella undersökningen kan vi dock få en viss uppfattning om hur väl vi lyckats med att minimera dem. I den följande diskussionen kommer dessa problem att beröras mer i detalj.

Det totala fel som uppkommer vid skattningar kan härstamma från olika delar av undersökningen:

I Ramfel

- a) övertäckningsfel, dvs fel som beror på att personer som inte tillhör populationen kommit med i urvalet.
- b) undertäckningsfel, dvs fel som beror på att personer som tillhör populationen saknas i urvalsramen.

II Stickprovs- och estimationsfel,

dvs fel som beror på att vi i stället för en totalundersökning använt ett visst urvals- och skattningsförfarande.

III Mätfel,

dvs den samlade effekten av fel som uppstår i samband med intervjuerna och bearbetningen och som inte rättats till vid granskningen eller de maskinella kontrollerna.

IV Bortfallsfel,

dvs fel som beror på att en del personer som ingått i urvalet ej medverkat samt på att en del av dem som medverkat inte besvarat vissa frågor.

Vi ska nedan gå in på dessa olika orsaker till fel.

3.2 Ramfel

Populationen utgjordes som sagt av kvinnor i åldern 20–59 år kyrkobokförda och stadigvarande bosatta i Sundbybergs och Borås kommuner under vecka 13 1977. Eftersom vi sorterade ut de som avflyttat från kommunen före vecka 13 torde nettourvalet inte innehålla någon övertäckning. Däremot finns det ett antal kvinnor som inte kommit med i urvalet beroende på att urvalsramen inte var helt aktuell. Storleken på denna undertäckning är inte helt känd, men storleksordningen är sådan att den inte torde ha haft nämnvärd inverkan på resultaten.

3.3 Stickprovs- och estimationsfel

Som påpekats har vi inte räknat fram konfidensintervall för våra skattningar. Trots att det innebär en grov förenkling har vi beräknat precisionen i skattningarna med hjälp av SCBs utredningsinstituts varians-katalog. Den information man då behöver är det antal observationer som är bas för t ex ett visst procenttal. Nedan redovisas dessa antal:

Sundbyberg

AK-status	Åldersgrupp					Summa
	20–24	25–34	35–44	45–54	55–59	
1	29	47	29	71	60	236
2	88	193	121	136	88	626
3	15	37	17	20	5	94
4	0	1	1	1	0	3
5	0	0	6	12	14	32
Summa	132	278	174	240	167	991

Borås

AK-status	Åldersgrupp					Summa
	20–24	25–34	35–44	45–54	55–59	
1	34	86	72	75	48	315
2	81	189	149	141	64	624
3	15	36	18	12	8	89
4	3	7	4	2	2	18
5	1	1	3	8	8	21
Summa	134	319	246	238	130	1 067

Sundbyberg: AK-status 1 och 5

	Åldersgrupp					Summa
	20-24	25-34	35-44	45-54	55-59	
Vill ej arbeta mätveckan	26	42	28	71	62	229
Vill arbeta mätveckan	3	5	7	12	12	39
Summa	29	47	35	83	74	268

Borås: AK-status 1 och 5 LS

	Åldersgrupp					Summa
	20-24	25-34	35-44	45-54	55-59	
Vill ej arbeta mätveckan	31	68	63	66	49	277
Vill arbeta mätveckan	4	19	12	17	7	59
Summa	35	87	75	83	56	336

Förutsättningar för dessa skattningar av konfidensintervall ges i det följande. Notera att n_g i vår undersökning motsvaras av antalet intervjuade inom resp grupp. Vi kan också påpeka att förutsättningarna nedan inte är uppfyllda pga det komplicerade urval som drogs.

Halva 95 %-iga konfidensintervallens storlek för olika procenttal P_g

Beteckningar

- N_g = storleken av redovisningsgrupp g
- P_g = andelen individer (i procent) i redovisningsgrupp g som har den studerade egenskapen
- n_g = stickprovsstorleken i redovisningsgrupp g
- $\hat{P}_g = \frac{100}{n_g} \sum_{i=1}^{n_g} x_i$ där

$$x_i = \begin{cases} 1 & \text{om } i\text{:te individen har den studerade egenskapen} \\ 0 & \text{f ö} \end{cases}$$

Förutsättningar:

- obundet slumpmässigt urval (OSU)
- n_g är eller kan betraktas som konstant
- urvalsfraktionen är försumbar
- estimatorn \hat{P}_g användes

Halva konfidensintervallets storlek har beräknats enligt formeln:

$$1.96 \sqrt{\frac{P_g(100-P_g)}{n_g}}$$

P_g skattas i ovanstående formel med \hat{P}_g då denna är känd. Om en skattning av halva konfidensintervallets storlek önskas innan \hat{P}_g är beräknad, kan en tidigare gjord skattning eller en subjektiv skattning av P_g användas i formeln ovan.

Halva konfidensintervall på 95 % konfidensnivå

Stick- provs- storlek n_g	Procenttal P_g									
	95 eller 5	90 eller 10	85 eller 15	80 eller 20	75 eller 25	70 eller 30	65 eller 35	60 eller 40	55 eller 45	50
25	8.54 ^x	11.76 ^x	14.00 ^x	15.68 ^x	16.97	17.96	18.70	19.20	19.50	19.60
50	6.04 ^x	8.32 ^x	9.90	11.09	12.00	12.70	13.22	13.58	13.79	13.86
75	4.93 ^x	6.79	8.08	9.05	9.80	10.37	10.79	11.09	11.26	11.32
100	4.27 ^x	5.88	7.00	7.84	8.49	8.98	9.35	9.60	9.75	9.80
200	3.02	4.16	4.95	5.54	6.00	6.35	6.61	6.79	6.89	6.93
300	2.47	3.39	4.04	4.53	4.90	5.19	5.40	5.54	5.63	5.66
400	2.14	2.94	3.50	3.92	4.24	4.49	4.67	4.80	4.88	4.90
500	1.91	2.63	3.13	3.51	3.80	4.02	4.18	4.29	4.36	4.38
600	1.74	2.40	2.86	3.20	3.46	3.67	3.82	3.92	3.98	4.00
700	1.61	2.22	2.65	2.96	3.21	3.39	3.53	3.63	3.69	3.70
800	1.51	2.08	2.47	2.77	3.00	3.18	3.31	3.39	3.45	3.46
900	1.42	1.96	2.33	2.61	2.83	2.99	3.12	3.20	3.25	3.27
1000	1.35	1.86	2.21	2.48	2.68	2.84	2.96	3.04	3.08	3.10
1100	1.29	1.77	2.11	2.36	2.56	2.71	2.82	2.90	2.94	2.95
1200	1.23	1.70	2.02	2.26	2.45	2.59	2.70	2.77	2.81	2.83
1300	1.18	1.63	1.94	2.17	2.35	2.49	2.59	2.66	2.70	2.72
1400	1.14	1.57	1.87	2.10	2.27	2.40	2.50	2.57	2.61	2.62
1500	1.10	1.52	1.81	2.02	2.19	2.32	2.41	2.48	2.52	2.53
2000	.096	1.31	1.56	1.75	1.90	2.01	2.09	2.15	2.18	2.19
3000	0.78	1.07	1.28	1.43	1.55	1.64	1.71	1.75	1.78	1.79
4000	0.68	0.93	1.11	1.24	1.34	1.42	1.48	1.52	1.54	1.55
5000	0.60	0.83	0.99	1.11	1.20	1.27	1.32	1.36	1.38	1.39
6000	0.55	0.76	0.90	1.01	1.10	1.16	1.21	1.24	1.26	1.27
7000	0.51	0.70	0.84	0.94	1.01	1.07	1.12	1.15	1.17	1.17
8000	0.48	0.66	0.78	0.88	0.95	1.00	1.05	1.07	1.09	1.10
9000	0.45	0.62	0.74	0.83	0.89	0.95	0.99	1.01	1.03	1.03
10000	0.43	0.59	0.70	0.78	0.85	0.90	0.93	0.96	0.98	0.98
20000	0.30	0.42	0.49	0.55	0.60	0.64	0.66	0.68	0.69	0.69
30000	0.25	0.34	0.40	0.45	0.49	0.52	0.54	0.55	0.56	0.57

x) För det lägre procenttalet måste en viss försiktighet iaktas vid användningen av detta värde.

3.4 Mätfel

Mätfelen kan delas upp i några olika kategorier, som i och för sig hänger ihop:

- a) Instrumentfel
- b) Respondentfel
- c) Intervjuarfel
- d) Bearbetningsfel

3.4.a Instrumentfel

Vid utformningen av intervjuarformuläret fanns inte tid att göra en provundersökning. Det bedömdes inte heller som så nödvändigt, då de flesta frågorna har samma utformning som i Arbetskraftsundersökningarna (AKU). (Se vidare bilaga 3!)

Dessa frågor är väl utprovade och behöver inte diskuteras vidare i denna rapport. Däremot har vi med ett antal andra frågor, som var helt nya eller i varje fall inte lika väl utprovade.

Fråga 23: »Har Ni någon form av pension eller sjukbidrag» ställdes enligt instruktionerna enbart till dem som ej tillhör arbetskraften. Detta var en medveten inskränkning. Det finns inga indicier på att frågan skulle gett upphov till systematiska fel. Det partiella svarsbortfallet var 0,6 %.

Fråga 24: skäl till att man inte förvärvsarbetar. Frågan består egentligen av 7 delfrågor. Man kan förvänta sig att vart och ett av dessa skäl får en något högre frekvens jämfört med om vi skulle ha haft en helt öppen fråga. Detta eftersom uppgiftslämnarna så att säga blir påmind om att vart och ett av dessa skäl kan vara tänkbart. Man bör hålla detta i minnet om man jämför resultaten med andra undersökningar. Det finns dock inga indicier på att frågorna skulle gett systematiska fel. Det förekom inte något partiellt svarsbortfall.

Fråga 25 var en uppföljning av fråga 24. Här noterades även de som inte velat uppges något enda skäl. Det var sammanlagt 1,2 % av dem som inte tillhör arbetskraften som antingen inte velat svara på frågan om annat skäl eller som inte velat uppges något skäl.

Fråga 26, om huvudsakligt skäl ställdes till dem som uppgivit två eller flera skäl på frågorna 24 och 25. För dem som endast uppgivit ett skäl kodades detta in på fråga 26 som det huvudsakliga skälet. Det finns inga indicier på systematiska fel. Dock var det partiella svarsbortfallet 1,5 %. Det kan bli bero på svårigheter för uppgiftslämnare att ange bara ett skäl som det huvudsakliga.

Fråga 27: »Hur länge har Ni haft problem med Er hälsa», ställdes till dem som uppgivit hälsoskäl som orsak till att de ej förvärvsarbetar. Det finns inga indicier på systematiska fel. Det partiella svarsbortfallet var 0,3 %.

Fråga 28, huruvida de som uppgivit hälsoskäl till att de ej förvärvsarbetar, skulle kunna ta ett förvärvsarbete, om det fanns arbetsuppgifter, som var lämpliga med hänsyn till deras hälsa. Frågan är svår att besvara, eftersom mycket är oklart i frågans lydelse. Detta var också orsaken till att svarsalternativet »Vet ej» fanns med. Hela 12,6 % av de aktuella uppgiftslämnarna besvarade ej frågan eller svarade »Vet ej». Vi har dock inga indicier på systematiska fel.

Fråga 29: eventuella hemmavarande barn under 17 år. Det finns inga indicier på systematiska fel. Det förekommer inte heller något partiellt svarsbortfall.

Fråga 30 angående barntillsynen under vecka 13 för sysselsatta kvinnor med barn under 13 år ledde till en del kompletteringar, eftersom anvisningen på sid 6 i formuläret: »Om barn är fött i april 1965 och senare (6504 till 7704) anses det ej ha fyllt 13 år» var felaktig. Det skulle ha stått 1964 och 6404.

Eftersom barn kan ha plats inom den kommunala barnomsorgen om vårdnadshavaren studerar eller om särskilda skäl föreligger och eftersom en del barn har manlig vårdnadshavare leder frågans utformning av dessa skäl till en underskattning av det totala antalet barn i resp kommun med plats inom den kommunala barnomsorgen. Å andra sidan inkluderas barn till graviditetslediga mödrar. Eftersom en del av dessa barn kan ha lämnat sina platser inom den kommunala barnomsorgen under moderns graviditetsledighet, men i enlighet med frågans uppläggnings redovisas som barn med plats inom den kommunala barnomsorgen, får man pga detta en överskattning av antalet barn med plats. De graviditetslediga utgör 5,8 % av totala antalet sysselsatta mödrar med barn under 13 år, men då de flesta av dessa endast har ett barn torde denna överskattning spela en mindre roll än den ovan nämnda underskattningen.

Det infördes ytterligare ett alternativ: 16, som innebar förlängd tjänstledighet pga graviditet.

För endast 0,2 % av barnen saknades uppgift om tillsyn.

Fråga 31: »Hur lång tid brukar resan ta från bostaden till arbetet?» ställdes endast till sådana som förvärvsarbetade under vecka 13. Det finns inga tecken på att den skulle gett upphov till systematiska fel. I restiden inräknades ev tid för att lämna barn. Det förekom inget partiellt svarsbortfall på denna fråga. Om up arbetat i hemmet fick de en särskild kod.

Fråga 32: »På vilket sätt brukar Ni färdas till Ert arbete?» ställdes också den enbart till dem som arbetar under vecka 13. De som förvärvsarbetar i hemmet fick en särskild kod. Det finns inga indicier på systematiska fel. Inget partiellt svarsbortfall.

Fråga 33: om de brukar lämna barnet/barnen på väg till arbetet samt hur lång tid detta brukar ta, ställdes till dem som arbetat under vecka 13 och

som hade barn under 13 år. Det finns inga indicier på systematiska fel. Det partiella svarsbortfallet var 0,4 %.

Fråga 34, om tillsyn av sjukt barn under mars månad ställdes till sysselsatta med barn under 13 år utom de graviditetslediga. Uppgifterna från denna fråga måste behandlas med försiktighet. Erfarenheterna från tidigare undersökningar (enligt uppgift från familjestödsutredningen) talar för att underrapportering kan förväntas för familjer där barntillsynen inte påverkas av eventuell sjukdom.

Man bör även komma ihåg att uppgifterna avser en viss månad i början av året. I början av året har vanligtvis inte alla dagar med rätt till föräldrapenning utnyttjats.

Det partiella svarsbortfallet var 0,4 % på den första delfrågan, medan det på övriga delfrågor ej förekommer något svarsbortfall.

Fråga 35, om man försökt att få stadigvarande hjälp med barntillsynen, ställdes enbart till dem som ej tillhörde arbetskraften, till arbetslösa samt till graviditetslediga; alla med barn under 13 år. Frågan mäter sålunda ingalunda den aktuella, aktiva efterfrågan på kommunal barnomsorg bland *alla* kvinnor med barn under 13 år i åldern 20–59 år i resp kommun.

Det finns inga tecken på systematiska fel. Det förekommer inte något partiellt svarsbortfall.

Fråga 36, om man ser efter andras barn, när dessa förvärvsarbetar eller *studerar*, ställdes till samtliga (eftersom inga intagna för anstaltsvård kom med i undersökningen). Formuleringen av frågan ändrades efter det att formuläret blivit tryckt, så att man lade till »eller studerar». Det finns inga indicier på systematiska fel. Det förekommer inte något partiellt svarsbortfall på första delfrågan, 0,6 % på den andra och 0,6 % på den tredje.

Fråga 37 om skolutbildningen avsåg endast att ta reda på om man hade någon skolutbildning utöver den obligatoriska eller ej. Om någon uppgav t ex yrkesskola eller folhögskola, så ansågs frågan besvarad med Ja. Avsikten var att kombinera svaren på denna fråga med dem på nästa. Det finns inga indicier på systematiska fel. Genom frågans enkla formulering blev svarsbortfallet lågt – trots att det ofta finns en motvilja mot utbildningsfrågor – endast 0,1 %.

Fråga 38 avsåg att ta reda på hur många som hade någon slags yrkesutbildning. Yrkesutbildning definierades som mer än 2 månaders heltidsstudier eller praktik som lett till att man behärskar ett arbete så pass att det går att få en sådan anställning – bortsett från konjunkturnässiga svängningar i arbetsmarknadsläget.

Vi har inga indicier på systematiska fel. Det partiella svarsbortfallet var 0,2 %.

Fråga 39 är egentligen två frågor, den ena om hushållstyp och den andra om en ev makes/sammanboendes inkomst under föregående år. Frågan om hushållstyp hade inget partiell svarsbortfall. Det finns inga tecken på systematiska fel. På den andra frågan var svarsbortfallet 6,5 %. Vi har däremot inga belägg för huruvida detta stora bortfall givit upphov till systematiska fel.

3.4.b Respondentfel

Vid en intervju kan respondenten missuppfatta en eller flera frågor, ge oriktiga svar beroende på minnesfel eller medvetet eller omedvetet lämna en felaktig uppgift för att avge ett »socialt acceptabelt» svar. Det kan finnas fler anledningar till fel. Fel beroende på missuppfattning har till viss del redan berörts i föregående avsnitt.

Minnesfel kan förekomma i flera frågor. Däremot är det svårt att ange att dessa skulle givit upphov till systematiska fel. Tendensen att vilja avge »socialt acceptabla» svar kan möjligen ha givit upphov till att vi fått en viss överskattningsnivå av utbildningsnivån liksom även av inkomstnivån för make/sammanboende. Det finns dock inga säkra belägg för detta.

3.4.c Intervjuarfel

Enligt uppgift från SCBs intervjuarenhet upplevde intervjuarna själva inte att undersökningen var problematisk. Många frågor hade de erfarenhet av från AKU. De frågor som lagts till upplevdes inte heller som svåra. I några fall – beroende på fel i formuläret – skickades rättelser ut, vilka orsakade problem. Sådana fel rättades till via telefonkompletteringar i efterhand. Det finns inga belägg för att intervjuarfel givit upphov till systematiska fel.

3.4.d Bearbetningsfel

Även i samband med granskning, stansning, maskinella kontroller och tabellkörning kan fel uppkomma. Eftersom de flesta av dessa moment tvärtom medför en reducering av fel förefaller det inte troligt att systematiska fel av betydelse skulle ha införts vid bearbetningen.

3.4.e Bortfallsfel

Bortfallsfel uppstår när bortfallsindividerna i något avseende avviker från svarsindividerna, samt att de åtgärder som vidtas för att om möjligt rätta till detta inte är tillräckliga. Bortfallet kan t ex vara selektivt på så sätt att medelvärdet för en variabel är annorlunda i bortfallsgruppen än bland de svarande, att fördelningen av variabelvärden är annorlunda, att sambandet mellan två variabler i bortfallsgruppen är högre eller lägre än bland de svarande osv. Eftersom skattningarna bygger på de svarande kan man därför få systematiska fel. Storleken av bortfallsfelet är i regel svår att uppskatta. En övre gräns får man om man räknar ut den maximala effekten då samtliga variabelvärden för bortfallet läggs i den ena eller

andra extrempunkten av fördelningen.

Det finns olika ansatser att försöka få ett grepp om bortfallets inverkan på skattningarna. I denna undersökning tror vi att bortfallet är större bland dem som ej tillhör arbetskraften, vilken i sin tur givit en viss överskattning av förvärvsfrekvensen.

Vid urvalsdragningen delades populationen in i strata efter åldersklass och uppgift om förvärvsarbete eller ej enligt FoB-75.

Bortfallets storlek i olika uppräkningsklasser:

Sundbyberg

Ålder	Förvärvsarb enl FoB-75	Ej förvärvsarb enl FoB-75	Uppgift saknas ¹	Summa
20-24	21,8 %	10,7 %	23,5 %	18,5 %
25-29	9,7 %	6,0 %	11,1 %	8,4 %
30-34	9,7 %	22,7 %	7,7 %	14,9 %
35-39	6,0 %	18,0 %	x 40,0 %	13,3 %
40-44	16,7 %	22,9 %	x 0,0 %	18,6 %
45-49	7,5 %	32,1 %	x 0,0 %	18,9 %
50-54	16,7 %	12,9 %	x 0,0 %	14,3 %
55-59	10,6 %	11,1 %	x 33,3 %	11,2 %
Summa	12,2 %	16,1 %	16,2 %	14,3 %

Borås

Ålder	Förvärvsarb enl FoB-75	Ej förvärvsarb enl FoB-75	Uppgift saknas ¹	Summa
20-24	3,0 %	11,9 %	5,6 %	6,9 %
25-29	4,9 %	9,0 %	7,1 %	6,9 %
30-34	2,6 %	5,1 %	x 0,0 %	3,7 %
35-39	1,5 %	7,5 %	x 33,3 %	5,1 %
40-44	9,5 %	7,9 %	x 0,0 %	8,6 %
45-49	6,2 %	23,4 %	x 0,0 %	14,5 %
50-54	10,3 %	10,1 %	x 0,0 %	10,0 %
55-59	13,5 %	11,0 %	x 50,0 %	12,2 %
Summa	6,4 %	10,5 %	5,9 %	8,3 %

1) Kategorin »Uppgift saknas» består av personer som sedan 1975 flyttat till resp kommun från andra kommuner samt även av sådana för vilka FoBens produktionsstatistik ej redovisar någon uppgift.

x) Dessa procenttal bygger på mindre baser än 10 utvalda personer. Noteras bör att för personer för vilka uppgift saknades enligt FoB-75, så stratifierades inte urvalet med hänsyn till åldersklass.

Som synes varierar bortfallet inom uppräkningsklasser mycket. Från 6,0 % till 32,1 % i Sundbyberg och från 1,5 % till 23,4 % i Borås.

Både i Borås och Sundbyberg är bortfallet större bland de ej förvärvsarbetande enligt FoB-75, vilket var väntat. I Sundbyberg var bortfallet störst i åldersklasserna 20-24 år samt 40-49 år. I Borås var bortfallet störst bland dem i åldern 45-59 år.

Det är dock osäkert huruvida bortfallet inverkat på skattningarna, eftersom vi inte vet arbetskraftsstatus för dem som inte medverkat i undersökningen. Man kan dock misstänka att kvinnor som inte förvärsarbetade under vår mätperiod medverkat i mindre utsträckning och att våra skattningar därför till följd av bortfallet något överdriver andelen förvärsarbetande kvinnor.

Det kan vara intressant att jämföra bortfallet i denna undersökning med det i arbetskraftsundersökningarna (AKU). I AKU första kvartalet 1977 – som vi använder som jämförelsematerial i en rad tabeller – var bortfallet för kvinnor i åldern 25–64 år 6,5 % (i åldern 16–64 år 6,2 %). Men bortfallet är betydligt högre i storstadsområdena än på andra håll. Bortfallet var t ex bland båda könen 12,1 % i Stockholm.

Den preliminära utvärderingen och jämförelsen mellan FoB-anpassade AKU och FoB-75 tyder på att AKU ger en »riktig» skattning av antalet som förvärsarbetar minst 1 timme/vecka. Däremot ger AKU en viss överskattning av antalet förvärsarbetande minst 20 timmar/vecka. Uppgifter tyder också på att *bortfallet* i AKU tenderar att ha en lägre förvärsfrekvens än de svarande, varför bortfallets effekt – om vi sålunda bortser från andra fels inverkan – medför en överskattning av förvärsfrekvensen.

Vid AKU första kvartalet 1977 var andelen indirekta intervjuer totalt bland kvinnor i åldern 25–64 år 4,4 % (16–64 år 5,8 %). 14,5 % av alla män och kvinnor i åldern 16–74 år som klassificerats som ej tillhörande arbetskraften (AK-status 1+5) hade man fått uppgifter från via indirekta intervjuer. Motsvarande andel bland dem som tillhörde arbetskraften (AK-status 2+3+4) var 7,5 %.

Eftersom

- 1 vi inte tillät indirekta intervjuer vid vår undersökning
- 2 andelen indirekta intervjuer vid ordinarie AKU är högre bland dem som klassificerats som ej tillhörande arbetskraften samt
- 3 vi inte fått med någon enda som klassificerats som intagen för anstaltsvård, medan man i AKU första kvartalet 1977 fått fram att 1,5 % av dem som ej tillhör arbetskraften var intagna för anstaltsvård

kan det vara så att vår undersökning ger något högre värden på förvärsfrekvensen jämfört med AKU. Dock tar vi i vårt uppräkningsförfarande hänsyn till åldersfördelning och uppgift om förvärsarbete enligt FoB-75. Detta leder till att bortfallets snedvridande inverkan torde minskas något. Trots detta håller sannolikt den ovan nämnda slutsatsen.

3.5 Sammanfattning om undersökningsresultatets tillförlitlighet

Vissa av våra resultat har vi kunnat jämföra med data från andra källor i resp kommun. På detta sätt har vi fått en viss kontroll av tillförlitligheten hos våra skattningar.

Som framgår av avsnittet om barntillsynen var antalet barn till sysselsatta mödrar i Sundbyberg med plats på daghem 436. Enligt kommunens uppgifter hade vid årsskiftet 1976/77 totalt 410 barn plats på daghem. Enligt vår undersökning hade 326 förskolebarn och 79

skolbarn plats hos kommunalt avlönade dagbarnvårdare. Enligt kommunens uppgifter var det 267 förskolebarn och 55 skolbarn som hade sådan plats totalt. För Borås var motsvarande siffror:

	Daghem	Familjedaghem	
		förskolebarn	skolbarn
Vår undersökning	1 058	1 349	370
Kommunens uppgifter	1 265	1 324	406

Eftersom vi i vår undersökning endast frågar om tillsynen av barn till sysselsatta mödrar i åldern 20–59 år (se vidare avsnitt 2.4.a – fråga 30!) bör våra siffror ligga lägre än kommunens uppgifter. Men som vi ser ovan ligger vi istället – i vissa fall – högre. Vad beror nu detta på? Vad beror det på att våra skattningar i Sundbyberg ligger högre i förhållande till kommunens uppgifter jämfört med i Borås. Vad beror det på att våra uppgifter om antalet barn med plats på kommunala familjedaghem nästan genomgående ligger över kommunens uppgifter, medan siffrorna för daghem är mera »realistiska».

Enligt vår bedömning kan man söka orsakerna till dessa skillnader i några olika faktorer:

- 1 Bortfallet har troligen den inverkan att vi överskattar förvärvsfrekvensen något. Eftersom bortfallet är större i Sundbyberg torde denna överskattning där vara något större än i Borås. Detta leder i sin tur till att de sysselsattas antal, liksom antalet barn till sysselsatta, överskattas. Av samma skäl överskattas antalet barn till sysselsatta med plats på daghem något – i varje fall i Sundbyberg där bortfallet är högre.
- 2 När det gäller uppgifterna om antalet barn med plats hos kommunalt avlönade dagbarnvårdare kan det dessutom vara så att kommunalt avlönade dagbarnvårdare även tar »privata» barn vid sidan om de barn som de får betalt av kommunen för. De som har sina barn på »privata» pengar hos en kommunalt avlönad dagbarnvårdare svarar då att barnen har plats hos en sådan – inte på ett privat familjedaghem. Vi vet dock lite om hur vanligt sådant är.
- 3 Slumpmässiga avvikelser. Alla ovan redovisade skillnader ligger inom den statistiska felmarginalen, om man studerar dem enskilt. Problemet är att det finns ett mönster i skillnaderna. Tar man hänsyn till detta är det mera tveksamt om det går att förklara skillnaderna i sin helhet med slumpmässiga avvikelser.
- 4 Brister i kommunens egna uppgifter.

Som vi bedömer det förefaller det finnas belägg för att vi – i varje fall i Sundbyberg – något överskattar antalet sysselsatta och underskattar antalet ej i arbetskraften bland kvinnor i åldern 20–59 år.

Bilaga 2 Tabeller

Tabellerna är löpande numrerade efter avsnitten i rapporten.

6.0.1 Kvinnor efter åldersgrupp, kommun, uppgift om förvärvsarbete eller ej enligt FoB-75 och andel som tillhör arbetskraften (AK-status 2+3+4)

	Sundbyberg			Borås		
	För- värvs- arbete	Ej för- värvs- arbete	Uppgift saknas	För- värvs- arbete	Ej för- värvs- arbete	Uppgift saknas
20-24 år	100,0 %	55,9 %	82,1 %	86,1 %	57,7 %	76,3 %
25-34 år	97,7 %	65,0 %	88,8 %	95,4 %	48,3 %	76,1 %
35-44 år	100,0 %	56,9 %	89,3 %	97,9 %	40,5 %	75,0 %
45-54 år	99,2 %	27,4 %	73,1 %	97,5 %	28,8 %	80,0 %
55-59 år	96,4 %	12,8 %	100,0 %	98,5 %	15,4 %	100,0 %

8.2 Sysselsatta kvinnor efter kommun, antal hemmavarande barn under 17 år samt arbetstid

Sundbyberg

	0 barn	1 barn	2 barn	3- barn	Totalt	
Kort deltid (1-19 timmar)	4,4 %	7,3 %	10,6 %	(9,7 %)	5,9 %	
Lång deltid (20-34 timmar)	19,8 %	38,6 %	45,0 %	(32,4 %)	27,6 %	
Heltid (35- timmar)	75,9 %	54,1 %	44,4 %	(57,9 %)	66,6 %	
Summa	100,0 % 61,3 %	100,0 % 26,2 %	100,0 % 10,3 %	100,0 % 2,2 %	100,0 % 100,0 %	N = 6 620

Borås

	0 barn	1 barn	2 barn	3- barn	Totalt	
Kort deltid	8,3 %	10,3 %	15,4 %	27,0 %	11,2 %	
Lång deltid	23,0 %	34,4 %	46,1 %	35,9 %	31,4 %	
Heltid	68,8 %	55,4 %	35,5 %	37,1 %	57,4 %	
Summa	100,1 % 52,8 %	100,1 % 21,4 %	100,0 % 20,1 %	100,0 % 5,6 %	100,0 % 99,9 %	N = 21 700

Sysselsatta kvinnor i åldern 16-74 år enligt AKU första kvartalet 1977

	0 barn ¹	1 barn	2 barn	3- barn	Totalt ²
Kort deltid	9,8 %	11,9 %	19,9 %	23,5 %	12,6 %
Lång deltid	26,9 %	38,3 %	40,6 %	42,3 %	32,5 %
Heltid	63,3 %	49,9 %	39,5 %	34,2 %	54,9 %
Summa	100,0 % 52,9 %	100,0 % 22,5 %	100,0 % 19,2 %	100,0 % 5,6 %	100,0 % 100,2 %

1) Siffrorna för 0 barn avser åldersgruppen 16-74 år.

2) Övriga siffror gäller åldersgruppen 20-74 år, vilket också är förklaringen till att procentsumman längst ner något överstiger 100,0 %.

8.3 Sysselsatta kvinnor efter kommun, antal hemmavarande barn under 17 år, hushållstyp samt arbetstid

Sundbyberg – sammanboende

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid (1–19 timmar)	5,2 %	7,5 %	11,4 %	(10,1 %)	6,8 %	
Lång deltid (20–34 timmar)	25,6 %	40,3 %	47,1 %	(33,8 %)	32,7 %	
Heltid (35– timmar)	69,2 %	52,2 %	41,5 %	(56,1 %)	60,5 %	
Summa	100,0 % 55,6 %	100,0 % 28,6 %	100,0 % 12,5 %	100,0 % 3,3 %	100,0 % 100,0 %	N = 4 170

Sundbyberg – ej sammanboende

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid (1–19 timmar)	3,2 %	7,0 %	7,6 %	(0,0 %)	4,3 %	
Lång deltid (20–34 timmar)	12,1 %	34,7 %	38,4 %	(0,0 %)	18,8 %	
Heltid (35– timmar)	84,8 %	58,4 %	54,1 %	(100,0 %)	77,0 %	
Summa	100,1 % 71,0 %	100,1 % 22,2 %	100,1 % 6,5 %	100,0 % 0,2 %	100,1 % 100,0 %	N = 2 450

Borås – sammanboende

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid	10,6 %	11,8 %	17,0 %	28,1 %	13,7 %	
Lång deltid	31,2 %	38,1 %	49,3 %	33,4 %	37,4 %	
Heltid	58,2 %	50,2 %	33,6 %	38,5 %	48,9 %	
Summa	100,0 % 44,2 %	100,1 % 24,4 %	99,9 % 24,1 %	100,0 % 7,3 %	100,0 % 100,0 %	N = 16 050

Borås – ej sammanboende

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid	4,5 %	2,0 %	2,3 %	(0,0 %)	4,0 %	
Lång deltid	9,6 %	14,7 %	47,2 %	(100,0 %)	14,3 %	
Heltid	85,9 %	83,2 %	50,5 %	(0,0 %)	81,8 %	
Summa	100,0 % 77,6 %	100,0 % 13,0 %	100,0 % 8,6 %	100,0 % 0,8 %	100,0 % 100,0 %	N = 5 650
Antal intervjuer	126	21	14	1	162	

8.4 Sysselsatta kvinnor utan hemmavarande barn under 17 år efter kommun, åldersgrupp, hushållstyp och arbetstid

Sundbyberg – 20–44 år

	Sammanboende	Ej sammanboende	Oavsett hushållstyp
Kort deltid	0,4 %	3,8 %	2,3 %
Lång deltid	14,1 %	5,1 %	9,1 %
Heltid	85,6 %	91,1 %	88,7 %
Summa	100,1 %	100,0 %	100,1 %
N	840	1 080	1 920

Sundbyberg – 45–59 år

	Sammanboende	Ej sammanboende	Oavsett hushållstyp
Kort deltid	8,0 %	2,3 %	6,2 %
Lång deltid	32,1 %	23,3 %	29,4 %
Heltid	59,9 %	74,4 %	64,4 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %
N	1 470	670	2 140

Borås – 20–44 år

	Sammanboende	Ej sammanboende	Oavsett hushållstyp
Kort deltid	6,2 %	3,7 %	4,9 %
Lång deltid	15,5 %	9,2 %	12,2 %
Heltid	78,3 %	87,1 %	82,9 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %
N	2 500	2 800	5 300

Borås – 45–59 år

	Sammanboende	Ej sammanboende	Oavsett hushållstyp
Kort deltid	13,0 %	5,9 %	11,2 %
Lång deltid	39,8 %	10,3 %	32,3 %
Heltid	47,2 %	83,8 %	56,6 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %
N	4 590	1 580	6 170

8.5 Sysselsatta kvinnor efter kommun, ålder, antal barn under 17 år samt antal timmar per vecka de vanligen arbetar

A Sundbyberg – 20–44 år

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid	2,3 %	6,5 %	9,0 %	(9,7 %)	5,0 %	
Lång deltid	9,1 %	36,5 %	43,2 %	(32,4 %)	24,3 %	
Heltid	88,7 %	57,0 %	47,8 %	(57,9 %)	70,7 %	
Summa	100,1 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
	47,6 %	33,1 %	15,7 %	3,6 %	100,0 %	N = 4 040

B Sundbyberg – 45–59 år

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid	6,2 %	10,3 %	(31,3 %)	–	7,3 %	
Lång deltid	29,4 %	45,5 %	(68,7 %)	–	32,6 %	
Heltid	64,4 %	44,2 %	(0,0 %)	–	60,1 %	
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %	–	100,0 %	
	82,7 %	15,5 %	1,9 %	0,0 %	100,1 %	N = 2 590

C Borås – 20–44 år

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid	4,9 %	5,1 %	12,4 %	27,3 %	9,0 %	
Lång deltid	12,2 %	35,3 %	50,2 %	35,3 %	30,7 %	
Heltid	82,9 %	59,6 %	37,4 %	37,4 %	60,3 %	
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
	38,0 %	35,2 %	28,1 %	8,7 %	100,0 %	N = 13 950

D Borås – 45–59 år

	0 barn	1 barn	2 barn	3– barn	Totalt	
Kort deltid	11,2 %	26,3 %	42,1 %	(0,0 %)	15,1 %	
Lång deltid	32,2 %	31,4 %	39,3 %	(100,0 %)	32,6 %	
Heltid	56,6 %	42,2 %	18,6 %	(0,0 %)	52,3 %	
Summa	100,0 %	99,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
	79,6 %	14,6 %	5,6 %	0,1 %	99,9 %	N = 7 750

9.1.1 Barn till sysselsatta mödrar efter kommun, barnens ålder och hur tillsynen är ordnad när modern förvärvsarbetar

A Sundbyberg

	Antal barn efter ålder							
	0-2 år		3-6 år		0-6 år ¹		7-12 år	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommunalt daghem	84	18,7	352	35,4	436	30,2	-	-
Kommunalt familjedaghem	76	16,9	250	25,2	326	22,6	79	6,9
Privat familjedaghem	51	11,3	58	5,8	109	7,6	16	1,4
Deltidsförskola	-	-	-	-	-	-	-	-
Fritidshem	-	-	-	-	-	-	228	19,8
Up är dagbarnvårdare	42	9,3	81	8,2	123	8,5	100	8,7
Up är graviditetsled. eller har förlängd tjänstledighet pga barnsbörd	96	21,3	8	0,8	104	7,2	-	-
Make/sammanboende	51	11,3	148	14,9	199	13,8	110	9,6
Övrig anhörig	33	7,3	85	8,6	118	8,2	36	3,1
Hemhjälp/barnflicka	3	0,7	-	-	3	0,2	-	-
Up bara borta när barnet är i skolan	-	-	-	-	-	-	71	6,2
Barnet klarar sig självt	-	-	-	-	-	-	450	39,2
Annan tillsyn	10	2,2	11	1,1	21	1,5	59	5,1
Uppgift saknas	4	0,9	-	-	4	0,2	-	-
Summa	450	99,9	993	100,0	1 443	100,0	1 149	100,0

B Borås

	Antal barn efter ålder							
	0-2 år		3-6 år		0-6 år ¹		7-12 år	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommunalt daghem	290	13,5	768	20,7	1 058	18,1	75	1,0 ²
Kommunalt familjedaghem	548	25,5	801	21,6	1 349	23,0	370	5,4
Privat familjedaghem	326	15,2	432	11,6	758	12,9	369	5,4
Deltidsförskola	-	-	49	1,3	49	0,8	-	-
Fritidshem	-	-	-	-	-	-	106	1,5
Up är dagbarnvårdare	15	0,7	355	9,6	370	6,3	334	4,9
Up är graviditetsled. eller har förlängd tjänstledighet pga barnsbörd	451	21,0	-	-	451	7,7	-	-
Make/sammanboende	141	6,6	432	11,6	573	9,8	585	8,6
Övrig anhörig	114	5,3	186	5,0	300	5,1	486	7,1
Hemhjälp/barnflicka	92	4,3	178	4,8	270	4,6	34	0,5
Up bara borta när barnet är i skolan	-	-	-	-	-	-	1 470	21,5
Barnet klarar sig självt	-	-	-	-	-	-	1 950	28,5
Annan tillsyn	172	8,0	511	13,8	683	11,7	1 025	15,0
Uppgift saknas	-	-	-	-	-	-	36	0,5
Summa	2 149	100,1	3 712	100,0	5 861	100,0	6 840	99,9

1) Åldersgruppen 0-6 år liksom den 3-6 år innefattar alla som är födda under 1970, trots att en del av dessa har fyllt 7 år. Skälet till detta är att vi ville ha med *alla förskolebarn* i gruppen 0-6 år.

2) Uppgiften om antal skolbarn med plats på daghem i Borås gäller utvidgade syskongrupper. Det kan jämföras med fritidshem.

Observera att alternativet »annan tillsyn» avser olika kombinationer av *privata* lösningar på barnomsorgen.

I tabellen har skattningarna av det absoluta antalet med olika form av tillsyn angetts på en-tals-siffran när. Man bör komma ihåg att dessa skattningar har en osäkerhet beroende på att det är en urvalsundersökning. I Sundbyberg hade det därför kanske varit motiverat att ange siffrorna avrundat till närmaste 50-tal och i Borås till närmaste 100-tal.

Ort	1977	1978	1979	1980
Alingsås	10	10	10	10
Borås	100	100	100	100
Borås (1980)	100	100	100	100
Borås (1981)	100	100	100	100
Borås (1982)	100	100	100	100
Borås (1983)	100	100	100	100
Borås (1984)	100	100	100	100
Borås (1985)	100	100	100	100
Borås (1986)	100	100	100	100
Borås (1987)	100	100	100	100
Borås (1988)	100	100	100	100
Borås (1989)	100	100	100	100
Borås (1990)	100	100	100	100
Borås (1991)	100	100	100	100
Borås (1992)	100	100	100	100
Borås (1993)	100	100	100	100
Borås (1994)	100	100	100	100
Borås (1995)	100	100	100	100
Borås (1996)	100	100	100	100
Borås (1997)	100	100	100	100
Borås (1998)	100	100	100	100
Borås (1999)	100	100	100	100
Borås (2000)	100	100	100	100
Borås (2001)	100	100	100	100
Borås (2002)	100	100	100	100
Borås (2003)	100	100	100	100
Borås (2004)	100	100	100	100
Borås (2005)	100	100	100	100
Borås (2006)	100	100	100	100
Borås (2007)	100	100	100	100
Borås (2008)	100	100	100	100
Borås (2009)	100	100	100	100
Borås (2010)	100	100	100	100
Borås (2011)	100	100	100	100
Borås (2012)	100	100	100	100
Borås (2013)	100	100	100	100
Borås (2014)	100	100	100	100
Borås (2015)	100	100	100	100
Borås (2016)	100	100	100	100
Borås (2017)	100	100	100	100
Borås (2018)	100	100	100	100
Borås (2019)	100	100	100	100
Borås (2020)	100	100	100	100
Borås (2021)	100	100	100	100
Borås (2022)	100	100	100	100
Borås (2023)	100	100	100	100
Borås (2024)	100	100	100	100
Borås (2025)	100	100	100	100
Borås (2026)	100	100	100	100
Borås (2027)	100	100	100	100
Borås (2028)	100	100	100	100
Borås (2029)	100	100	100	100
Borås (2030)	100	100	100	100
Borås (2031)	100	100	100	100
Borås (2032)	100	100	100	100
Borås (2033)	100	100	100	100
Borås (2034)	100	100	100	100
Borås (2035)	100	100	100	100
Borås (2036)	100	100	100	100
Borås (2037)	100	100	100	100
Borås (2038)	100	100	100	100
Borås (2039)	100	100	100	100
Borås (2040)	100	100	100	100
Borås (2041)	100	100	100	100
Borås (2042)	100	100	100	100
Borås (2043)	100	100	100	100
Borås (2044)	100	100	100	100
Borås (2045)	100	100	100	100
Borås (2046)	100	100	100	100
Borås (2047)	100	100	100	100
Borås (2048)	100	100	100	100
Borås (2049)	100	100	100	100
Borås (2050)	100	100	100	100
Borås (2051)	100	100	100	100
Borås (2052)	100	100	100	100
Borås (2053)	100	100	100	100
Borås (2054)	100	100	100	100
Borås (2055)	100	100	100	100
Borås (2056)	100	100	100	100
Borås (2057)	100	100	100	100
Borås (2058)	100	100	100	100
Borås (2059)	100	100	100	100
Borås (2060)	100	100	100	100
Borås (2061)	100	100	100	100
Borås (2062)	100	100	100	100
Borås (2063)	100	100	100	100
Borås (2064)	100	100	100	100
Borås (2065)	100	100	100	100
Borås (2066)	100	100	100	100
Borås (2067)	100	100	100	100
Borås (2068)	100	100	100	100
Borås (2069)	100	100	100	100
Borås (2070)	100	100	100	100
Borås (2071)	100	100	100	100
Borås (2072)	100	100	100	100
Borås (2073)	100	100	100	100
Borås (2074)	100	100	100	100
Borås (2075)	100	100	100	100
Borås (2076)	100	100	100	100
Borås (2077)	100	100	100	100
Borås (2078)	100	100	100	100
Borås (2079)	100	100	100	100
Borås (2080)	100	100	100	100
Borås (2081)	100	100	100	100
Borås (2082)	100	100	100	100
Borås (2083)	100	100	100	100
Borås (2084)	100	100	100	100
Borås (2085)	100	100	100	100
Borås (2086)	100	100	100	100
Borås (2087)	100	100	100	100
Borås (2088)	100	100	100	100
Borås (2089)	100	100	100	100
Borås (2090)	100	100	100	100
Borås (2091)	100	100	100	100
Borås (2092)	100	100	100	100
Borås (2093)	100	100	100	100
Borås (2094)	100	100	100	100
Borås (2095)	100	100	100	100
Borås (2096)	100	100	100	100
Borås (2097)	100	100	100	100
Borås (2098)	100	100	100	100
Borås (2099)	100	100	100	100
Borås (2100)	100	100	100	100

9.1.2 Barn till sysselsatta mödrar som vanligen för-
värvar arbetar minst 20 timmar per vecka efter
kommun, ålder och hur barntillsynen ordnas

A Sundbyberg

	Förskolebarn (0-6 år)		Skolbarn (7-12 år)	
	Antal	%	Antal	%
Kommunalt daghem	436	33,2	0	0,0
Kommunalt familje- daghem	298	22,7	79	7,3
Privat familjedaghem	85	6,5	16	1,5
Fritidshem	0	0,0	228	21,1
Modern dagbarnvårdare	112	8,5	100	9,2
Modern graviditetsled. eller har förlängd tjänstledighet pga barnsbörd	104	7,9	0	0,0
Make/sammanboende	178	13,6	107	9,9
Övrig anhörig	90	6,9	24	2,2
Hemhjälp/barnflicka	0	0,0	0	0,0
Modern bara borta när barnet är i skolan	0	0,0	60	5,5
Barnet klarar sig självt	0	0,0	428	39,5
Annan tillsyn	10	0,8	41	3,8
Uppgift saknas	0	0,0	0	0,0
Summa	1 313	100,0	1 083	100,0

B Borås

	Förskolebarn		Skolbarn	
	Antal	%	Antal	%
Kommunalt daghem	1 057	21,5	75	1,3
Kommunalt familje- daghem	1 316	26,8	370	6,4
Privat familjedaghem	578	11,8	335	5,8
Deltidsförskola	15	0,3	0	0,0
Fritidshem	0	0,0	106	1,8
Modern är dagbarnvårdare	370	7,5	334	5,8
Modern graviditetsled. eller har förlängd tjänstledighet pga barnsbörd	383	7,8	0	0,0
Make/sammanboende	374	7,6	380	6,6
Övrig anhörig	165	3,4	334	5,8
Hemhjälp/barnflicka	270	5,5	34	0,6
Modern bara borta när barnet är i skolan	0	0,0	1 085	18,7
Barnet klarar sig självt	0	0,0	1 818	31,4
Annan tillsyn	387	7,9	880	15,2
Uppgift saknas	0	0,0	36	0,6
Summa	4 915	100,0	5 787	100,0

9.2.1 Sysselsatta kvinnor med barn under 13 år utom graviditetslediga efter antal barn och huruvida något barn varit hemma under mars månad pga sjukdom

	1 barn		2 barn		3- barn		Totalt	
	Sund- byberg	Borås	Sund- byberg	Borås	Sund- byberg	Borås	Sund- byberg	Borås
Ej sjukt barn i mars	64,5 %	75,2 %	71,5 %	72,2 %	(43,5 %)	74,5 %	65,2 %	73,6 %
Sjukt barn i mars	35,5 %	23,5 %	28,5 %	27,8 %	(56,5 %)	25,5 %	34,8 %	25,9 %
Ingen uppgift	0,0 %	1,3 %	0,0 %	0,0 %	(0,0 %)	0,0 %	0,0 %	0,5 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

9.2.2 Barntillsyn under barns sjukdom i mars 1977 fördelat efter yngsta barnets ålder. Procent av de sysselsatta kvinnor som uppgivit någon sjukdag hos sina barn

A Sundbyberg

	Yngsta barnets ålder					N
	-1 år %	1-3 år %	4-6 år %	7-12 år %	0-12 år %	
Kommunal barnvårdare	-	3,2	20,5	4,9	9,2	59
Föräldra- penning	-	60,1	33,8	13,0	35,5	228
Tjänstledig, semester	-	9,2	27,9	9,9	15,3	97
Egen sjukdag, ledig dag	-	23,0	11,9	21,0	18,9	121
Annan person	-	17,4	20,9	17,4	18,5	118
Barnet självt	-	0	0	51,1	17,9	114
Annat sätt	-	8,3	14,0	2,3	8,0	51
Antal familjer med sjuka barn	0	218	200	223	641	

B Borås

	Yngsta barnets ålder					N
	-1 år %	1-3 år %	4-6 år %	7-12 år %	0-12 år %	
Kommunal barnvårdare	0	6,7	27,0	0	6,5	131
Föräldra- penning	50,8	55,7	31,3	8,3	30,7	621
Tjänstledig, semester	0	2,0	12,0	4,8	4,7	94
Egen sjukdag, ledig dag	0	10,0	0	41,0	22,0	444
Annan person	49,3	25,3	42,3	17,3	25,1	506
Barnet självt	0	0	3,7	28,6	13,3	269
Annat sätt	0	7,2	14,3	3,8	6,5	131
Antal familjer med sjuka barn	67	752	301	901	2 021	

9.2.3 Sjukdagar för barn till sysselsatta kvinnor i mars 1977 och andelen dagar barnen fått tillsyn av barnvårdare resp med föräldrapenning fördelat efter yngsta barnets ålder

A Sundbyberg

	Yngsta barnets ålder				
	-1 år	1-3 år	4-6 år	7-12 år	0-12 år
Antal barnfamiljer	111	588	511	715	1 925
Antal familjer med sjukt barn	0	218	199	224	641
% av populationen	0	37,1	38,9	31,3	33,3
Medeltal sjukdagar	0	6,5	6,6	4,3	5,8
Summa sjukdagar	0	1 417	1 313	963	3 694
<i>Barnvårdare för</i>					
Antal familjer	-	27	41	11	59
Medeltal dagar/familj	-	3,6	4,0	5,0	4,1
% av sjukdagar	-	1,8	12,5	5,7	6,5
<i>Föräldrapenning</i>					
Antal familjer	-	130	68	29	227
Medeltal dagar/familj	-	4,2	4,5	1,3	3,9
% av sjukdagar	-	38,2	23,5	3,9	24,0

B Borås

	Yngsta barnets ålder				
	-1 år	1-3 år	4-6 år	7-12 år	0-12 år
Antal barnfamiljer	603	2 163	1 842	3 603	8 210
Antal familjer med sjukt barn	67	752	301	901	2 021
% av populationen	10,4	34,7	16,3	25,0	24,6
Medeltal sjukdagar	1,5	4,8	5,4	3,4	4,2
Summa sjukdagar	100	3 624	1 628	3 034	8 382
<i>Barnvårdare för</i>					
Antal familjer	0	50	81	0	131
Medeltal dagar/familj	0	5,0	3,8	0	4,2
% av sjukdagar	0	6,9	23,4	0	6,6
<i>Föräldrapenning</i>					
Antal familjer	34	418	94	75	621
Medeltal dagar/familj	1,0	2,3	4,0	1,5	2,4
% av sjukdagar	34,0	26,4	23,0	3,3	17,2

11.1 Kvinnor i arbete efter restid till arbetet och kommun

	Sundbyberg	Borås	Totalt
1-15 min	40,0 %	44,4 %	43,4 %
16-30 min	38,4 %	33,4 %	34,6 %
31-45 min	12,8 %	7,0 %	8,3 %
46-60 min	4,9 %	3,9 %	4,2 %
61-90 min	0,8 %	1,1 %	1,1 %
90- min	0,2 %	0,9 %	0,7 %
Hemarbete	2,9 %	^x 9,3 %	7,8 %
Veckopend.	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %

11.2 Kvinnor i arbete efter om de åker bil eller ej till arbetet och kommun

	Sundbyberg	Borås	Totalt
Åker bil	15,5 %	44,2 %	37,5 %
Åker ej bil	81,6 %	46,7 %	54,9 %
Hemarbete	2,9 %	^x 9,1 %	7,7 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %

x) Som synes stämmer inte andelen med förvärvsarbete i hemmet i Borås mellan tabell 11.1 och 11.2. Orsaken till detta är okänd, men torde bero på inkonsistenta svar från uppgiftslämnarnas sida.

11.3 Kvinnor i arbete med barn under 13 år och som brukar lämna av barn på vägen till arbetet efter extra tid detta tar samt kommun

	Sundbyberg	Borås	Totalt
0-15 min	61,2 %	63,7 %	63,2 %
16-30 min	36,4 %	32,0 %	32,9 %
31-45 min	2,4 %	2,9 %	2,8 %
46-60 min	0,0 %	1,4 %	1,2 %
60- min	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Uppgift saknas	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Summa	100,0 %	100,1 %	100,1 %

12.2 Frånvarande kvinnor med barn under 13 år efter frånvaroorsak och yngsta barnets ålder

	0 år	1-6 år	7-12 år	Totalt
Semester	7,2 %	8,9 %	3,5 %	6,7 %
Egen sjukdom	0,0 %	31,0 %	57,6 %	27,7 %
Tjl pga graviditet	88,1 %	18,4 %	0,0 %	37,7 %
Tjl, sjukledig, semester pga sjukt barn	0,0 %	12,6 %	2,7 %	5,3 %
Övrig tjl eller annat skäl	4,7 %	29,1 %	36,2 %	22,6 %
Summa	100,0 % 35,4 %	100,0 % 35,2 %	100,0 % 29,3 %	100,0 % 99,9 %

14.3 Kvinnor ej i arbetskraften som förvärvsarbetat tidigare efter kommun och antal år de förvärvsarbetat tidigare

	Sundbyberg	Borås	Totalt	Riket ¹
Mindre än 1 år	3,1 %	2,8 %	2,8 %	11,3 %
1-2 år	11,2 %	6,7 %	7,4 %	
3-5 år	15,0 %	17,6 %	17,2 %	
6-10 år	19,7 %	26,8 %	25,7 %	38,6 %
Mer än 10 år	48,5 %	45,9 %	46,3 %	49,3 %
Uppgift saknas	2,5 %	0,2 %	0,5 %	0,8 %
Summa	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

1) Rikssiffrorna kommer från undersökningen av den icke sysselsatta befolkningen mars/april 1975 och avser åldersgruppen 16-69 år.

15.2 Kvinnor ej i arbetskraften efter kommun, ålder samt skäl till att de ej förvärsarbetar

A Sundbyberg

	20-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-59 år	Totalt
Hälsoskäl	6,0 %	7,3 %	37,0 %	59,5 %	62,8 %	39,6 %
Brist på lämpliga arbetstillfällen	5,2 %	1,5 %	13,0 %	7,4 %	13,8 %	8,3 %
Otillräcklig utbildning	20,2 %	6,3 %	13,0 %	17,4 %	17,7 %	15,1 %
Det lönar sig dåligt	5,2 %	6,8 %	23,9 %	18,2 %	16,3 %	13,9 %
Tillsyn av eget sjukt/handikappat barn	0,0 %	3,4 %	3,2 %	2,1 %	0,0 %	1,6 %
Tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp	0,0 %	0,0 %	3,2 %	5,0 %	8,8 %	4,2 %
Arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn	27,6 %	60,7 %	55,9 %	26,5 %	24,7 %	36,3 %
Studier	68,7 %	22,9 %	5,4 %	4,6 %	0,0 %	16,2 %
Svårighet att klara resor	0,0 %	0,0 %	2,2 %	0,0 %	0,0 %	0,2 %
Annat skäl	68,7 %	31,7 %	20,4 %	10,3 %	6,4 %	22,9 %
Summa	201,6 %	140,6 %	177,2 %	151,0 %	150,5 %	158,3 %

B Borås

	20-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-59 år	Totalt
Hälsoskäl	10,7 %	4,7 %	13,3 %	39,8 %	63,5 %	24,3 %
Brist på lämpliga arbetstillfällen	20,6 %	14,0 %	17,1 %	24,5 %	12,2 %	17,4 %
Otillräcklig utbildning	34,2 %	13,6 %	24,1 %	18,1 %	12,2 %	19,3 %
Det lönar sig dåligt	9,5 %	23,9 %	24,7 %	14,3 %	12,2 %	17,8 %
Tillsyn av eget sjukt/handikappat barn	0,0 %	3,0 %	2,1 %	8,5 %	1,8 %	3,3 %
Tillsyn av nära anhörig med sjukdom/handikapp	0,0 %	0,0 %	4,3 %	11,9 %	10,4 %	4,9 %
Arbete i eget hushåll/tillsyn av eget friskt barn	38,8 %	88,0 %	71,6 %	51,2 %	38,3 %	61,5 %
Studier	45,8 %	6,0 %	22,1 %	0,0 %	0,0 %	12,8 %
Svårighet att klara resor	0,0 %	1,0 %	1,3 %	5,3 %	5,3 %	2,5 %
Annat skäl	45,8 %	8,6 %	24,5 %	11,9 %	3,5 %	17,0 %
Summa	205,4 %	162,8 %	205,1 %	185,5 %	159,4 %	180,8 %

SCB STATISTISKA CENTRALBYRÅN
I/UTREDNINGSSINSTITUTET
102 50 Stockholm

P 7042

UB-NUMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

 1-7

UNDERSÖKNINGEN OM KVINNORS FÖRVÄRVSARBETE
I BORÅS OCH SUNDBYBERG

INTERVJUDATUM / 1977
INTERVJUARNUMMER:

1	Utförde Ni (up) något förvärvsarbete veckan 28.3 - 3.4 (förra veckan)?	1 Ja	Nej	Position 29															
2	Vi skall ta med avlönat arbete och arbete som egen företagare (även jordbrukare) eller fri yrkesutövare, även om det varat endast en timme. Utförde Ni (up) något sådant arbete veckan 28.3 - 3.4 (förra veckan)?	2 Ja	3 Nej																
3	Vad gjorde Ni huvudsakligen veckan 28.3 - 3.4 arbetade i eget hushåll (studerade) eller gjorde Ni något annat?	<table border="1"> <tr> <td>AH Arbetade i eget hushåll</td> <td>ST Studerade</td> <td>O Övrigt (Beskriv)</td> <td>FR Tillfälligt frånvarande från arbetet</td> <td>SÖ Arbets-sökande</td> <td>IA Intag. för anst. värd (Beskriv)</td> <td>LS Långvarigt sjuk (Beskriv)</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>7</td> <td>8</td> </tr> </table>			AH Arbetade i eget hushåll	ST Studerade	O Övrigt (Beskriv)	FR Tillfälligt frånvarande från arbetet	SÖ Arbets-sökande	IA Intag. för anst. värd (Beskriv)	LS Långvarigt sjuk (Beskriv)	1	2	3	4	5	7	8	Position 30
AH Arbetade i eget hushåll	ST Studerade	O Övrigt (Beskriv)	FR Tillfälligt frånvarande från arbetet	SÖ Arbets-sökande	IA Intag. för anst. värd (Beskriv)	LS Långvarigt sjuk (Beskriv)													
1	2	3	4	5	7	8													
4	Har någon familjemedlem (Har Er man eller någon annan familjemedlem), som Ni bör tillsammans med, jordbruk eller annat eget företag (ej AB), eller verksamhet som fri yrkesutövare?	Ja	3 Nej	Position 31															
5	Utförde Ni något arbete utan kontant lön i dennes företag veckan 28.3 - 3.4?	1 Ja	2 Nej																
6	Hur många timmar arbetade Ni veckan 28.3 - 3.4. Räkna även med ev övertid och extraarbete eller bisyssla.	tim		Position 32-33															
7	Fast Ni inte utförde förvärvsarbete veckan 28.3 - 3.4 hade Ni någon anställning? Eller hade Ni arbete som egen företagare (även jordbrukare) eller fri yrkesutövare?	1 Ja	Nej	Position 34															
8	Var Ni arbetssökande veckan 28.3 - 3.4?	1 Ja	2 Ja <small>Om FR och fr. 3</small>	3 Nej <small>Om SA och fr. 5</small>															
9 a	Varför var Ni borta från arbetet veckan 28.3 - 3.4?	<table border="1"> <tr> <td>1 = semester</td> <td>2 = sjukdom (egen)</td> <td>3 = tjänstledighet p g graviditet</td> <td>4 = tjänstledig, sjukledig, semester p g a sjukt barn</td> <td>5 = övr tjänstledighet eller annat skäl (Beskriv)</td> <td>6 = tillfälligt permitterad utan lön</td> <td>7 = avskat nytt arb med början inom 30 dgr</td> </tr> </table>			1 = semester	2 = sjukdom (egen)	3 = tjänstledighet p g graviditet	4 = tjänstledig, sjukledig, semester p g a sjukt barn	5 = övr tjänstledighet eller annat skäl (Beskriv)	6 = tillfälligt permitterad utan lön	7 = avskat nytt arb med början inom 30 dgr	Position 35							
1 = semester	2 = sjukdom (egen)	3 = tjänstledighet p g graviditet	4 = tjänstledig, sjukledig, semester p g a sjukt barn	5 = övr tjänstledighet eller annat skäl (Beskriv)	6 = tillfälligt permitterad utan lön	7 = avskat nytt arb med början inom 30 dgr													
9 b	Var det semester för vård av sjukt barn?	4 Ja	1 Nej																
10	På vilket sätt sökte Ni arbete?	<table border="1"> <tr> <td>Af = arbetsförmedling</td> <td>Ag = arbetsgivare</td> <td>An = annons</td> <td>O = övrigt (Beskriv)</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> </table>			Af = arbetsförmedling	Ag = arbetsgivare	An = annons	O = övrigt (Beskriv)	1	2	3	4	Position 36						
Af = arbetsförmedling	Ag = arbetsgivare	An = annons	O = övrigt (Beskriv)																
1	2	3	4																
11	Hur många veckor hade Ni varit arbetssökande (resp permitterad), veckan 28.3 - 3.4, medräknad?	2	3	4	5	6	7	8	Position 37-38										
	AK-STATUS	2	3	4	1	5	IA	5	LS	Position 39									
				Fråga 14	Fråga 16	Fråga 29	Fråga	Fråga 16											
12	Arbetade Ni den 28.3 - 6.4 (senast Ni var sys-selsatt) som	1 egen företagare	2 anställd	3 medhjälpande familjemedlem utan kontant lön?	Position 40														
13	Hur många timmar arbetar Ni vanligen per vecka i Ert arbete (om flera: i Era arbeten)?	1 0 tim	2 1 - 15 tim	3 16 - 19 tim	4 20 - 34 tim	5 35 tim eller mer	Position 41												
				Fråga 29															
	For BESKRIV	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>																	

4

FRÅGA 14

AK-STATUS 4

När sökte Ni senast arbete?

1 28 MARS - 3 APRIL 1977 (MÄTVECKAN)

42 2 2 FEBR -27 MARS 1977 (7-60 DAGAR FÖRE MÄTVECKANS SISTA DAG)

OM UP SENAST SÖKTE ARBETE FÖRE DEN 2 FEBR. 1977 ÄR UP EJ ARBETS-SÖKANDE. ÄNDRA AK-STATUS!

FRÅGA 15

AK-STATUS 4

Hur många timmar skulle Ni velat arbeta veckan 28/3-3/4-77?
TIMMAR

43-44

|||

FRÅGA 16

AK-STATUS 1,4,5 LS

Under veckan 28 mars till 3 april (förra veckan) förvärvsarbetade Ni alltså inte. Har Ni tidigare haft stadigvarande förvärvsarbete (dvs arbete under en sammanhängande period på minst 3 månader)?

1 NEJ } AK-STATUS 1 OCH 5 LS → FRÅGA 19

2 VET EJ } AK-STATUS 4 → FRÅGA 29

3 JA → NÄSTA FRÅGA

45

FRÅGA 17

När hade Ni senast stadigvarande förvärvsarbete?

1 FÖR MINDRE ÄN 1 MÅNAD SEDAN

2 FÖR 1-6 MÅNADER SEDAN

3 FÖR 7 MÅNADER TILL 2 ÅR SEDAN

4 FÖR 3 TILL 5 ÅR SEDAN

5 FÖR MER ÄN 6 ÅR SEDAN

6 VET EJ

46

FRÅGA 18

I ungefär hur många år har Ni förvärvsarbetat sammanlagt?

1 MINDRE ÄN 1 ÅR

2 1-2 ÅR

3 3-5 ÅR

4 6-10 ÅR

5 MER ÄN 10 ÅR

6 VET EJ

AK-STATUS 4 → FRÅGA 29

AK-STATUS 1 OCH 5 LS → NÄSTA FRÅGA

47

FRÅGA 19

AK-STATUS 1 OCH 5 LS

Skulle Ni velat ha arbete veckan den 28 mars till 3 april?

1 NEJ → FRÅGA 23

2 JA → NÄSTA FRÅGA

48

FRÅGA 20

Hur många timmar skulle Ni velat arbeta den veckan?

TIMMAR

49-50

|||

51	<p>FRÅGA 21</p> <p>Hade Ni <u>kunnat</u> ta arbete veckan den 28 mars till 3 april (förra veckan) <u>eller</u> var Ni förhindrad att göra det?</p> <p>1 HADE KUNNAT TA ARBETE</p> <p>2 VAR FÖRHINDRAD</p>
52	<p>FRÅGA 22</p> <p>Har Ni sökt arbete någon gång och i så fall när gjorde Ni det?</p> <p>1 28/3-3/4-77 (MÄTVECKAN)</p> <p>2 7/2 - 27/3-77 (UPP TILL TVÅ MÅNADER INNAN MÄTVECKAN)</p> <p>3 28/3-76 - 6/2-77 (TVÅ MÅNADER UPP TILL ETT ÅR INNAN MÄTVECKAN)</p> <p>4 TIDIGARE ELLER ALDRIG</p>
53	<p>FRÅGA 23</p> <p>Har Ni någon form av pension eller sjukbidrag?</p> <p>1 NEJ → FRÅGA 24</p> <p>JA ↘ Vilken?</p> <p>2 FÖRTIDSPENSION</p> <p>3 SJUKBIDRAG</p> <p>4 ÄNKEPENSION</p> <p>5 HUSTRUTILLÄGG</p>
54 55 56 57 58 59 60	<p>FRÅGA 24</p> <p>Det kan finnas flera skäl till att man inte förvärvsarbetar. Nu ska jag räkna upp några tänkbara skäl, så får Ni ange vilka som passar in på Er egen situation. Att Ni inte förvärvsarbetar beror det på</p> <p>JA NEJ</p> <p>1 2 hälsoskäl? (01) OM UP SVARAR JA SKALL HON BESVARA FRÅGA 27!</p> <p>1 2 brist på lämpliga arbetstillfällen på orten? (02)</p> <p>1 2 otillräcklig utbildning? (03)</p> <p>1 2 att det lönar sig dåligt att förvärvsarbete? (04)</p> <p>1 2 tillsyn av eget barn, som behöver hjälp pga sjukdom eller handikapp? (05)</p> <p>1 2 tillsyn av annan nära anhörig, som behöver hjälp pga sjukdom eller ålder? (06)</p> <p>1 2 arbete i det egna hushållet, tillsyn av eget friskt barn? (07)</p>
61 62 63	<p>FRÅGA 25</p> <p>Finns det några andra skäl till att Ni inte förvärvsarbetar?</p> <p>JA ↘</p> <p>1 STUDIER (08)</p> <p>1 SVÅRT ATT KLARA RESOR TILL OCH FRÅN ETT ARBETE (11)</p> <p>1 ANNAT SKÅL, NÄMLIGEN (12):.....</p> <p>.....</p> <p>2 NEJ</p>
64-65	<p>FRÅGA 26</p> <p>OM UP UPPGIVIT TVÅ ELLER FLERA SKÅL SAMMANLAGT PÅ FRÅGORNA 24 OCH 25:</p> <p>Vilken är den huvudsakliga anledningen till att Ni inte förvärvsarbetar?</p> <p>SKRIV I MARGINALEN DEN KOD SOM FINNS FÖR ALTERNATIVET OVAN!</p>

6

FRÅGA 27

ENDAST UP SOM UPPGETT HÄLSOSKÅL SOM FÖRVÄRVSHINDER

Hur länge har Ni haft problem med Er hälsa?

1 UPP TILL TVÅ MÅNADER

2 TVÅ MÅNADER TILL ETT HALVÅR

3 ETT HALVÅR TILL TVÅ ÅR

66 4 MER ÄN TVÅ ÅR

FRÅGA 28

ENDAST UP SOM UPPGETT HÄLSOSKÅL SOM FÖRVÄRVSHINDER

Skulle Ni kunna ta ett förvärvsarbete om det fanns arbetsupp-
gifter, som var lämpliga för Er med hänsyn till Er hälsa?

1 JA

2 NEJ

67 3 VET EJ

FRÅGA 29

SAMTLIGA UP

Har Ni några hemmavarande barn som inte fyllt 17 år?

1 NEJ

AK-STATUS 2 → FRÅGA 31

AK-STATUS 1,3,4,5 LS → FRÅGA 36

AK-STATUS 5 IA → FRÅGA 37

68 2 JA

↓

Hur många?

69

SKRIV ANTALET I MARGINALEN!

Vilket år och vilken månad är det (yngsta) fött?
BÖRJA MED DET YNGSTA OM DET FINNS MER ÄN ETT BARN

BARN 1 (DET YNGSTA)

BARN 2 (DET NÄST YNGSTA)

70-73

--	--	--	--

74-77

--	--	--	--

79-80

	01		
--	----	--	--

8-11

--	--	--	--

12-15

--	--	--	--

BARN 3

BARN 4

OM BARN ÄR FÖTT I APRIL 1965 OCH SENARE (6504 TILL 7704)
ANSES DET EJ HA Fyllt 13 ÅR

AK-STATUS 5 IA → FRÅGA 37

OM UP HAR BARN SOM EJ Fyllt 13 ÅR:

AK-STATUS 2 OCH 3 → FRÅGA 30

AK-STATUS 1,4 OCH 5 LS → FRÅGA 35

OM UP ENDAST HAR BARN SOM Fyllt 13 ÅR:

AK-STATUS 2 → FRÅGA 31

AK-STATUS 1,3,4 OCH 5 LS → FRÅGA 36

FRÅGA 30

UP MED AK-STATUS 2 OCH 3 MED HEMMAVARANDE BARN SOM EJ FYLLT 13 ÅR

TILL UP MED **AK-STATUS 2** STÄLLS FRÅGAN:

* Hur var tillsynen ordnad för Ert (yngsta) barn när Ni förvärvsarbetade under veckan 28 mars till 3 april?

TILL UP MED **AK-STATUS 3** :

I. OM UP ÄR GRAVIDITETSLEDIG FÖR ENDA BARNET ELLER OM UP UTÖVER DET BARN FÖR VILKET HON ÄR GRAVIDITETSLEDIG ENDAST HAR BARN SOM FYLLT 13 ÅR - VILKET FRAMGÅR AV FRÅGORNA 9 OCH 29 - SKALL INGEN FRÅGA STÄLLAS. SKRIV 07 I MARGINALEN FÖR BARN 1. GÅ VIDARE TILL FRÅGA 35!

II. OM UP ÄR GRAVIDITETSLEDIG, BARNET ÄR FÖTT OCH UP HAR YTTERLIGARE MINST ETT BARN SOM EJ FYLLT 13 ÅR, SKRIV 07 FÖR BARN 1 OCH STÄLL FÖLJANDE FRÅGA:

* Hur var tillsynen ordnad för Ert näst yngsta barn (ALT. för det barn som föddes.....) när Ni förvärvsarbetade senast?

III. TILL ÖVRIGA MED AK-STATUS 3 STÄLLS FRÅGAN:

* Hur var tillsynen ordnad för Ert (yngsta) barn när Ni förvärvsarbetade senast?

FÖR VARJE YTTERLIGARE HEMMAVARANDE BARN UNDER 13 ÅR SKALL - OAVSETT UP:S AK-STATUS - FÖLJANDE FRÅGA STÄLLAS:

* Hur var tillsynen ordnad då för det barn som föddes 19? (SE FRÅGA 29 ANGÅENDE ÅRTALET)

SKRIV PASSANDE KODSIFFROR I MARGINALEN FÖR VARJE BARN SOM EJ FYLLT 13 ÅR. DOCK FÖR HÖGST 4 BARN ÄVEN OM UP HAR FLER.

KODSIFFRA TILLSYNSFORM

	01	KOMMUNALT DAGHEM
BARN 1 (YNGSTA)	02	KOMMUNALT FAMILJEDAGHEM (DAGMAMMA)
	03	PRIVAT FAMILJEDAGHEM (DAGMAMMA)
BARN 2	04	KOMMUNAL DELTIDSFÖRSKOLA (LEKSKOLA)
	05	FRITIDSHEM (ENDAST FÖR SKOLBARN)
BARN 3	06	UP ÄR SJÄLV DAGBARNVÅRDARE (DAGMAMMA)
	07	UP GRAVIDITETSLEDIG
BARN 4	08	MAKE/SAMMANBOENDE
	11	ÖVRIG ANHÖRIG
	12	HEMHJÄLP/BARNFLICKA
	13	UP BARA BORTA NÄR BARNET ÄR I SKOLAN
	14	BARNET KLARAR SIG SJÄLV
	15	ANNAN TILLSYN

OM ANNAN TILLSYN UPPGES, SKRIV VILKEN:

.....

AK-STATUS 2 —————> FRÅGA 31

AK-STATUS 3 GRAV.LED. —————> FRÅGA 35

AK-STATUS 3 ÖVRIGA —————> FRÅGA 34

16-17

18-19

20-21

22-23

8

FRÅGA 31

AK-STATUS 2

Hur lång tid brukar resan ta från bostaden till arbetet?
MINUTER

24-26

--	--	--	--

FRÅGA 32

AK-STATUS 2

På vilket sätt brukar Ni färdas till Ert arbete?

- 1 BIL VID FLERTALET RESOR
 2 BUSS/TÅG VID FLERTALET RESOR
 4 TILL FOTS/CYKEL/MOPED VID FLERTALET RESOR

UP FÅR UPPGE FLERA SVARSALTERNATIV. RÄKNA IHOP SUMMAN AV
RESP KODSIFFROR OCH SKRIV DEN I MARGINALEN!

AK-STATUS 2 MED BARN UNDER 13 ÅR → FRÅGA 33

AK-STATUS 2 UTAN BARN UNDER 13 ÅR → FRÅGA 36

27

--

FRÅGA 33

AK-STATUS 2 MED BARN UNDER 13 ÅR

Brukar Ni lämna av barnet/barnen på vägen till arbetet?

NEJ → FRÅGA 34

JA ↓

Hur lång extra tid brukar det ta att lämna av barnet/barnen?
MINUTER

28

1

2

33 B)

29-31

--	--	--

FRÅGA 34

AK-STATUS 2 OCH 3 MED BARN UNDER 13 ÅR UTOM GRAVIDITETSLEDIGA

Har Ert barn/ något av Era barn ((som ej fyllt 13 år) varit
hemma pga sjukdom under mars månad i år?

NEJ → FRÅGA 36

JA ↓

Hur många dagar sammanlagt i mars?

DAGAR

34 B)

32

1

2

33-34

--	--

34 C)

Hur ordnades barntillsynen under den tiden?

KOMMUNENS BARNVÅRDARE

35

1

36

2

FÖRÄLDER HEMMA PGA BARN Sjukdom med ERSÄTTNING FRÅN FÖRSÄK-
RINGSKASSAN (FÖRÄLDRAPENNING).

37

3

FÖRÄLDER HEMMA PGA BARN Sjukdom utan ERSÄTTNING FRÅN FÖR-
SÄKRINGSKASSAN (FÖRÄLDRAPENNING) - SEMESTER, TJÄNSTLEDIGHET

38

4

FÖRÄLDER HEMMA AV ANNAT SKÅL T EX EGEN Sjukdom, LEDIG DAG
MM

39

5

ANNAN PERSON

40

6

BARNET/BARNEN KLARADE SIG SJÅLVA

41

7

ANNAT SÅTT

FLERA SVARSALTERNATIV KAN MARKERAS. OM UP ANGETT ALTERNATIV 1
OCH/ELLER 2 STÅLL FÖLJANDE FRÅGA FÖR RESP. ALTERNATIV:

34 D)

Hur många dagar i mars /hade Ni barnvårdare/ utgick ersättning
från försäkringskassan för vård av sjukt barn/?

DAGAR BARNVÅRDARE

DAGAR MED FÖRÄLDRAPENNING

42-43

--	--

44-45

--	--

→ FRÅGA 36

FRÅGA 35

AK-STATUS 1,4,5 LS SAMT 3 SOM ÄR GRAVIDITETSLEDIGA. ALLA MED BARN SOM EJ Fyllt 13 ÅR

Har Ni under det senaste halvåret försökt att få stadigvarande hjälp med barn tillsynen?

1 NEJ → FRÅGA 36

2 JA ↓

35 B) På vilket sätt har Ni försökt att få hjälp?

1 STÄLLT SIG I KÖ HOS KOMMUNEN FÖR DAGHEMS-, FAMILJEDAGSHEMS- OCH/ ELLER FRITIDSHEMSPLATS

2 SÖKT EFTER PRIVAT FAMILJEDAGHEM, BARNFLICKA

3 VIDTALAT SLÄKT ELLER BEKANTA

4 ANNAT, ANGE VAD:.....

.....

FLERA SVARSALTERNATIV KAN ANVÄNDAS

FRÅGA 36

SAMTLIGA UTOM AK-STATUS 5 IA

TILL AK-STATUS 1,4,5 LS STÄLLS FRÅGAN:

Händer det någon gång att Ni ser efter barn till släkt eller bekanta, när de förvärvsarbetar?

TILL AK-STATUS 2,3 STÄLLS FRÅGAN:

Händer det någon gång att Ni förutom Ert vanliga förvärvsarbete ser efter barn till släkt eller bekanta, när de förvärvsarbetar?

1 NEJ → FRÅGA 37

2 JA ↓

36 B) Hur ofta händer det? Varje dag, åtminstone en gång i veckan, åtminstone en gång i månaden eller mer sällan?

1 VARJE DAG - I STORT SETT

2 ÅTMINSTONE EN GÅNG I VECKAN

3 ÅTMINSTONE EN GÅNG I MÅNADEN

4 MER SÄLLAN

36 C) Hur ofta gäller det sjuka barn?

1 VARJE DAG - I STORT SETT

2 ÅTMINSTONE EN GÅNG I VECKAN

3 ÅTMINSTONE EN GÅNG I MÅNADEN

4 MER SÄLLAN

FRÅGA 37

SAMTLIGA

Har Ni någon skolutbildning utöver folkskola eller grundskola?

1 JA

2 NEJ

10

FRÅGA 38 Har Ni någon yrkesutbildning?

- 1 JA
2 NEJ

55

FRÅGA 39 Är Ni gift eller sammanboende?

1 NEJ → AVSLUTA INTERVJUN

2 JA ↓

56

Kan Ni göra en grov uppskattning av vad Er man hade för årsinkomst före skatt under 1976? Var det mindre än 25 000 kr, mellan 25 och 50 000 kr, mellan 50 och 100 000 kr, eller mer än 100 000 kr?

1 MINDRE ÄN 25 000

2 25 000 - 50 000

3 50 000 - 100 000

4 MER ÄN 100 000

5 VET EJ

57

6 VILL EJ SVARA

AVSLUTA INTERVJUN

79-80

02

KUNGL. BIBL.

1978-05-17

STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1978

Kronologisk förteckning

1. Stat-kyrka. Ändrade relationer mellan staten och svenska kyrkan. Kn.
 2. Stat-kyrka. Bilaga 1. Kyrkans framtida organisation. Kn.
 3. Stat-kyrka. Bilaga 2-12. Utredningar i delfrågor. Kn.
 4. Skolplanering och skolstorlek. Faktaredovisning och bedömningsunderlag. U.
 5. Föräldrautbildning. S.
 6. Ny skogspolitik. Jo.
 7. Skog för framtid. Jo.
 8. Hyresrätt 2. Lokalhyra. Ju.
 9. Ny konkurrensbegränsningslag. H.
 10. Barnets rätt. 1. Om förbud mot aga. Ju.
 11. Kapitalmarknaden i svensk ekonomi. E.
 12. Kapitalmarknaden i svensk ekonomi. Bilaga 1. E.
 13. Kapitalmarknaden i svensk ekonomi. Bilaga 2-4. E.
 14. Arbete åt handikappade. A.
 15. Praktikfrågor-åtgärder i ett kort perspektiv. U.
 16. Regional konsumentpolitisk verksamhet. H.
 17. Energi. I.
 18. Öresundsförbindelser. K.
 19. Öresundsförbindelser. Bilaga A. Ritningar. K.
 20. Öresundsförbindelser. Bilaga B. Konsekvenser för företag och hushåll. K.
 21. Bemanning av fartyg. K.
 22. Energi, strukturomvandling och sysselsättning. A.
 23. Växtförädling. Jo.
 24. Ny renhållningslagstiftning. Jo.
 25. Etablering av miljöstörande industri. Bo.
 26. Hälsa- och sjukvårdspersonalen. S.
 27. Fortsatt körkortsreform. K.
 28. Kvinnors förvärsarbete och förvärvshinder. A.
-

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Hysesrätt 2. Lokalhyra. [8]
Barnets rätt. 1. Om förbud mot aga. [10]

Socialdepartementet

Föräldrautbildning. [5]
Hälsa- och sjukvårdspersonalen. [26]

Kommunikationsdepartementet

1975 års danska och svenska öresundsdelegationer. 1. Öresunds-
förbindelser. [18] 2. Öresundsförbindelser. Bilaga A. Ritningar. [19]
3. Öresundsförbindelser Bilaga B. Konsekvenser för företag och
hushåll. [20]
Bemanning av fartyg. [21]
Fortsatt körkortsreform. [27]

Ekonomidepartementet

Kapitalmarknadsutredningen. 1. Kapitalmarknaden i svensk eko-
nomi. [11] 2. Kapitalmarknaden i svensk ekonomi. Bilaga 1. [12] 3.
Kapitalmarknaden i svensk ekonomi. Bilaga 2-4. [13].

Utbildningsdepartementet

Skolplanering och skolstorlek. Faktaredovisning och bedömnings-
underlag. [4]

Jordbruksdepartementet

1973 års skogsutredning. 1. Ny skogspolitik. [6] 2. Skog för fram-
tid. [7]
Växtförädling. [23]
Ny renhållningslagstiftning. [24]

Handelsdepartementet

Ny konkurrensbegränsningslag. [9]
Regional konsumentpolitisk verksamhet. [16]

Arbetsmarknadsdepartementet

Sysselsättningsutredningen. 1. Arbete åt handikappade. [14] 2.
Energi, strukturomvandling och sysselsättning. [22]
Kvinnors förvärvsarbete och förvärvshinder. [28]

Bostadsdepartementet

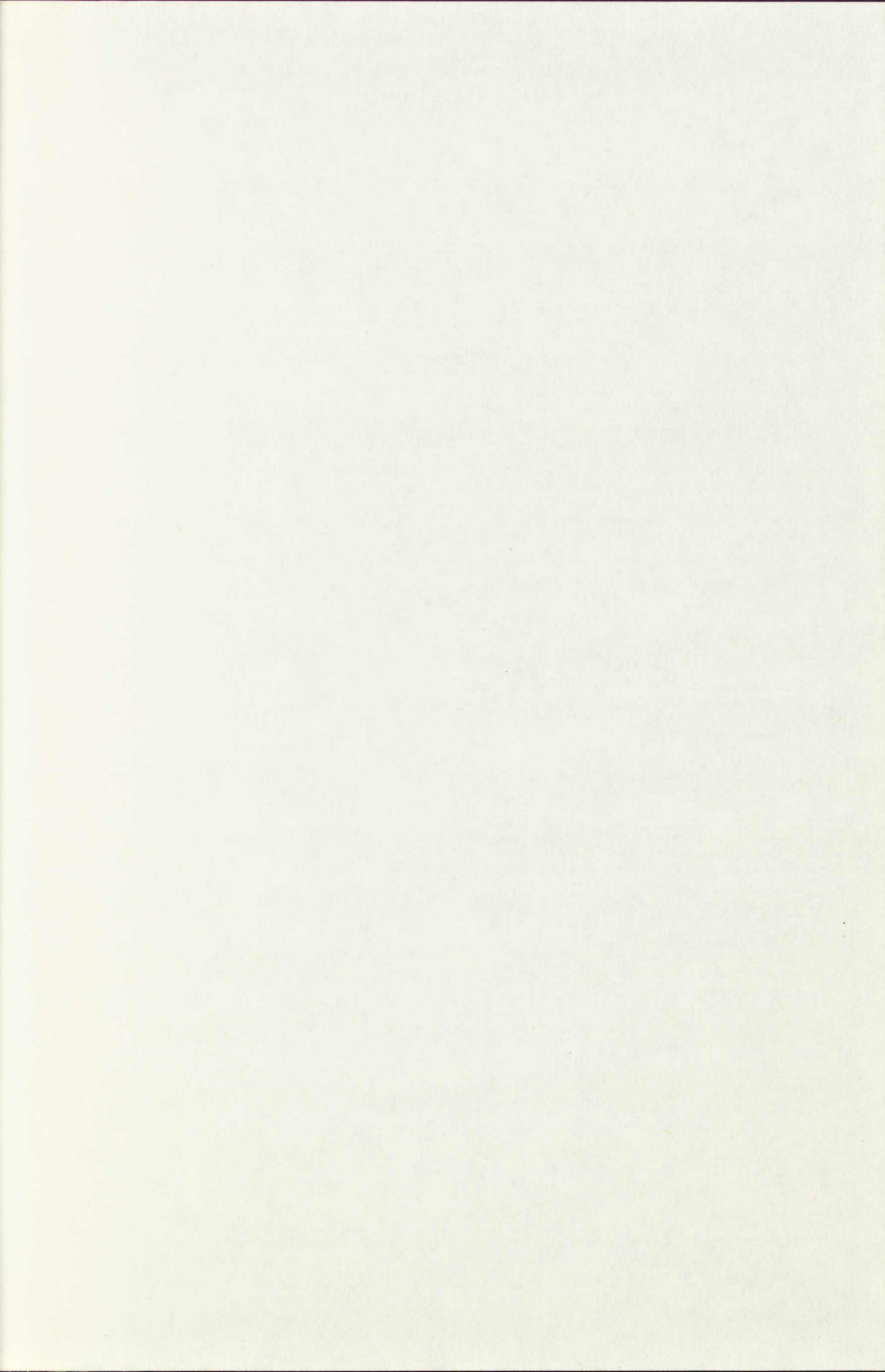
Etablering av miljöstörande industri. [25]

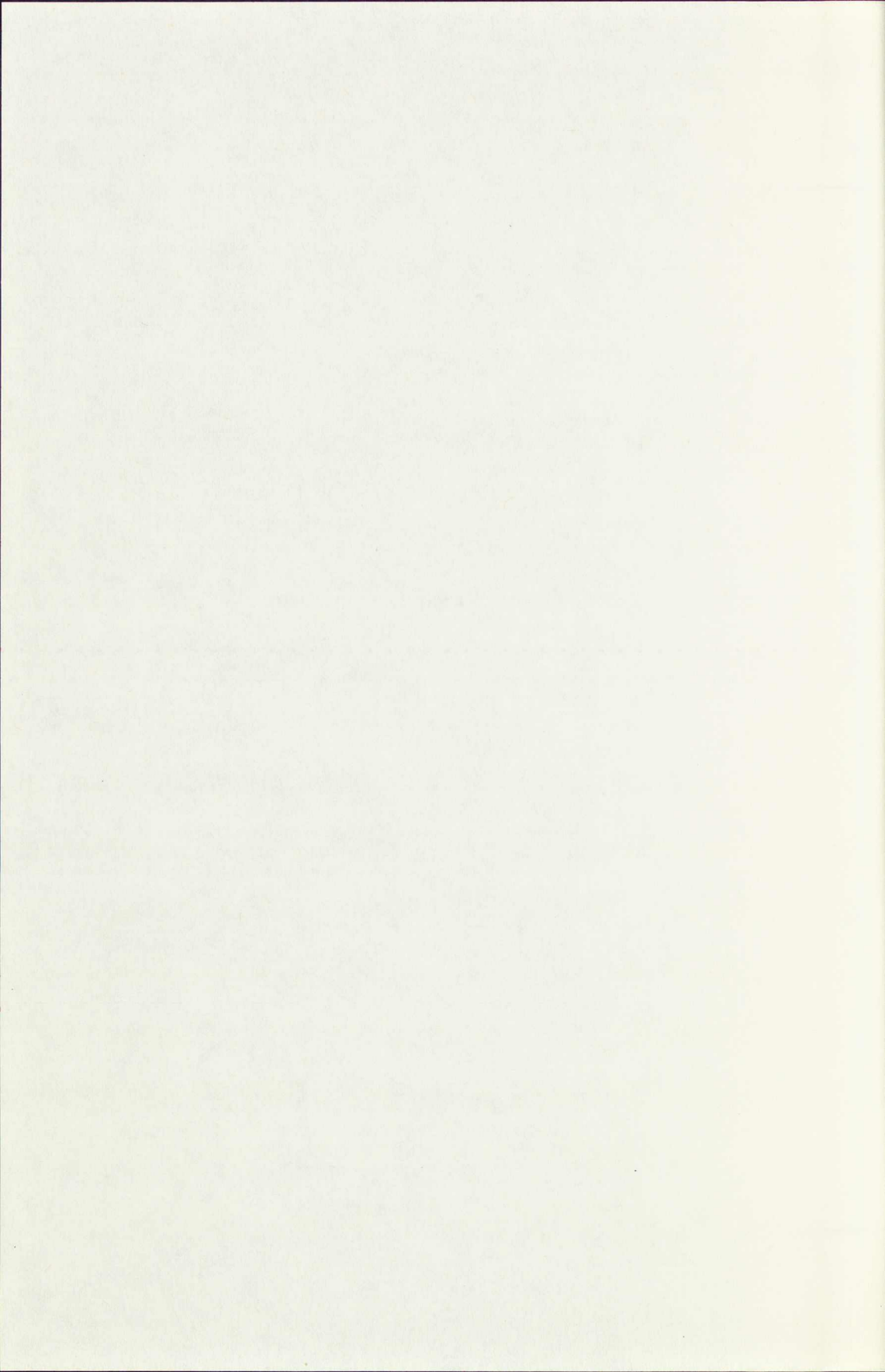
Industridepartementet

Energi. [17]

Kommundepartementet

Kyrkoministernas stat-kyrka grupp. 1. Stat-kyrka. Ändrade relationer
mellan staten och svenska kyrkan. [1] 2. Stat-kyrka. Bilaga 1.
Kyrkans framtida organisation. [2] 3. Stat-kyrka. Bilaga 2-12.
Utredningar i delfrågor. [3]

Arbete åt alla

Betänkanden

Arbete åt alla SOU 1975:90

Arbete åt handikappade SOU 1978:14

Sammanfattningar

Arbete åt alla

Arbete åt handikappade

Rapporter i SOU-serien

Skyddad verkstad — halvskyddad verksamhet SOU 1977:44

Förtidspensionering SOU 1977:88

Betingat arbetsföra SOU 1977:89

Anställning av arbetshandikappade i stat och kommun SOU 1977:90

Energi, strukturomvandling och sysselsättning SOU 1978:22

Kvinnors förvärvsarbete och förvärvshinder. En undersökning
i Borås och Sundbyberg SOU 1978:28

Rapporter i stencil

Praktik — del av utbildning

Redovisning av försöksverksamhet för att öka andelen äldre i
arbetsmarknadsutbildningen i Gävleborgs län 1 oktober 1976 —
30 april 1977

Arkivarbete — resultatredovisning och analyser av en enkätunder-
sökning

Sysselsättning och förtidspension bland män i Uppsala

Finansiella kalkyler för rehabiliteringsinsatser för 22 ungdomar
i Södertälje

De anställdas faktiska och önskade arbetstider år 1974

Övrigt

Förslag i anslutning till försöksverksamheten med intensifierad
arbetsförmedling för ungdom under 20 år samt praktikgruppens
rapport (Skrivelse till regeringen hösten 1977)

